

Funkční požadavky na bibliografické záznamy

Závěrečná zpráva

Překlad do češtiny z anglického dokumentu:

Functional requirements for bibliographic records : final report / IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records. -- München : Saur, 1998. -- (UBCIM publications ; New Series, Vol. 19)
ISBN 3-598-11382-X

Přeložila Mgr. Ludmila Celbová

Národní knihovna České republiky, 2001

OBSAH

ČLENOVÉ IFLA STUDY GROUP ON THE FUNCTIONAL REQUIREMENTS FOR BIBLIOGRAPHIC RECORDS	iii
1 ÚVOD.....	1
1.1 Historie	1
1.2 Zaměření	3
1.3 Oblasti pro další studii	4
2 CÍLE, ROZSAH a METODIKA	6
2.1 Cíle studie.....	6
2.2 Rozsah	6
2.3 Metodika	7
2.4 Části studie.....	8
3 ENTITY	10
3.1 Přehled	10
3.2 Entity	14
3.3 Souborné a dílčí entity	23
4 ATRIBUTY	24
4.1 Atributy entit.....	24
4.2 Atributy díla.....	26
4.3 Atributy vyjádření	28
4.4 Atributy provedení.....	31
4.5 Atributy jednotky	38
4.6 Atributy osoby	39
4.7 Atributy korporace.....	40
4.8 Atributy pojmu.....	41
4.9 Atributy objektu	41
4.10 Atributy akce.....	42
4.11 Atributy místa.....	42
5 VZTAHY.....	43
5.1 Bibliografické vztahy v souvislosti s modelem.....	43
5.2 Vztahy znázorněné v diagramu vysoké úrovně	44
5.3 Jiné vztahy mezi entitami skupiny 1	48
6 UŽIVATELSKÉ ÚLOHY	63
6.1 Mapování atributů a vztahů k uživatelským úlohám	63
6.2 Stanovení relativní hodnoty k uživatelským úlohám	63
7 ZÁKLADNÍ POŽADAVKY NA ZÁZNAMY PRO NÁRODNÍ BIBLIOGRAFII	77
7.1 Základní úroveň funkčnosti	77
7.2 Požadavky na základní údaje	78
7.3 Základní úroveň záznamu pro národní bibliografii.....	92
PŘÍLOHA A	96
Zmapování datových prvků ISBD, GARE a GSARE k logickým atributům	96
REJSTŘÍK	113

ČLENOVÉ IFLA STUDY GROUP ON THE FUNCTIONAL REQUIREMENTS FOR BIBLIOGRAPHIC RECORDS

Olivia Madison (*předsedkyně*)
Iowa State University Library

John Byrum, Jr.
Library of Congress

Suzanne Jouguelet
Bibliothèque nationale de France

Dorothy McGarry
University of California, Los Angeles

Nancy Williamson
Faculty of Information Studies, University of Toronto

Maria Witt
Médiathèque de la Cité des Sciences, Paris

Poradci

Tom Delsey
National Library of Canada

Elizabeth Dulabahn
Library of Congress

Elaine Svenonius
University of California, Los Angeles

Barbara Tillett
Library of Congress

Bývalí členové a poradci

Nancy John (*předseda*, srpen 1993 - srpen 1995)
University Library, University of Illinois, Chicago

Ben Tucker (*poradce*, červen 1992 - červen 1993)
Library of Congress

1 ÚVOD

1.1 Historie

Téměř před čtyřiceti lety iniciovala IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) zásadní prověření katalogizační teorie a praxe na mezinárodní úrovni. Prvním významným výsledkem této práce byl soubor katalogizačních zásad, které byly odsouhlaseny na mezinárodní konferenci pořádané v Paříži v roce 1961 a které jsou známy jako Pařížské principy (Paris Principles). Druhá klíčová akce byla iniciována na Mezinárodní poradě katalogizačních expertů (International Meeting of Cataloguing Experts), která se konala v Kodani v roce 1969; tato porada přijala rozhodnutí vytvořit mezinárodní standardy pro formu a obsah bibliografického popisu. První z těchto standardů vyvinutých na základě uvedeného rozhodnutí, *International Standard Bibliographic Description for Monographic Publications* (Mezinárodní standardní bibliografický popis pro monografie), byl publikován v roce 1971. V následujících letech sloužily Pařížské principy a doporučení ISBD jako základ pro různá nová a revidovaná národní i mezinárodní katalogizační pravidla.

Během stejného období se však dramaticky změnilo prostředí, ve kterém se katalogizační zásady a standardy používaly. Klíčovými faktory přispívajícími k této změně bylo zavedení a následný vývoj automatizovaných systémů pro tvorbu a zpracování bibliografických údajů a růst rozsáhlých databází v národním i mezinárodním měřítku, obsahujících záznamy předávané a využívané tisíci knihoven zúčastněných v programech sdílené katalogizace. Růst sdílené katalogizace byl uspišen nejen možnostmi, které přinesly nové technologie, ale také zvyšující se potřebou snížit náklady na katalogizaci a tvořit stále více katalogizačních záznamů na "minimální úrovni", aby bylo možno udržet krok s pokračujícím nárůstem publikací. Rubem této mince bylo, že vzrůstala potřeba přizpůsobit katalogizační pravidla praxi tak, aby vyhovovala změnám vyplývajícím ze vzniku nových forem elektronického publikování a síťového přístupu k informačním zdrojům. Stejně důležitá byla potřeba reagovat účinněji na stále širší rozsah uživatelských potřeb.

Toto měnící se prostředí utvářelo pozadí semináře o bibliografických záznamech (Seminar on Bibliographic Records), který se uskutečnil v roce 1990 ve Stockholmu a jenž podporovaly IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC (UBCIM) Programme a IFLA Division of Bibliographic Control. Zatímco účastníci semináře připouštěli ekonomické reality, kterým musely knihovny čelit, a potřebu snížit náklady na katalogizaci, uznávali současně jako důležité vyhovět potřebám uživatelů a účinněji se zabývat širokým rozsahem potřeb spojených s různými druhy dokumentů a různými souvislostmi spojenými s používáním bibliografických záznamů. Usnesli se na tom, že trvalý tlak na tvorbu katalogizačních záznamů na "minimální úrovni" vyžaduje pečlivé prověření vztahů mezi jednotlivými datovými prvky v záznamu a potřebami uživatelů. Kromě toho se účastníci shodli, že realizovatelnost programů sdílené katalogizace na národní i mezinárodní úrovni v této souvislosti vyžaduje dohodu na standardu pro *základní úroveň či jádro záznamu*.

Na semináři ve Stockholmu bylo přijato devět rozhodnutí, z nichž jedno vedlo přímo ke stávající studii. Toto rozhodnutí požadovalo zpracování studie, která by definovala

funkční požadavky na bibliografické záznamy. Následně byly stanoveny základní směrnice, které měly určit účel a rozsah studie:

Účelem této studie je vymezit jasně definovanými pojmy funkce bibliografického záznamu s ohledem na různá média, různé způsoby použití a různé potřeby uživatelů. Studie má zahrnout úplný rozsah funkcí bibliografického záznamu ve svém nejširším smyslu, např. záznam, jenž obsahuje nejen popisné prvky, ale také přístupové prvky (jméno, název, předmět atd.), další "organizační" prvky (klasifikační znaky aj.) a anotaci.

Cílem studie bylo vytvořit rámec, který by umožňoval jasné, přesně stanovené a jednotné pochopení toho, co je předmětem poskytované informace v bibliografickém záznamu a co se očekává od záznamu, aby vyhovoval uživatelským potřebám.

Základní směrnice daly studijní skupině také další úkol: doporučit základní úroveň funkčnosti a požadavky na základní údaje pro záznamy vytvořené národními bibliografickými agenturami. Účelem formulování doporučení týkajícího se základní úrovně národního bibliografického záznamu bylo pojmenovat potřeby pro vytvoření základního standardu, zjištěné na semináři ve Stockholmu. Tento standard by umožnil národním bibliografickým agenturám snížit v případě potřeby své náklady na katalogizaci vytvářením záznamů na nižší než úplné úrovni, ale současně zajistit, aby všechny záznamy produkované národními bibliografickými agenturami vyhovovaly základním potřebám uživatelů.

Základní směrnice ke studii byly schváleny výborem Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing v září 1992 na konferenci v Dillí (New Delhi). Členové studijní skupiny byli jmenováni ze sekcí Section on Cataloguing a Section on Classification and Indexing.

Na podzim 1995 ukončila studijní skupina své dlouhé diskuse k návrhové zprávě. Poradci studijní skupiny byli odpovědní za sepsání různých prozatímních pracovních dokumentů a dokončení návrhové zprávy. V květnu 1996 byla návrhová zpráva rozeslána na dobu šesti měsíců členům IFLA Section on Cataloguing a dobrovolníkům z celého světa k posouzení. Návrhová zpráva byla k dispozici k připomínkování dalším jednotlivcům a organizacím také elektronicky prostřednictvím World Wide Web na domovské stránce IFLA Section on Cataloguing. Studijní skupina obdržela jako výsledek šestiměsíčního posuzování čtyřicet odpovědí ze šestnácti zemí. Většina poznámek se týkala organizace návrhové zprávy, definice pojmů, metodiky a závěrů týkajících se požadavků na speciální druhy dokumentů. Připomínkující osoby doporučily, aby studie obsahovala více příkladů, které by vysvětlily různé definice a pojmy.

V únoru 1997 se studijní skupina sešla, aby prodiskutovala připomínky z celého světa a rozhodla, jak bude zprávu revidovat. Po tomto setkání zahrnuli poradci do zprávy konečné změny. Předsedkyně studijní skupiny paní Olivia Madison předložila závěrečnou zprávu komisi Standing Committee of the IFLA Section on Cataloguing na 63. generální konferenci International Federation of Library Associations and Institutions v dánské Kodani (1997). Standing Committee schválila závěrečnou zprávu studijní komise na svém zasedání 5. září 1997.

1.2 Zaměření

Základní směrnice vyžadovaly vyvinout určitý rámec, který by určil a jasně definoval objekty zájmu z hlediska uživatelů bibliografických záznamů, vlastnosti každého objektu a typy vztahů, které působí mezi objekty. Záměrem bylo vytvořit pojmový model, který by sloužil jako základ pro vytvoření vazby charakteristických vlastností a vztahů (vyjádřených v záznamu jako jednotlivé datové prvky) k různým problémům, s nimiž se uživatelé setkávají při prohlížení bibliografických záznamů.

Studie nepředkládá žádné *a priori* úvahy o samotných bibliografických záznamech, a to ani v pojmech obsahu, ani struktury. Je zaměřena uživatelsky na analýzu požadavků na data do té míry, že se snaží definovat systematicky, jaké informace o obsahu uživatel očekává v bibliografických záznamech a jak tyto informace používá.

Studie používá techniku analýzy entit, jež začíná vyloučením entit, které jsou klíčovými objekty zájmu uživatelů bibliografických záznamů. Dále studie určuje vlastnosti nebo atributy spojené s každou entitou a vztahy mezi entitami, které jsou pro uživatele nejdůležitější při formulování bibliografických rešerší, interpretaci odpovědí k těmto dotazům a "navigaci" okruhu entit, popsaných v bibliografických záznamech. Pokud jde o termíny entit, atributů a vztahů, které je definují, je model vyvinutý ve studii svým rozsahem zevrubný, ale ne vyčerpávající. Model pracuje na úrovni pojmů; neprovádí analýzu úrovně, která by měla být požadována pro úplný model údajů.

Pro účely studie bylo osloveno široké spektrum uživatelů bibliografických záznamů, zahrnující nejen uživatele a zaměstnance knihoven, ale také nakladatele, distributory, knihkupce a poskytovatele a uživatele informačních služeb mimo tradiční knihovnické prostředí. Studie zahrnuje také široký okruh aplikací, kde se bibliografické záznamy používají: v souvislosti s nákupem nebo akvizicí, katalogizací, evidencí, výpůjčními službami a mezinárodní výměnou, ochranou fondů, ale i referenčními službami a vyhledáváním informací. Výsledkem studie je, že atributy i vztahy v ní určené odrážejí celou šíři použití bibliografických informací a význam aspektů obsahu i formy dokumentu popsaného v bibliografickém záznamu pro uživatele.

Snahou při přípravě studie bylo také dosáhnout co největší úplnosti v oblasti rozsahu dokumentů, médií a formátů. Studijní skupina se zaměřila na široký rozsah zdrojů pro určení údajů, týkajících se textových, kartografických, zvukově-obrazových, grafických a trojrozměrných dokumentů; papírových, filmových, magnetopáskových a optických médií; způsobů zvukového, elektrického, digitálního a optického záznamu.

Základní prvky modelu vyvinutého pro studii – entity, atributy a vztahy – byly odvozeny z logické analýzy údajů, které se typicky odrážejí v bibliografických záznamech. Základními zdroji použitými pro analýzu byla mezinárodní doporučení pro standardní bibliografický popis ISBD (*International Standard Bibliographic Descriptions*), směrnice pro záznamy autorit a odkazů GSARE (*Guidelines for Subject Authority and Reference Entries*) a manuál UNIMARC (*UNIMARC Manual*). Další údaje byly sbírány z různých zdrojů jako např. *AITF Categories for the Description of Works of Art*, z výstupu zpracovaného experty v rámci přípravy návrhu zprávy, z rozsáhlého přehledu publikovaných uživatelských studií a z připomínek došlých jako součást rozsáhlého připomínkového řízení k návrhu zprávy.

Je důležité poznamenat, že model vyvinutý pro tuto studii nezahrnuje značný objem atributů a vztahů, které jsou běžně uvedeny v autoritních záznamech. Model definuje

entity, které jsou zaměřeny na autoritní záznamy osob, korporací, pojmů atd. a znázorňuje vztahy mezi těmito entitami a entitami popisovanými v bibliografickém záznamu *per se*. Model také definuje atributy těchto entit v rozsahu, v jakém se takové atributy typicky odrážejí v bibliografickém záznamu. Neanalyzuje však další údaje, které jsou běžně zapsány v autoritním záznamu, ani vztahy mezi takovými entitami, které se běžně odrážejí v propojovacím nástroji katalogu. Přestože je zřejmé, že k vývoji úplného pojmového modelu by bylo zapotřebí provést analýzu na širší úrovni, nebylo možno takovou analýzu provést vzhledem k tomu, že základní směrnice pro současnou studii určuje zaměření pouze na bibliografické údaje, ale nikoliv na údaje autoritní, a také vzhledem k omezenému času, který byl na studii k dispozici. Studijní skupina ovšem uznává potřebu někdy v budoucnu model rozšířit tak, aby zahrnoval i autoritní údaje.

K doporučení pro základní úroveň národního bibliografického záznamu se došlo zhodnocením relativní důležitosti atributů a vztahů, které byly modelem určeny jako obecně použitelné pro uživatelské účely definované ve studii. Zhodnocení bylo založeno hlavně na znalostech a zkušenostech členů a poradců studijní skupiny, doplněných informacemi čerpanými z knihovnické literatury a vybranými na základě empirického výzkumu, a také na základě hodnocení několika expertů působících mimo studijní skupinu.

1.3 Oblasti pro další studii

Model vyvinutý pro tuto studii představuje počáteční přístup k vytvoření logického rámce, který má napomoci k pochopení a dalšímu vývoji pravidel bibliografického popisu. Jeho účelem má být vytvoření základů pro společné porozumění a další dialog, ovšem nepředpokládá se, že bude posledním slovem k problematice, kterou se zabývá. Určité aspekty modelu si zaslouží podrobnější analýzu a některé okruhy modelu by se mohly rozšířit. K řešení druhého úkolu podle daných základních směrnic použila studijní skupina model jako rámec pro svá doporučení k základní úrovni národního bibliografického záznamu. Předpokládá se, že samotný model bude sloužit jako užitečný výchozí bod pro následné studie zaměřené na tvorbu katalogizačních pravidel a systémy podporující tvorbu, správu a využívání bibliografických údajů.

Model by se mohl rozšířit tak, aby zahrnul další údaje, které se běžně zapisují v autoritních záznamech. Další analýzu je třeba provést zejména v oblasti entit, jež jsou zaměřeny na věcné autority, tzn. tezaury a klasifikační schémata, a na vztahy mezi těmito entitami.

Určité aspekty modelu vyžadují podrobnější zkoumání. Experti by mohli znovu zrevidovat určení a definici atributů pro různé druhy dokumentů a také by se mohla provést další uživatelská studie. Zejména pojem "seriál" a dynamická povaha entit zaznamenaných v digitálním formátu si zaslouží další analýzu.

Model vyvinutý pro tuto studii představuje pokud možno "zobecněný" pohled bibliografického světa; jeho záměr spočívá v nezávislosti na jakýchkoli specifických katalogizačních pravidlech nebo implementaci pojmů, které představuje. V určitém ohledu je však nezávazný, pokud jde o tzv. "prováděcí pravidla" (např. v kritériích používaných pro definici hranic díla). Osoby odpovědné za vývoj národních katalogizačních pravidel mohou přizpůsobit model tak, aby odrážel "prováděcí pravidla" nebo platné zásady používané v jejich specifickém kulturním kontextu a bibliografické tradici. Takové uplatnění modelu může umožnit užitečné pochopení logických pojmů

přesněji a důsledněji, protože tato pravidla jsou vytvořena tak, aby vyhovovala novým požadavkům.

Na mezinárodní úrovni by modelové mapování jednotlivých atributů a vztahů k určitým způsobům používání bibliografických údajů mohlo sloužit jako užitečný rámec pro přehodnocení konvencí pro způsob zápisu údajů a standardů, a to s ohledem na racionalizaci množství úsilí vynaloženého na "normalizaci" bibliografických údajů. Mohlo by také pomoci koncipovat ekonomické prostředky k získávání údajů. Stejně tak doporučení týkající se základní úrovně národního bibliografického záznamu by mohlo sloužit jako užitečný výchozí bod pro obnovení prací Standing Committee on the IFLA Section on Cataloguing na zestručnění ISBD.

Analýza vztahů entit v modelu by mohla sloužit také jako užitečný pojmový rámec pro nové prověření struktur používaných pro ukládání, zobrazení a komunikaci bibliografických údajů. Další studie by mohla být zaměřena na praktické důsledky restrukturalizace záznamů ve formátech MARC, aby lépe odrážely přímo hierarchické a vzájemné vztahy naznačené v modelu. Takový výzkum by mohl poskytnout nový přístup k publikacím vydaným ve více verzích. Model by také mohl být rozšířen do hloubky, aby vytvořil úplný model údajů, který by sloužil jako základ pro návrh experimentální databáze pro posouzení účinnosti a efektivity struktury databáze testované na modelu.

2 CÍLE, ROZSAH A METODIKA

2.1 Cíle studie

Studie má dva primární cíle. Prvním je poskytnout jasně definovaný, strukturovaný rámec, uvádějící do souvislosti údaje zaznamenané v bibliografických záznamech a vyhovující potřebám uživatelů těchto záznamů. Druhým cílem je doporučit základní úroveň funkčnosti pro záznamy vytvořené národními bibliografickými agenturami.

2.2 Rozsah

Pro účely této studie je bibliografický záznam definován jako soubor údajů spojených s entitami popsány v knihovních katalozích a národních bibliografiích. V tomto souboru údajů jsou zahrnuty prvky popisných údajů, jako např. prvky definované v doporučeních ISBD (*International Standard Bibliographic Descriptions*); datové prvky používané jako autoritní hesla pro osoby, korporace, názvy a předměty, které slouží jako nástroje pro třídění nebo údaje v rejstřících; jiné datové prvky používané pro organizaci souborů záznamů, jako např. notace klasifikačních schémat; anotace či abstrakta nebo referáty; údaje specifické pro jednotlivé výtisky/kopie dokumentů v knihovních fondech, jako např. přírůstková čísla a signatury.

Údaje spojené s osobami, korporacemi, názvy a předměty jsou ve studii analyzovány pouze do té míry, jak fungují jako autoritní nebo indexační hesla pro záznamy popisující bibliografické entity. Stávající studie neanalyzuje další údaje související s osobami, korporacemi, díly a předměty, které jsou typicky zapisovány v autoritních záznamech.

Studie usiluje o úplnost, pokud jde o zahrnuté dokumenty. Údaje obsažené ve studii se vztahují k textovým, hudebním, kartografickým, zvukově-obrazovým, grafickým a trojrozměrným dokumentům; zahrnují celý rozsah médií na fyzických nosičích popisovaných v bibliografických záznamech (papírová, filmová, magnetopásková, optická média aj.); zahrnují všechny formáty (knihy, jednolistové tisky, disky, kazety, kartridže atd.) a odrážejí všechny způsoby záznamu informací (analogový, zvukový, elektrický, digitální, optický aj.).

Studie předpokládá, že údaje zahrnuté v bibliografických záznamech vytvořených pro národní bibliografie a knihovní katalogy používá široký okruh uživatelů: čtenáři, studenti, výzkumní pracovníci, pracovníci knihoven, nakladatelé, distributoři, knihkupci a poskytovatelé informačních služeb, správci práv duševního vlastnictví atd. Studie zahrnuje také široký okruh aplikací, kde se bibliografické záznamy používají, a to jak uvnitř knihovnického prostředí, tak i mimo něj: strategii budování fondu, akvizici, katalogizaci, tvorbu vyhledávacích nástrojů a bibliografií, evidenci, ochranu fondů, výpůjční služby, mezinárodní výměnu, referenční služby a vyhledávání informací.

V souvislosti s těmito aplikacemi mohou uživatelé využívat bibliografické záznamy k různým účelům, například: zjistit, jaký informační zdroj v rámci dané oblasti existuje,

případně na určité téma nebo od určité osoby (např. v rámci všech dostupných informačních zdrojů, v rámci publikací vydaných v určité zemi, v rámci knihovního fondu určité knihovny nebo skupiny knihoven atd.); ověřit, zda existuje a/nebo je k dispozici určitý dokument pro účely akvizice, výpůjčky nebo zapůjčení; zjistit zdroj nebo zdroje, z nichž lze dokument získat a podmínky, za jakých je tento dokument možno získat; zjistit, zda záznam pro určitou jednotku, která se má doplnit do fondu, již existuje, nebo zda je třeba vytvořit nový záznam; sledovat jednotku při jejím pohybu vedlejšími procesy, např. pokud je ve vazbě nebo v konzervačním zpracování; stanovit, zda jednotku lze půjčit nebo poslat v rámci meziknihovní výpůjční služby; vybrat dokument nebo skupinu dokumentů, které vyhovují informačním požadavkům uživatelů; zjistit fyzické požadavky na používání jednotky, které musí odpovídat možnostem uživatele, nebo speciální požadavky na přehrávací zařízení, na výpočetní techniku atd.

Pro účely této studie jsou funkční požadavky na bibliografický záznam definovány ve vztahu k následujícím obecným potřebám uživatele při vyhledávání a využívání národních bibliografií a knihovních katalogů:

- využívání údajů pro vyhledání dokumentů odpovídajících vyhledávacím kritériím, která si uživatel zadal (např. vyhledání všech dokumentů zaměřených na daný předmět nebo vyhledání nahrávek vydaných pod určitým názvem);
- využívání údajů vyhledaných k účelům určení entity (např. potvrdit, že dokument popsaný v záznamu odpovídá dokumentu, který uživatel zamýšlel, nebo rozlišit mezi dvěma texty nebo nahrávkami, které mají stejný název);
- využívání údajů pro výběr entity, která odpovídá potřebám uživatele (např. vybrat text v jazyce, kterému uživatel rozumí, nebo zvolit verzi počítačového programu, který je kompatibilní s počítačem a operačním systémem, jenž má uživatel k dispozici);
- využívání údajů k tomu, aby uživatel získal přístup k popsané entitě (např. objednat publikaci, zaslat požadavek na výpůjčku určitého výtisku knihy ve fondu knihovny nebo zajistit online přístup k elektronickému dokumentu uloženému na vzdáleném počítači).

2.3 Metodika

Metodika používaná v této studii je založena na technice analýzy entit, která se používá při vývoji pojmových modelů pro systémy relačních databází. Ačkoliv záměrem studie nebylo sloužit přímo jako základ pro navrhování bibliografických databází, byla tato technika zvolena jako základ pro metodiku, protože poskytuje strukturovaný přístup k analýze požadavků na údaje. Tento přístup usnadňuje procesy definice a vymezení, jež byly stanoveny v základních směrnících k této studii.

Prvním krokem v technice analýzy entit je vymezení klíčových objektů, které jsou obzvláště předmětem zájmu uživatelů informací. Tyto objekty zájmu nebo entity jsou definovány na co nejvyšší úrovni. To znamená, že analýza se nezaměřuje nejprve na jednotlivé údaje, ale na "věci", které údaje popisují. Každá z entit definovaných pro model tak slouží jako střed ohniska pro skupinu údajů. Diagram entit pro informační systém personální agendy by například pravděpodobně stanovil "zaměstnance" jako jednu entitu, která by byla předmětem zájmu uživatelů takového systému.

V diagramu entit na vysoké úrovni se také znázorňuje vztah, který se běžně udržuje mezi různými typy entit. Model informačního systému pro personální agendu by například pravděpodobně označil vzájemný vztah mezi entitou "zaměstnanec" a entitou "pozice": zaměstnanec "zastává" pozici; pozice "je zastávána" zaměstnancem.

Jakmile jsou vymezeny základní entity a vztahy mezi těmito entitami, takže je navržena struktura modelu na vysoké úrovni, dalším krokem v metodice je určit důležité vlastnosti nebo atributy každé entity. Například v souvislosti s informačním systémem pro personální agendu by mohly atributy spojené se zaměstnancem zahrnovat jméno zaměstnance, adresu, datum narození, číslo pro sociální pojištění atd.

Techniku používanou pro znázornění vztahů mezi typy entit lze rozšířit o metodiku analýzy entit, kterou lze použít na podrobnější úrovni pro znázornění vztahů mezi entitami. Například model informačního systému pro personální agendu by mohl ukázat, že mohou existovat vztahy mezi jednotlivými zaměstnanci (např. manželský vztah). Pokud jsou takové vztahy podstatné pro uživatele informací v modelované oblasti, budou definovány jako součást modelu.

Struktura entita-vztah odvozená z analýzy entit, atributů a vztahů byla v této studii použita jako rámec pro hodnocení relevance každého atributu a vztahu vzhledem k úkolům prováděným uživateli bibliografických údajů. Každý atribut a vztah je zmapován do čtyř obecných uživatelských úloh definovaných pro tuto studii. Každému atributu a vztahu jsou přiřazeny relativní hodnoty se specifickým odkazem na provedenou úlohu a na entitu, která je objektem zájmu uživatele.

Struktura entita-vztah a zmapování atributů a vztahů k uživatelským úlohám se používají jako základ pro doporučení studijní skupiny k základní úrovni funkčnosti pro záznamy vytvořené národními bibliografickými agenturami. Doporučení jsou zaměřena na uživatelské úlohy, které byly vybrány jako nejvýznamnější pro podporu záznamů pro národní bibliografii. Doporučení, založená na relativních hodnotách přiřazených atributům a vztahům, které podporují tyto úlohy, určují specifické požadavky na údaje pro základní záznam.

Technika analýzy entita-vztah a způsob grafické prezentace, které jsou v této studii používány, jsou z velké části založeny na metodice vyvinuté Jamesem Martinem a jsou popsány v jeho knize *Strategic Data-Planning Methodologies* (Prentice-Hall, 1982). Při tvorbě metodiky pro tuto studii byly použity také další knihy - Graeme Simson: *Data Modeling Essentials* (Van Nostrand Reinhold, 1994), Richard Perkinson: *Data Analysis: the Key to Data Base Design* (QED Information Sciences, 1984) a Ramez Elmasri a Shamkant Navanthe: *Fundamentals of Database Systems* (Benjamin/Cummings, 1989). Všechny čtyři knihy se doporučují zájemcům o bližší informace k analýze entita-vztah.

2.4 Části studie

Technika analýzy entit a mapování atributů a vztahů k uživatelským úlohám tvoří v této studii rámec hodnocení požadavků na údaje pro záznam, který by měl sloužit potřebám uživatelů bibliografických informací, a pro doporučení studijní skupiny k základním údajům, které by měly být v záznamu pro národní bibliografii obsaženy. Zbývající část zprávy je rozdělena do dvou hlavních úseků. První uvádí model entita-vztah; druhý

představuje doporučení studijní skupiny pro základní úroveň záznamu pro národní bibliografii.

První část studie obsahuje čtyři kapitoly:

- Kapitola 3 určuje entity použité v modelu, pojmenování, definování a zpracování podle jejich povahy a rozsahu.
- Kapitola 4 analyzuje atributy spojené s každou z entit definovaných v modelu a uvádí definice každého atributu. Analýza je dále rozšířena v Příloze A, kde je uveden úplný seznam jednotlivých datových prvků spojených s každým atributem.
- V kapitole 5 jsou znázorněny vztahy použité v modelu, které určují a rozvádějí povahu vztahů působících na zobecněné úrovni v modelu, i vztahy působící mezi určitými případy entit.
- Kapitola 6 mapuje atributy a vztahy spojené s každou entitou do čtyř obecných uživatelských úloh, které má bibliografický záznam podporovat, a ukazuje význam každého atributu nebo vztahu pro každou uživatelskou úlohu.

Druhá část studie obsahuje jednu kapitolu:

- Kapitola 7 využívá mapování z kapitoly 6 jako rámec pro doporučení studijní skupiny, týkající se požadavků na základní údaje pro národní bibliografické záznamy.

Zpráva obsahuje také přílohu, která uvádí vzájemný vztah logických atributů definovaných v kapitole 4 s datovými prvky v doporučeních ISBD, v instrukcích *Guidelines for Authority and Reference Entries* a v manuálu *UNIMARC*.

Poznámka překladatele:

Z důvodu zachování jednotnosti s původním anglickým textem jsou v překladu zachovány původní příklady a v rámci příkladů se používá stejných zkratk.

Vysvětlivky zkratk:

w	work	<i>dílo</i>
e	expression	<i>vyjádření</i>
m	manifestation	<i>provedení</i>
i	item	<i>jednotka</i>
p	person	<i>osoba</i>
cb	corporate body	<i>korporace</i>
c	concept	<i>pojem</i>
o	object	<i>objekt</i>
e	event	<i>akce</i>
pl	place	<i>místo</i>

3 ENTITY

3.1 Přehled

Entity, které byly pro tuto studii definovány, představují klíčové objekty zájmu uživatelů bibliografických údajů. Entity byly rozděleny do tří skupin. První skupina obsahuje produkty intelektuální nebo umělecké činnosti, které jsou jmenovány nebo popsány v bibliografických záznamech: *dílo*, *vyjádření*, *provedení* a *jednotka*. Druhou skupinu tvoří takové entity, které jsou odpovědné za intelektuální nebo umělecký obsah, za fyzickou výrobu a rozšiřování nebo správu těchto produktů: *osoba* a *korporace*. Třetí skupina obsahuje doplňkový soubor entit, které slouží jako předměty intelektuální nebo umělecké činnosti: *pojem*, *objekt*, *akce* a *místo*.

Odstavce 3.1.1 až 3.1.3 představují entity v každé z těchto tří skupin ve zjednodušené formě schématu, kde jsou znázorněny základní vzájemné vztahy mezi jednotlivými typy entit.

Odstavce 3.2.1 až 3.2.10 poskytují podrobnější vysvětlení každé entity definované v modelu.

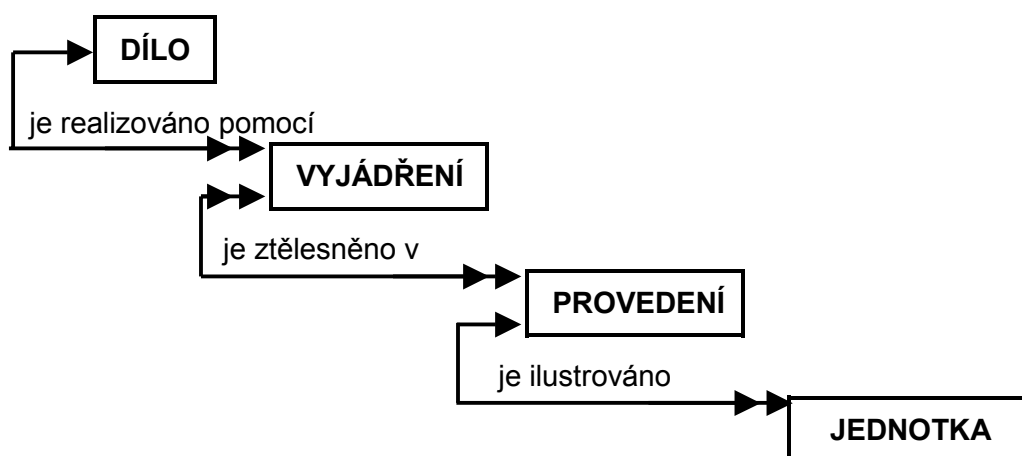
Podrobnější vysvětlení vztahů mezi různými typy entit, které jsou znázorněny v diagramech pro entitu-vztah v odstavcích 3.1.1 až 3.1.3, poskytuje kapitola 5 v odstavcích 5.2.1 až 5.2.3.

3.1.1 Skupina entit 1: Dílo, vyjádření, provedení, jednotka

Entity v první skupině (jak znázorňuje obr. 3.1) představují různé aspekty zájmů uživatele o produkty intelektuální nebo umělecké činnosti. Entity definované jako *dílo* (určitý intelektuální nebo umělecký výtvar) a *vyjádření* (intelektuální nebo umělecká realizace *díla*) odrážejí intelektuální nebo umělecký obsah. Na druhé straně entity definované jako *provedení* (fyzické ztělesnění *vyjádření díla*) a *jednotka* (jedinečný exemplář *provedení*) odrážejí fyzickou formu.

Vztahy znázorněné v diagramu udávají, že *dílo* může být realizováno v jednom nebo více než jednom *vyjádření* (proto jsou zakresleny dvě šipky na čáře, které spojují *dílo* a *vyjádření*). Na druhé straně *vyjádření* je realizací jednoho a pouze jednoho *díla* (proto je v obráceném směru této čáry zakreslena pouze jedna šipka spojující *vyjádření* a *dílo*). *Vyjádření* může být zahrnuto v jednom nebo více než jednom *provedení*; stejně tak i *provedení* může zahrnovat jedno nebo více než jedno *vyjádření*. Naopak, *provedení* může být ilustrováno jednou nebo více než jednou *jednotkou*; ovšem *jednotka* může ilustrovat pouze jedno *provedení*.

Obr. 3.1: Skupina entit 1 a primární vztahy

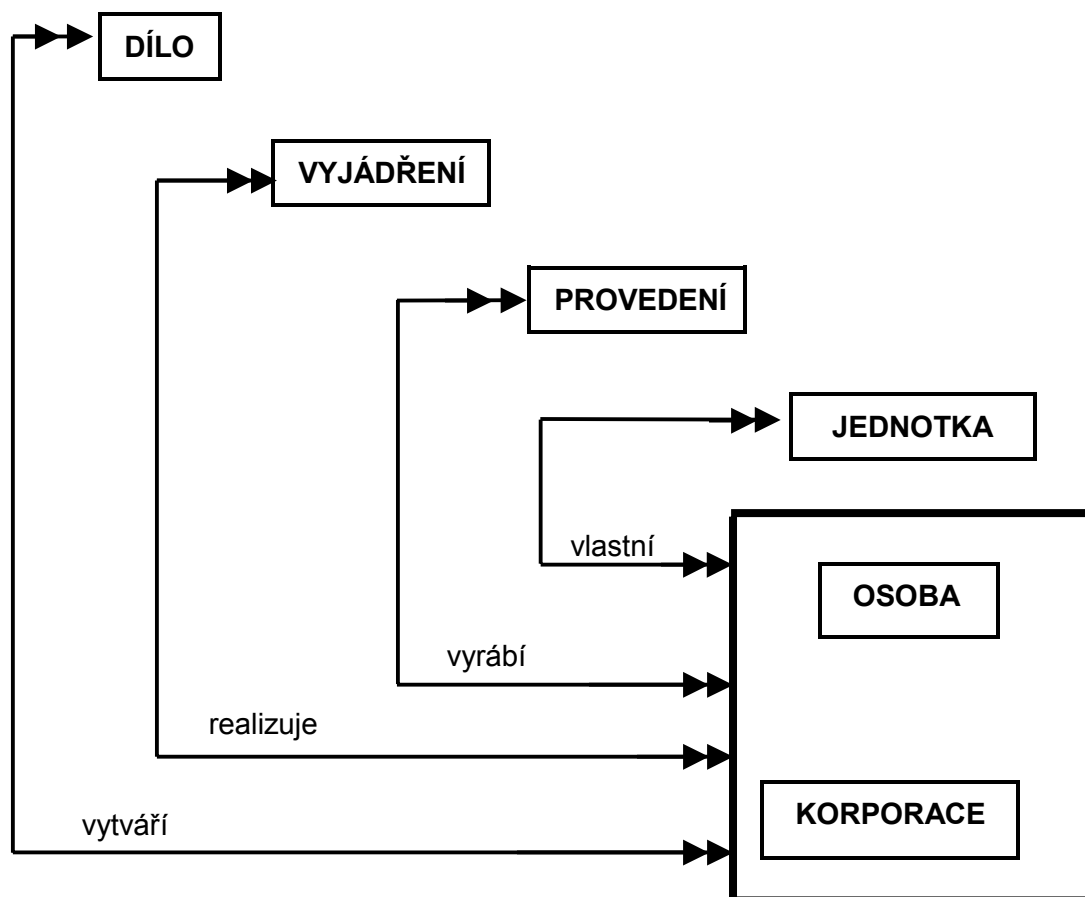

3.1.2 Skupina entit 2: Osoba, korporace

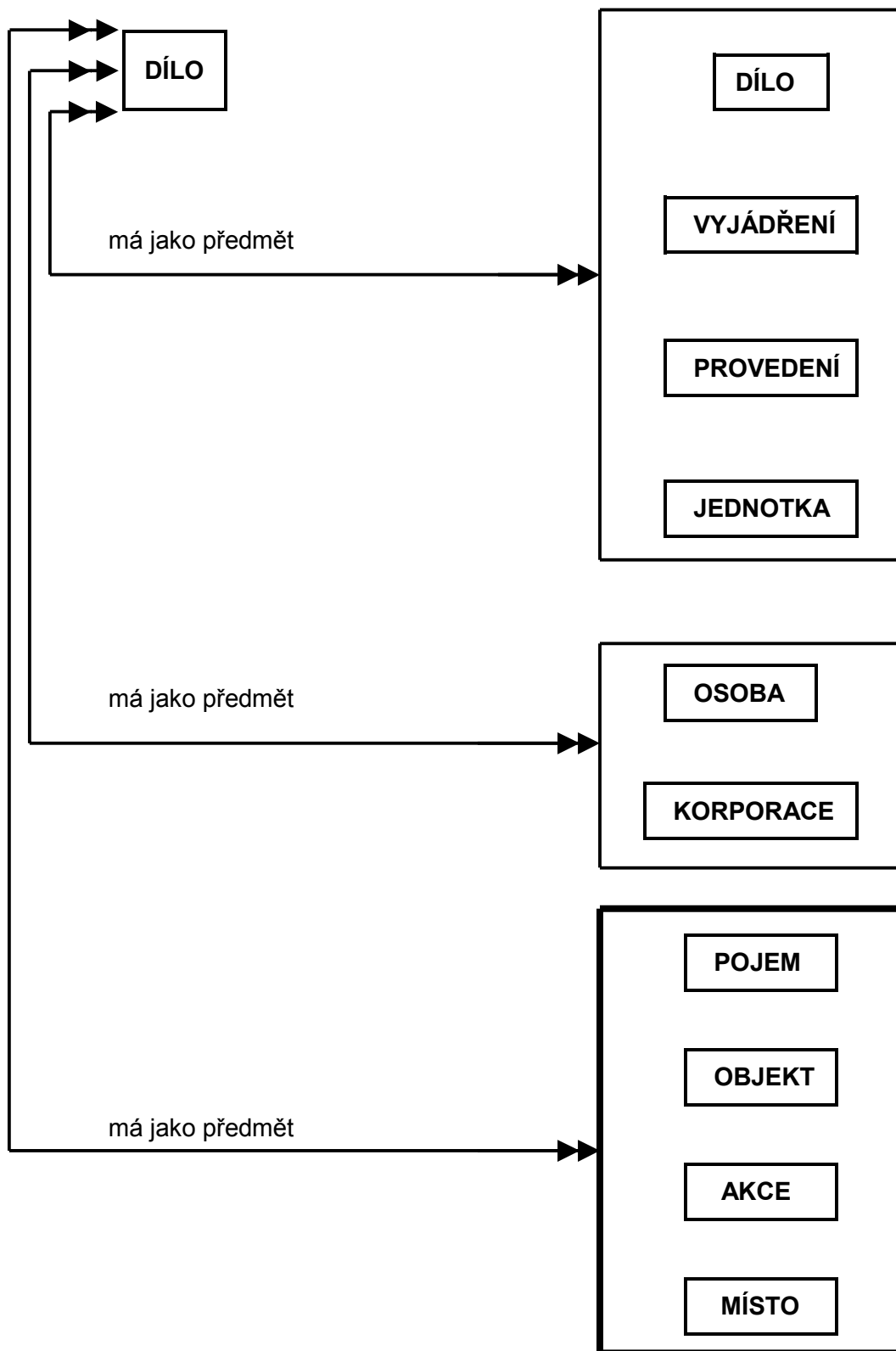
Entity ve druhé skupině (na obr. 3.2 zvýrazněné tučně) představují entity odpovědné za intelektuální nebo umělecký obsah, fyzickou výrobu a rozšiřování nebo správu entit v první skupině. Entity ve druhé skupině zahrnují *osobu* (jednotlivec) a *korporaci* (organizace nebo skupina jednotlivců a/nebo organizací).

Diagram znázorňuje typ vztahů "odpovědnosti", které existují mezi entitami ve druhé skupině a entitami v první skupině. Diagram udává, že *dílo* může být vytvořeno jednou *osobou* nebo více *osobami* a/nebo jednou *korporací* nebo více *korporacemi*. Naopak, *osoba* nebo *korporace* může tvořit jedno nebo více *děl*. *Vyjádření* může být realizováno jednou nebo více *osobami* a/nebo *korporacemi*; také *osoba* a *korporace* může realizovat jedno nebo více *vyjádření*. *Provedení* může být vyrobeno jednou nebo více *osobami* nebo *korporacemi*; *osoba* nebo *korporace* může vyrobit jedno nebo více *provedení*. *Jednotku* může vlastnit jedna nebo více *osob* a/nebo *korporací*; *osoba* nebo *korporace* může vlastnit jednu nebo více *jednotek*.

Obr. 3.2: Skupina entit 2 a vztahy "odpovědnosti"

Obr. 3.3: Skupina entit 3 a vztahy "předmětu"

3.1.3 Skupina entit 3: pojem, objekt, akce, místo

Entity ve třetí skupině (na obr. 3.3 zvýrazněné tučně) představují doplňkový soubor entit, které slouží jako předměty děl. Skupina zahrnuje *pojem* (představa nebo myšlenka), *objekt* (hmotný předmět), *akce* (činnost nebo událost) a *místo* (lokace).

Diagram znázorňuje vztahy "předmětu" mezi entitami ve třetí skupině a entitou *dílo* v první skupině. Diagram udává, že *dílo* může mít jako svůj předmět jeden nebo více *pojmu*, *objektů*, *akcí* a/nebo *míst*. Obráceně, *pojem*, *objekt*, *akce* a/nebo *místo* může být předmětem jednoho nebo více děl.

Diagram také znázorňuje vztahy "předmětu" mezi *dílem* a entitami v první a ve druhé skupině. Diagram udává, že *dílo* může mít jako svůj předmět jedno nebo více děl, *vyjádření*, *provedení*, *jednotek*, *osob* a/nebo *korporací*.

3.2 Entity

3.2.1 Dílo

První entitou definovanou v modelu je *dílo*: určitý intelektuální nebo umělecký výtvor.

Dílo je abstraktní entita; neexistuje žádný materiální objekt, který by bylo možné označit jako *dílo*. *Dílo* rozeznáváme pomocí jednotlivých realizací nebo *vyjádření díla*, ale *dílo* samo existuje pouze ve shodě obsahu mezi různými *vyjádřeními díla*. Když mluvíme o Homérově *Iliadě* jako o *díle*, není bodem naší pozornosti určitý přednes nebo text *díla*, ale intelektuální výtvor, který se nachází za všemi různými *vyjádřeními díla*.

Vzhledem k tomu, že pojem *dílo* je abstraktní, je obtížné definovat přesně hranice této entity. Pojem, co představuje *dílo* a kde leží hraniční čára mezi jedním *dílem* a jiným *dílem*, může být v podstatě vnímán u různých kultur odlišně. V kritériích používaných pro určení hranic mezi jednotlivými *díly* se mohou bibliografické konvence různých kultur nebo národnostních skupin lišit.

Pro účely této studie jsou různé texty zahrnující revize a aktualizace předchozího textu považovány jednoduše za *vyjádření* téhož *díla* (tj. různé texty nejsou považovány za samostatná *díla*). Podobně se zkrácení nebo rozšíření stávajícího textu nebo doplnění částí nebo doprovodu k hudební skladbě považují za různá *vyjádření* téhož *díla*. Překlady z jednoho jazyka do druhého, hudební prepisy a úpravy a verze dabovaných filmů nebo filmů opatřených titulky jsou rovněž považovány za odlišná *vyjádření* téhož původního *díla*.

Příklady

- **w₁** Henry Gray: *Anatomy of the human body*
 - **e₁** text a ilustrace pro první vydání
 - **e₂** text a ilustrace pro druhé vydání
 - **e₃** text a ilustrace pro třetí vydání
 -

- **w₁** J. S. Bach: *The art of the fugue*
 - **e₁** skladatelova partitura pro varhany
 - **e₂** úprava pro komorní orchestr Anthony Lewise
 -
- **w₁** *Jules et Jim* (film)
 - **e₁** původní verze ve francouzském jazyce
 - **e₂** původní verze opatřená anglickými titulky
 -

Protikladem je, když modifikace *díla* obsahuje podstatné změny v intelektuálním nebo uměleckém obsahu; v takovém případě se pro účely této studie pokládá za nové *dílo*. To znamená, že parafráze, úpravy, adaptace pro děti, parodie, hudební variace na nějaké téma a volné přepisy hudebních skladeb jsou považovány za nová *díla*. Podobně i adaptace *děl* z jedné literární nebo umělecké formy do jiné (např. dramatizace, adaptace z jednoho výtvarného prostředku do jiného atd.) představují nová *díla*. Abstrakta, výběry a výtahy jsou také považovány za nová *díla*.

Příklady

- **w₁** John Bunyan: *The pilgrim's progress*
- **w₂** anonymní adaptace *The pilgrim's progress* pro mladé čtenáře
-
- **w₁** William Shakespeare: *Romeo and Juliet*
- **w₂** film Franca Zeffirelliho *Romeo and Juliet*
- **w₃** film Baze Lurhmana *William Shakespeare's Romeo and Juliet*
-

V praxi slouží definování *díla* jako entity v modelu k mnoha účelům. Umožňuje nám pojmenovat a odvodit vztahy pro abstraktní intelektuální nebo umělecký výtvar, který zahrnuje všechna jednotlivá *vyjádření* takového *díla*. Pokud tedy popisujeme například *dílo* literární kritiky zabývající se Homérovou Iliadou, můžeme vytvořit vztah kritického *díla* a *díla*, které je jeho předmětem. Jmenováním Homérova *díla* a definováním vztahu mezi ním a kritickým *dílem* můžeme naznačit, že předmět kritického *díla* je vlastně abstrakcí, kterou známe jako *Illias*, a nikoliv určitým *vyjádřením* tohoto *díla*.

Definování *díla* jako entity nám umožňuje také vytvořit nepřímé vztahy mezi *vyjádřeními* téhož *díla* v případech, kdy nemůžeme odvodit mezi jednotlivými *vyjádřeními* přímé vztahy. Může například existovat mnoho překladů *díla* (např. *Anne of Green Gables*) a ne vždy je možné nebo nutné přesně stanovit text, který sloužil za základ pro daný překlad. V takovém případě neodvodíme přímý vztah mezi jednotlivými *vyjádřeními díla* (tj. mezi překladem a textem nebo texty, z nichž překlad vychází), ale propojíme tyto a jiné texty a překlady *díla* nepřímo propojením každého z nich k entitě, kterou nazýváme *dílo*.

Propojení *vyjádření díla* nepřímo tím, že vytvoříme vztah každého *vyjádření* k *dílu*, jehož je realizací, je často neúčinnějším prostředkem pro seskupení souvisejících *vyjádření*. Jméno, které dáme *dílu*, prakticky slouží jako jméno celého souboru nebo skupiny *vyjádření*, která jsou realizacemi téhož intelektuálního nebo uměleckého výtvaru (např. *Lancelot du Lac*). Je tudíž entitou definovanou jako *dílo*, která nám poskytuje možnost tohoto seskupování.

3.2.2 Vyjádření

Druhou entitou definovanou v modelu je *vyjádření*: určitá intelektuální nebo umělecká realizace *díla* ve formě abecedně-číselného, hudebního nebo choreografického zápisu, zvukového záznamu, obrazového statického nebo pohyblivého záznamu, objektu atd., nebo kombinace těchto forem.

Vyjádření je určitá intelektuální nebo umělecká forma, kterou *dílo* nabývá vždy, když je "realizováno". *Vyjádření* zahrnuje například určitá slova, věty, odstavce atd., které jsou výsledkem realizace *díla* ve formě textu, nebo určité noty, frázování atd., které jsou výsledkem realizace hudebního *díla*. Hranice entity *vyjádření* jsou však definovány tak, aby se vyloučily aspekty fyzické formy, jako např. druh písma a formát stránky, jež nejsou součástí intelektuální nebo umělecké realizace samotného *díla*.

Vzhledem k tomu, že forma *vyjádření* je podstatnou vlastností *vyjádření*, je výsledkem jakékoliv změny formy (např. z abecedně-číselného zápisu do mluveného slova) nové *vyjádření*. Podobně také výsledkem změn v intelektuálních konvencích nebo nástrojích používaných k vyjádření *díla* (např. překlad z jednoho jazyka do jiného) je tvorba nového *vyjádření*. Přesně řečeno, jakákoliv změna v intelektuálním nebo uměleckém obsahu způsobí změnu ve *vyjádření*. Takže pokud se reviduje nebo modifikuje text, výsledné *vyjádření* se považuje za nové *vyjádření*, bez ohledu na to, jak velká modifikace byla provedena.

Příklady

- **w₁** Ellwanger: *Tennis--bis zum Turnierspieler*
 - **e₁** původní německý text
 - **e₂** anglický překlad Wendyho Gilla
 -

- **w₁** Franz Schubert: *Trout quintet*
 - **e₁** skladatelova partitura
 - **e₂** hrají Amadeus Quartet a Hephzibah Menuhin na klavír
 - **e₃** hrají Cleveland Quartet a Yo-Yo Ma na violoncello
 -

V bibliografické praxi bude úroveň, na které se bude rozlišovat mezi různými *vyjádřeními díla*, záviset do určité míry na povaze samotného *díla* a na předpokládaných potřebách uživatelů. Rozdíly ve formě *vyjádření* (např. rozdíly mezi *vyjádřením díla* ve formě hudebního zápisu a *vyjádřením* téhož *díla* ve formě zvukového záznamu) se budou běžně odrážet v bibliografickém záznamu, bez ohledu na povahu samotného *díla*. Různá *vyjádření* v téže formě (např. revidované verze textu) budou často nepřímo určeny jako různá *vyjádření*, protože odlišnost je zřejmá z údajů spojených s atributem používaným pro určení *provedení*, v němž je *vyjádření* zahrnuto (např. údaje o vydání). Odlišnosti, které by byly zřejmé pouze z podrobnější analýzy a srovnání *vyjádření* (např. odlišnosti mezi několika starými texty Shakespearovy hry *Hamlet*) by se běžně měly odrážet v údajích pouze v případě, že vzhledem k povaze nebo významu *díla* je taková analýza oprávněná, a pouze pokud bylo dohodnuto, že tyto odlišnosti by mohly být významné pro uživatele.

Definice *vyjádření* jako entity v modelu nám poskytuje prostředek pro zjištění odlišností v intelektuálním nebo uměleckém obsahu, které mohou existovat mezi různými realizacemi téhož *díla*. Pomocí *vyjádření* definovaného jako entita můžeme popisovat intelektuální nebo umělecké atributy určité realizace *díla* a používat odlišnosti ve

stejných atributech jako signalizaci odlišností v intelektuálním nebo uměleckém obsahu.

Definice *vyjádření* jako entity nám také umožňuje odvodit vztahy mezi určitými *vyjádřeními díla*. Entitu nazvanou *vyjádření* můžeme též používat například k identifikaci určitého textu, k němuž byl vytvořen překlad, nebo určité partitury použité pro interpretaci hudební skladby.

Entitu definovanou jako *vyjádření* můžeme též používat pro určení, že intelektuální nebo umělecký obsah v určitém *provedení* je skutečně tentýž jako obsah v jiném *provedení*. Pokud dvě *provedení* zahrnují tentýž intelektuální nebo umělecký obsah, dokonce i když se fyzické vlastnosti liší a rozlišující atributy *provedení* zakrývají skutečnost, že obsah je tentýž v obou *provedeních*, můžeme je běžně propojit entitou definovanou jako *vyjádření*.

3.2.3 Provedení

Třetí entitou definovanou v modelu je *provedení*: fyzická podoba *vyjádření díla*.

Entita definovaná jako *provedení* zahrnuje široký okruh dokumentů, jako jsou rukopisy, knihy, periodika, mapy, plakáty, zvukové záznamy, filmy, videozáznamy, disky CD-ROM, smíšené dokumenty atd. *Provedení* jako entita představuje všechny hmotné objekty, které mají stejné vlastnosti pokud jde o intelektuální obsah a fyzickou formu.

Když se realizuje *dílo*, může být výsledné *vyjádření díla* fyzicky ztělesněno na nosiči, jako jsou např. papír, zvuková kazeta, videokazeta, plátno, sádra aj. Tato fyzická forma tvoří *provedení* díla. V některých případech se může vyrobit pouze jeden fyzický exemplář tohoto *provedení díla* (např. autorův rukopis, zvukový záznam na pásce pro zvukový historický archiv, originální olejomalba atd.). V jiných případech se vyrobí více kopií pro účely veřejného šíření nebo distribuce. V takových případech se běžně používá formálnější výrobní postup, za který přebírá zodpovědnost vydavatel, výrobce nebo distributor. V dalších případech se může z originálu vytvořit pouze omezený počet kopií pro účely např. soukromého studia (např. kopírování původní nahrávky hudebního díla) nebo pro účely uchování (např. fotokopie autorova původního strojopisu zhotovená na stálý papír). Bez ohledu na to, zda je rozsah výroby široký (např. v případě publikování aj.) nebo omezený (např. v případě kopií zhotovených pro účely soukromého studia aj.), soubor zhotovených kopií tvoří v každém případě *provedení*. Všechny kopie zhotovené stejným způsobem jsou součástí souboru kopií téhož *provedení*.

Hranice mezi jednotlivými *provedeními* se odvozují od intelektuálního obsahu a fyzické formy. Pokud jsou ve výrobním procesu provedeny změny fyzické formy, pokládá se výsledný výrobek za nové *provedení*. Změny fyzické formy představují změny ovlivňující vizuální vlastnosti (např. změna druhu či velikosti písma, změna formátu stránky aj.), změny materiálu (např. změna z papíru na mikrofilm jako přenosové médium) a změny obalu (např. změna z kazety na kartridž jako obal pásky). Tam, kde výrobní proces zahrnuje vydavatele, výrobce, distributora atd. a kde jsou zaznamenány u produktu změny, které se týkají publikování, prodeje atd. (např. změna nakladatele, nový obal aj.), může se výsledný produkt považovat za nové *provedení*. Kdykoliv vznikají ve výrobním procesu modifikace, dodatky, zkrácení atd., které ovlivňují intelektuální nebo umělecký obsah, výsledkem je nové *provedení* zahrnující nové *vyjádření díla*.

Příklady

- **w₁** Harry Lindgren: *Geometric dissections*
 - **e₁** původní text nazvaný *Geometric dissections*
 - **m₁** kniha publikovaná v roce 1964 v nakladatelství Van Nostrand
 - **e₂** revidovaný text nazvaný *Recreational problems in geometric dissections...*
 - **m₁** kniha publikovaná v roce 1972 v nakladatelství Dover

- **w₁** J. S. Bach: *Six suites for unaccompanied cello*
 - **e₁** provedení Janos Starker, záznamy z let 1963 a 1965
 - **m₁** záznamy vydané na zvukových deskách 33 1/3 ot/min v roce 1965 v nakladatelství Mercury
 - **m₂** záznamy znovu vydané na kompaktní desce v roce 1991 v nakladatelství Mercury
 - **e₂** provedení Yo-Yo Ma, záznam z roku 1983
 - **m₁** záznamy vydané na zvukových deskách 33 1/3 ot/min v roce 1983 v nakladatelství CBS Records
 - **m₂** záznamy znovu vydané na kompaktní desce v roce 1992 v nakladatelství CBS Records

- **w₁** Jean Jolivet: *Vraie description des Gaules...*
 - **e₁** původní provedení kartografa
 - **m₁** mapa vydaná v roce 1570
 - **m₂** faksimilní reprodukce vydaná v roce 1974 v nakladatelství Hier et demain

- **w₁** *The Wall Street Journal*
 - **e₁** východní vydání
 - **m₁** tištěná forma východního vydání
 - **m₂** východní vydání na mikrofilmu
 - **e₂** západní vydání
 - **m₁** tištěná forma západního vydání
 - **m₂** západní vydání na mikrofilmu

Změny, které se ve výrobním procesu objevují záměrně nebo dokonce neúmyslně a mají vliv na produkované kopie, mají za následek nové *provedení*. Výsledné *provedení* po takové změně lze označit jako zvláštní "stav" nebo "vydání" publikace.

Jednotlivé kopie, u nichž se objeví změny poté, kdy výrobní proces již byl ukončen (např. ztráta stránky, převazba aj.) se nepovažují za nová *provedení*. Taková kopie se pokládá jednoduše za exemplář (nebo *jednotku*) *provedení*, který se liší od kopie, jak byla vyrobena.

Definice *provedení* jako entity nám také umožňuje pojmenovat a popsat kompletní soubor *jednotek*, které jsou výsledkem jednotlivého procesu fyzického provedení nebo výroby. Entita *provedení* slouží k popisu sdílených vlastností kopií určité publikace, vydání atd. i k popisu unikátních výtvorů jako rukopisů, originálních olejomalb atd.

Pomocí entity definované jako *provedení* můžeme popsat fyzické vlastnosti souboru *jednotek* a vlastnosti spojené s výrobou a distribucí tohoto souboru *jednotek*, které mohou být důležitými faktory umožňujícími uživateli vybrat si *provedení* podle svých potřeb a zadaných omezení a určit a získat kopii tohoto *provedení*.

Definice *provedení* jako entity nám také umožňuje odvodit vztahy mezi určitými *provedeními díla*. Vztahy mezi *provedeními* můžeme použít například k identifikaci určité publikace, které bylo použito pro vytvoření mikroreprodukce.

3.2.4 Jednotka

Čtvrtou entitou definovanou v modelu je *jednotka*: jednotlivý exemplář *provedení*.

Entita definovaná jako *jednotka* je konkrétní entita. V mnoha případech se jedná o jeden materiální objekt (např. výtisk jednosvazkové monografie, jedna zvuková kazeta atd.). Existují však případy, kdy entita definovaná jako *jednotka* obsahuje více než jeden materiální objekt (např. monografie vydaná jako dva samostatné svazky, záznam vydaný na třech samostatných kompaktních deskách atd.).

V pojmech intelektuálního obsahu a fyzické formy je běžně *jednotka* jako exemplář *provedení* totéž jako samotné *provedení*. Mohou se však vyskytnout rozdíly mezi jednotlivými *jednotkami*, přestože *jednotky* náležejí ke stejnému *provedení*; tyto odlišnosti jsou výsledkem činností prováděných mimo působnost výrobce *provedení* (např. poškození vzniklé po vyrobení *jednotky* nebo vazba provedená knihovnou aj.)

Příklady

- w_1 Ronald Hayman: *Playback*
 - e_1 autorův text připravený k vydání
 - m_1 kniha publikovaná v roce 1964 v nakladatelství Davis-Poynter
 - i_1 autorizovaný výtisk
- w_1 Allan Wakeman: *Jabberwocky*
 - e_1 autorův návrh hry a pokyny
 - m_1 hra a doprovodné pokyny pro učitele, vydané v roce 1974 v nakladatelství Longman
 - i_1 kopie, u níž chybějí pokyny pro učitele

Definice *jednotky* jako entity nám umožňuje určit samostatně jednotlivé kopie *provedení* a popsat vlastnosti, které jsou jedinečné pro tuto jedinou kopii a které se vztahují k činnostem, jež se zabývají touto kopií, jako např. výpůjčky aj.

Definice entity nazvané *jednotka* nám také umožňuje odvodit vztahy mezi jednotlivými kopiemi *provedení*.

3.2.5 Osoba

Pátou entitou definovanou v modelu je *osoba*: jednotlivec.

Entita definovaná jako *osoba* zahrnuje jednotlivé osoby, které již zemřely i ty, které ještě žijí.

Příklady

- p₁** Margaret Atwood
- p₂** Hans Christian Andersen
- p₃** Victoria (britská královna)
- p₄** Anatole France
-

Pro účely této studie se za entity považují pouze ty *osoby*, které jsou odpovědné za vytvoření nebo realizaci *díla* (např. autoři, skladatelé, umělci, sestavovatelé, překladatelé, režiséři, účinkující aj.) nebo jsou předmětem *díla* (např. předmětem biografického nebo autobiografického *díla*, historického *díla* aj.).

Definice entity *osoba* nám umožňuje pojmenovat a určit osobu jednotně, nezávisle na tom, jak se jméno osoby v určitém *vyjádření* nebo *provedení díla* vyskytuje.

Definice *osoby* jako entity nám umožňuje také odvodit vztahy mezi určitou *osobou* a *dílem* nebo *vyjádřením díla*, za něž může být tato *osoba* odpovědná, nebo mezi *dílem* a *osobou*, která je předmětem *díla*.

3.2.6 Korporace

Šestou entitou definovanou v modelu je *korporace*: organizace nebo skupina jednotlivců a/nebo organizací působících jako celek.

Entita definovaná jako *korporace* zahrnuje organizace a skupiny jednotlivců a/nebo organizací, které jsou určeny určitým jménem, včetně příležitostných skupin a skupin, které vznikly jako různé porady, konference, kongresy, expedice, výstavy, festivaly, veletrhy atd. Tato entita zahrnuje rovněž organizace, které působí jako územní autority vykonávající nebo mající oprávnění vykonávat správní činnosti nad daným územím, jako např. federace, stát, region, místní správa atd. Tato entita zahrnuje organizace a skupiny, které již zanikly, i organizace nadále působící.

Příklady

- cb₁** Museum of American Folk Art
- cb₂** BBC Symphony Orchestra
- cb₃** Symposium on Glaucoma
- cb₄** Regional Municipality of Ottawa-Carleton
-

Pro účely této studie se za entity považují pouze ty *korporace*, které jsou odpovědné za vytvoření nebo realizaci *díla* (např. sponzoři *díla* aj.) nebo jsou předmětem *díla* (např. předmětem historického *díla* aj.).

Definice entity *korporace* nám umožňuje pojmenovat a určit organizaci nebo skupinu jednotně, nezávisle na tom, jak se jméno organizace nebo skupiny v určitém *vyjádření* nebo *provedení díla* vyskytuje.

Definice *korporace* jako entity nám umožňuje také odvodit vztahy mezi určitou *korporací* a *dílem* nebo *vyjádřením díla*, za něž může být tato *korporace* odpovědná, nebo mezi *dílem* a *korporací*, která je předmětem *díla*.

3.2.7 Pojem

Sedmou entitou definovanou v modelu je *pojem*: abstraktní představa nebo myšlenka.

Entita definovaná jako *pojem* zahrnuje značný rozsah abstrakcí, které mohou být předmětem *díla*: oblasti vědních disciplín, oborů, myšlenkových směrů (filozofie, náboženství, politické ideologie aj.), teorií, procesů, metod, praxe atd. *Pojem* může být ve své podstatě široký nebo může být definován úzce a přesně.

Příklady

- c₁** ekonomie
- c₂** romantismus
- c₃** hydroponie
- c₄** ekonomická teorie, že snížení daní vede k větší ekonomické aktivitě
-

Pro účely této studie se za entity považují pouze ty *pojmy*, které jsou předmětem *díla* (např. předmětem filozofického pojednání, kritiky myšlenkového směru aj.).

Definice entity *pojem* nám umožňuje pojmenovat a určit *pojem* jednotně, nezávisle na tom, zda se jméno tohoto *pojmu* v určitém *vyjádření* nebo *provedení díla* vyskytuje a v jaké formě.

Definice *pojmu* jako entity nám umožňuje také odvodit vztahy mezi *dílem* a *pojmem*, který je předmětem *díla*.

3.2.8 Objekt

Osmou entitou definovanou v modelu je *objekt*: hmotný předmět.

Entita definovaná jako *objekt* zahrnuje značný rozsah hmotných předmětů, které mohou být předmětem *díla*: živé a neživé objekty vyskytující se v přírodě; pevné, pohyblivé a pohybuující se objekty, které jsou produkty lidské činnosti; objekty, které již neexistují.

Příklady

- o₁** Buckinghamský palác
- o₂** *Lusitanie*
- o₃** *Apollo 11*
- o₄** Eiffelova věž
-

Pro účely této studie se za entity považují pouze ty *objekty*, které jsou předmětem *díla* (např. předmětem vědecké studie aj.).

Definice entity *objekt* nám umožňuje pojmenovat a určit *objekt* jednotně, nezávisle na tom, zda se jméno tohoto *objektu* v určitém *vyjádření* nebo *provedení díla* vyskytuje a v jaké formě.

Definice *objektu* jako entity nám umožňuje také odvodit vztahy mezi *dílem* a *objektem*, který je předmětem *díla*.

3.2.9 Akce

Devátou entitou definovanou v modelu je *akce*: činnost nebo událost.

Entita definovaná jako *akce* zahrnuje značný rozsah činností nebo událostí, které mohou být předmětem *díla*: historické události, epochy, časová období atd.

Příklady

- e₁** stávka dělníků v Garmentu
- e₂** bitva o Hastings
- e₃** doba osvícenství
- e₄** devatenácté století
-

Pro účely této studie se za entity považují pouze ty *akce*, které jsou předmětem *díla* (např. předmětem historického pojednání, obrazu aj.).

Definice entity *akce* nám umožňuje pojmenovat a určit *akci* jednotně, nezávisle na tom, zda se jméno této *akce* v určitém *vyjádření* nebo *provedení díla* vyskytuje a v jaké formě.

Definice *akce* jako entity nám umožňuje také odvodit vztahy mezi *dílem* a *akcí*, která je předmětem *díla*.

3.2.10 Místo

Desátou entitou definovanou v modelu je *místo*: lokace.

Entita definovaná jako *místo* zahrnuje značný rozsah lokací: zemské a mimozemské; historické a současné; geografické znaky a geopolitické jurisdikce.

Příklady

- pl₁** Howard Beach /pobřeží/
- pl₂** The Alacran Reef /útes/
- pl₃** Morey Peak Wilderness Study Area /oblast/
- pl₄** Bristol /jurisdikce/
-

Pro účely této studie se za entity považují pouze ta *místa*, která jsou předmětem *díla* (např. předmětem na mapě nebo v atlasu, v cestovním průvodci aj.).

Definice entity *místo* nám umožňuje pojmenovat a určit *místo* jednotně, nezávisle na tom, zda se jméno tohoto *místa* v určitém *vyjádření* nebo *provedení díla* vyskytuje a v jaké formě.

Definice *místa* jako entity nám umožňuje také odvodit vztahy mezi *dílem* a *místem*, které je předmětem *díla*.

3.3 Souborné a dílčí entity

Příklady použité v odstavcích 3.2.1 až 3.2.4 k ilustraci entit *dílo*, *vyjádření*, *provedení* a *jednotka* ukázaly především celistvé jednotky (např. Shakespearovu hru *Romeo and Juliet* jako příklad *díla*, provedení díla Franze Schuberta *Trout quintet* jako příklad *vyjádření* atd.). Struktura modelu nám ovšem umožňuje popsat také souborné a dílčí entity stejným způsobem, jako bychom popisovali entity posuzované jako celistvé jednotky. Logicky vzato, například entita *dílo* může představovat soubor jednotlivých *děl* spojených k sobě redaktorem nebo sestavovatelem do formy antologie, soubor jednotlivých monografií spojených k sobě vydavatelem do formy edice, nebo sbírku soukromých dokumentů organizovaných v archivu jako jediný *fond*. Stejně tak může entita *dílo* představovat intelektuálně nebo umělecky samostatné části většího *díla*, jako kapitoly zprávy, část mapy, článek z časopisu aj. Pro účely modelu fungují entity na úrovni souboru nebo části stejným způsobem jako entity na úrovni celistvé jednotky; jsou definovány stejnými termíny, mají stejné vlastnosti a jsou vzájemně propojeny stejně jako entity na úrovni celistvé jednotky. Podrobnější informace o souborných a dílčích entitách v souvislosti se vztahy celek/část uvádějí odstavce 5.3.1.1, 5.3.2.1 a 5.3.6.1.

Příklady

- **w₁** Robertson Davies: *The Deptford trilogy*
 - **w_{1,1}** Robertson Davies: *Fifth business*
 - **w_{1,2}** Robertson Davies: *The manticore*
 - **w_{1,3}** Robertson Davies: *World of wonders*

- **w₁** *Visible speech*, sestavil Howard Bibb
 - **w_{1,1}** Svazek 1: *Segmentals*, úvod Alex Hanes-White
 - **w_{1,2}** Svazek 2: *Suprasegmentals*, autorka Mary Loftus
 - **e₁** autorčiny texty vybrané pro vydání
 - **m₁** elektronický zdroj vydaný na třech discích v roce 1994 v nakladatelství Partners in Speech
 - **m_{1,1}** svazek 1 (1 elektronický disk)
 - **m_{1,2}** svazek 2 (2 elektronické disky + manuál o rozsahu 104 stran)

- **w₁** edice *1:50 000 Landranger series* nakladatelství Ordnance Survey
 - **w_{1,1}** nakladatelství Mansfield and the Dukeries
 - **e₁** revidovaná mapa s většími změnami a metrickými vrstevnicemi
 - **m₁** mapa tištěná v roce 1985
 - **w_{1,2}** nakladatelství Luton and Hertford
 - **e₁** revidovaná mapa s většími změnami
 - **m₁** mapa tištěná v roce 1984

-

4 ATRIBUTY

4.1 Atributy entit

Každá z entit definovaných v modelu má spolu spojený soubor vlastností nebo atributů. Atributy entity slouží jako prostředky, jimiž uživatelé při vyhledávání informací o určité entitě formulují své dotazy a interpretují odpovědi.

Atributy, jak jsou definovány v modelu, obecně spadají do dvou širokých kategorií. Na jedné straně jsou atributy, které jsou v entitě obsaženy, na druhé straně jsou entity, které jsou převzaty z vnějšku. První kategorie zahrnuje nejen fyzické vlastnosti (např. druh materiálu a rozměry objektu), ale také znaky, které by mohly být charakterizovány jako adresné informace (např. údaje objevující se na titulní stránce, knižních deskách nebo přebalu). Druhá kategorie zahrnuje stanovené identifikátory pro entitu (např. číslo hudební skladby v tematickém katalogu) a související informace (např. politický kontext, v němž bylo dílo koncipováno). Atributy obsažené v entitě mohou být obvykle stanoveny prověřením samotných entit; atributy převzaté z vnějšku často vyžadují odkaz na externí zdroj.

Uvedený příklad entity obecně ukáže pouze jednu hodnotu pro každý atribut (např. hodnota atributu "materiál" určitého objektu může být "plast"). V některých případech však uvedený příklad entity může mít více hodnot jednoho atributu (např. kniha může obsahovat více než jeden údaj pro "název *provedení*"). Jsou také případy, kde hodnota atributu uvedeného příkladu entity se může časem změnit (např. "rozměry nosiče" u seriálu se změní s novým ročníkem). Hodnota atributu (zvláště převzatého atributu) uvedené entity se může někdy lišit v závislosti na použitém referenčním zdroji.

Atributy definované pro každou z entit v modelu nebudou nutně uvedeny u všech příkladů určitého typu entity. V seznamu atributů pro každou entitu jsou nejprve uvedeny atributy, které jsou obecně použitelné pro typ entity jako celek. Dále jsou uvedeny entity použitelné pouze pro podtyp entity, které jsou blíže vymezeny termínem označujícím podtyp, k němuž náležejí (např. "hudební dílo" jako podtyp *díla*). Ne každý případ typu entity ani každý případ podtypu entity v seznamu má ovšem uvedeny všechny atributy.

Na první pohled se může zdát, že určité atributy definované v modelu dublují objekty, které byly definovány v modelu samostatně jako entity a propojeny vztahy s příslušnou entitou. Například atribut *provedení* "údaje o odpovědnosti" se může objevit souběžně s entitami *osoba* a *korporace* a vztahy "odpovědnost", které propojují entity *osoba* a *korporace* s *dílem* a/nebo *vyjádřením* zahrnutým v *provedení*. Ovšem atribut definovaný jako "údaje o odpovědnosti" náleží přímo k adresným informacím v samotném *provedení*, na rozdíl od vztahu mezi *dílem* obsaženým v *provedení* a *osobou* a/nebo *korporací* odpovědnou za vytvoření nebo realizaci *díla*. V mnoha případech bude informace uvedená v "údajích o odpovědnosti" v podstatě stejná jako informace, která se odráží ve vztazích mezi *dílem* a/nebo *vyjádřením* a odpovědnou *osobou* a/nebo *korporací*. Tato informace však nemusí být vždy stejná. V odvození vztahů odpovědnosti k entitám *osoba* a *korporace* je možné opravit chybnou nebo zavádějící informaci uvedenou v "údajích o odpovědnosti" nebo tuto informaci rozšířit. Použití vztahů odpovědnosti k entitám *osoba* a *korporace* také umožňuje určit *osobu*

nebo *korporaci* jednotně, bez ohledu na to, jak je *osoba* nebo *korporace* určena v "údajích o odpovědnosti" v příslušném *provedení*.

Model ovšem nesrovnává paralelní vztahy entit s atributy ve všech případech, kde by takové paralely mohly být odvozeny. Například "místo vydání/distribuce" je definováno jako atribut *provedení* tak, že vyjadřuje údaje objevující se v *provedení* samotném, které udávají, kde bylo vydáno. Pokud model definuje také *místo* jako entitu, bylo by možné definovat další vztah propojující entitu *místa* buď přímo k *provedení*, nebo nepřímo pomocí entit *osoba* a *korporace*, které naopak jsou propojeny pomocí vztahu výroby k *provedení*. K vytvoření plně vyvinutého datového modelu by bylo zapotřebí další definice tohoto druhu. Pro účely této studie se však nezdálo nutné mít pojmový model, který by vyjadřoval všechny takové možnosti. V případech jako například místo vydání bylo zvažováno definovat dostatečně jednoduše atribut vyjadřující adresné informace, aniž by bylo třeba provádět analýzu, která by dále popsala souběžný vztah entity. Souběžné vymezení bylo provedeno pouze v případech, kdy se to zdálo oprávněné vzhledem k potřebám zajistit řízený nebo standardní přístup k informacím vyjádřeným v atributu.

Atributy definované pro tuto studii byly odvozeny z logické analýzy údajů, které jsou typicky vyjádřeny v bibliografických záznamech. Hlavními zdroji použitými v analýze byla doporučení *International Standard Bibliographic Descriptions* (ISBD), *Guidelines for Authority and Reference Entries* (GARE), *Guidelines for Subject Authority and Reference Entries* (GSARE) a manuál UNIMARC. Další údaje byly sbírány z různých zdrojů, jako např. *AITF Categories for the Description of Works of Art*, z výstupu zpracovaného experty v rámci přípravy návrhu zprávy, z rozsáhlého přehledu publikovaných uživatelských studií a z připomínek došlých jako součást rozsáhlého připomínkového řízení k návrhu zprávy. Rozsah atributů zahrnutých v modelu by měl být zevrubný, ale nikoliv vyčerpávající.

Pro účely této studie byly definovány atributy na logické úrovni. To znamená, že atributy byly vyjádřeny spíše v termínech vlastností entit z pohledu uživatele, než jako určité datové prvky definované pracovníky odpovědnými za tvorbu bibliografických údajů. V některých případech logický atribut odpovídá jednotlivému datovému prvku (např. logický atribut "identifikátor *provedení*" byl definován způsobem stejným s definicí "standardního (nebo alternativního) čísla" v ISBD(G)). Ve většině případů však logický atribut představuje soubor samostatných datových prvků (např. logický atribut definovaný jako "název *provedení*" zahrnuje několik datových prvků z ISBD: hlavní název (včetně čísla/názvu části), souběžný název, poznámky uvádějící variantní a transliterovaný název a klíčový název). Popisy logických atributů, které jsou uvedeny v této kapitole, udávají rozsah každého logického atributu. Příloha A poskytuje podrobné zmapování logických atributů definovaných v modelu k jednotlivým datovým prvkům v doporučeních ISBD, *Guidelines for Authority and Reference Entries* (GARE), *Guidelines for Subject Authority and Reference Entries* (GSARE) a manuálu UNIMARC.

Pro účely této studie zahrnují logické atributy pro entity *osoba*, *korporace*, *pojmem*, *objekt*, *akce* a *místo* pouze ty, které jsou konvenčně zobrazovány jako součást bibliografického záznamu *per se*. Další logické atributy, které mohou být vyjádřeny v autoritním záznamu, v modelu zahrnutý nejsou.

4.2 Atributy díla

Logické atributy *díla* definované pro tuto studii jsou následující:

- název *díla*
- forma *díla*
- datum *díla*
- jiná rozlišující vlastnost
- zamýšlené ukončení
- zamýšlené uživatelské určení
- souvislost s *dílem*
- obsazení (hudební dílo)
- číselné označení (hudební dílo)
- tónina (hudební dílo)
- souřadnice (kartografické dílo)
- ekvinokcium (kartografické dílo)

4.2.1 Název díla

Název *díla* je slovo, skupina slov nebo skupina znaků označující *dílo*. S *dílem* může být spojen jeden nebo více názvů. Pokud bylo *dílo* vydáno pod odlišnými názvy (lišícími se formou, jazykem aj.), bibliografická agentura obvykle zvolí jeden z těchto názvů za "unifikovaný název" pro účely jednotného pojmenování a odkazování tohoto *díla*. Jiné názvy, pod kterými bylo *dílo* vydáno, lze považovat za variantní názvy *díla*, nebo v některých případech za souběžný unifikovaný název. Název *díla*, které tvoří část většího *díla*, se může skládat pouze z čísla nebo jiného obecného označení, které je závislé na názvu většího *díla*.

4.2.2 Forma díla

Forma *díla* je třída, ke které *dílo* patří (např. román, hra, báseň, esej, biografie, symfonie, koncert, sonáta, mapa, kresba, malba, fotografie atd.).

4.2.3 Datum díla

Datum *díla* je datum (obvykle rok), kdy bylo *dílo* původně vytvořeno. Datum může být samostatné datum nebo rozsah dat. V případě, že datum vytvoření nelze zjistit, může být datum *díla* spojeno s datem jeho prvního vydání.

4.2.4 Jiná rozlišující vlastnost

Rozlišující vlastnost je jakákoliv vlastnost, která slouží pro vzájemné odlišení různých *děl* se stejným názvem (např. oblast vzniku, která slouží pro odlišení středověké náboženské hry známé pod názvem *The Adoration of the Shepherds* pocházející z Coventry od hry známé pod stejným názvem, jež pochází z Chesteru).

4.2.5 Zamýšlené ukončení

Zamýšlené ukončení *díla* vyjadřuje, zda dílo bylo koncipováno jako ukončené nebo zda má pokračovat a není předem myšleno jako ukončené.

4.2.6 Zamýšlené uživatelské určení

Zamýšlené uživatelské určení *díla* určuje třídu uživatelů, pro něž bylo dílo vytvořeno; může být definováno věkovou skupinou (např. děti, mládež, dospělí atd.), úrovní vzdělání (např. základní, střední atd.) nebo jinou kategorizací.

4.2.7 Souvislost s dílem

Souvislost může být historická, sociální, intelektuální, umělecká nebo jiná, v rámci níž bylo *dílo* původně koncipováno (např. obnovení monarchie v Anglii v 17. století, estetické hnutí koncem 19. století atd.).

4.2.8 Obsazení (hudební dílo)

Obsazení je instrumentální, vokální a/nebo jiný prostředek provedení, pro který bylo hudební *dílo* původně určeno (např. klavír, housle, orchestr, lidské hlasy atd.).

4.2.9 Číselné označení (hudební dílo)

Číselné označení je pořadové číslo, opusové číslo, číslo tematického katalogu přiřazené hudebnímu *dílu* skladatelem, vydavatelem nebo muzikologem (např. čísla přiřazená Mozartovým dílům Ludwigem Köchlem).

4.2.10 Tónina (hudební dílo)

Tónina v tonální hudbě je řada tónových vztahů, které tvoří tonální centrum (např. D dur). Tónina pro hudební *dílo* je tónina, v níž bylo *dílo* původně složeno.

4.2.11 Souřadnice (kartografické dílo)

Souřadnice jsou stupně, minuty a sekundy zeměpisné délky a šířky nebo úhly deklinace a rektascenze, které tvoří vnější hranice oblasti znázorněné na kartografickém obrazu nebo objektu.

4.2.12 Ekvinokcium (kartografické dílo)

Ekvinokcium je rok, který slouží jako výchozí bod pro mapu nebo model oblohy.

4.3 Atributy vyjádření

Logické atributy *vyjádření* definované pro tuto studii jsou následující:

- název *vyjádření*
- forma *vyjádření*
- datum *vyjádření*
- jazyk *vyjádření*
- jiná rozlišující vlastnost
- rozšiřitelnost *vyjádření*
- možnost revize *vyjádření*
- rozsah *vyjádření*
- sumarizace obsahu
- souvislost s *vyjádřením*
- kritická reakce na *vyjádření*
- uživatelská omezení k *vyjádření*
- označování posloupnosti (seriál)
- předpokládaná pravidelnost vydávání (seriál)
- předpokládaná četnost vydávání (seriál)
- typ partitury (hudebnina)
- obsazení (hudebnina nebo zvukový záznam)
- měřítko (kartografický obraz/objekt)
- kartografické zobrazení (kartografický obraz/objekt)
- znázorňovací technika (kartografický obraz/objekt)
- interpretace reliéfu (kartografický obraz/objekt)
- geodetické, souřadnicové a vertikální měření (kartografický obraz/objekt)
- záznamová technika (snímek dálkového průzkumu)
- speciální vlastnost (snímek dálkového průzkumu)
- technika (grafika nebo projekční grafický obraz)

4.3.1 Název vyjádření

Název *vyjádření* je slovo, skupina slov nebo skupina znaků označující *vyjádření*. S *vyjádřením* může být spojen jeden nebo více názvů. Název *vyjádření*, které tvoří část většího *vyjádření*, se může skládat pouze z čísla nebo jiného obecného označení, které je závislé na názvu většího *vyjádření*.

4.3.2 Forma vyjádření

Forma *vyjádření* je prostředek, kterým je *dílo* realizováno (např. abecedně-číselný nebo notový zápis, mluvené slovo, zvukový záznam hudebního díla, kartografický obraz, fotografický obraz, socha, tanec, pantomima atd.).

4.3.3 Datum vyjádření

Datum *vyjádření* je datum, kdy bylo *dílo* realizováno (např. datum, kdy byl určitý text *díla* napsán nebo revidován, datum, kdy byla poprvé představena píseň atd.). Datum může být samostatné datum nebo rozsah dat. V případě, že datum *vyjádření* nelze zjistit, může být datum *vyjádření* spojeno s datem jeho prvního vydání.

4.3.4 Jazyk vyjádření

Jazyk *vyjádření* je jazyk, v němž je *dílo* vyjádřeno. Jazyk *vyjádření* může obsahovat více jazyků, z nichž každý náleží k jednomu prvku *vyjádření*.

4.3.5 Jiná rozlišující vlastnost

Rozlišující vlastnost je jakákoliv vlastnost *vyjádření*, která slouží pro vzájemné odlišení různých *vyjádření* stejného *díla* (např. jména použitá pro odlišení různých verzí anglického textu Bible nebo pro odlišení "vydání" či označení verze vztahující se k intelektuálnímu obsahu *vyjádření*, jako např. "2. vydání").

4.3.6 Rozšiřitelnost vyjádření

Rozšiřitelnost vyjadřuje předpoklad, že k *vyjádření* bude doplněn další intelektuální nebo umělecký obsah (např. *vyjádření*, které se dokončuje po částech - po dílech, po číslech atd.).

4.3.7 Možnost revize vyjádření

Možnost revize vyjadřuje předpoklad, že intelektuální nebo umělecký obsah *vyjádření* bude revidován (např. předběžný návrh zprávy, adresář, u něhož se předpokládá pravidelná aktualizace).

4.3.8 Rozsah vyjádření

Rozsah *vyjádření* je kvantifikace intelektuálního obsahu *vyjádření* (např. počet slov v textu, příkazů v počítačovém programu, obrázků v humoristických seriálech aj.). Pro *dílo* vyjádřené zvukem a/nebo pohybem může být měřítkem rozsahu doba trvání (např. doba přehrávání).

4.3.9 Sumarizace obsahu

Sumarizace obsahu *vyjádření* je anotace, referát, výtah aj. nebo seznam názvů kapitol, písní, částí atd. obsažených ve *vyjádření*.

4.3.10 Souvislost s vyjádřením

Souvislost může být historická, sociální, intelektuální, umělecká nebo jiná, v rámci níž bylo *vyjádření* původně realizováno (např. období Art Deco atd.).

4.3.11 Kritická reakce na vyjádření

Kritická reakce je přijetí *vyjádření*, jaké projeví recenzenti, kritici aj., jak je shrnuto v anotaci (např. "Kritické uznání za jeho použití...").

4.3.12 Uživatelská omezení k vyjádření

Uživatelská omezení jsou omezení přístupu a využívání *vyjádření*. Uživatelská omezení mohou být založena na autorském právu nebo mohou být rozšířena nad rámec zákonů zajišťujících ochranu vlastníka autorského práva.

4.3.13 Označování posloupnosti (seriál)

Označování posloupnosti *vyjádření* vydávaného jako seriál je forma přijatá pro označování svazků/čísel aj. a/nebo dat pro dílčí jednotky seriálu (např. svazek..., číslo...).

4.3.14 Předpokládaná pravidelnost vydávání (seriál)

Předpokládaná pravidelnost vydávání *vyjádření* vycházejícího jako seriál je přijatá pravidelnost vydávání jednotlivých čísel (např. zda se předpokládá vydávání pravidelně nebo nepravidelně).

4.3.15 Předpokládaná četnost vydávání (seriál)

Předpokládaná četnost vydávání *vyjádření* vycházejícího jako seriál je interval, v jakém se předpokládá vydávání jednotlivých čísel seriálu (např. týdně, měsíčně, čtvrtletně, ročně atd.).

4.3.16 Typ partitury (hudebnina)

Typ partitury je formát použitý pro předvedení hudební skladby (např. malá partitura, velká partitura, výtah (particello), sborová partitura, atd.).

4.3.17 Obsazení (hudebnina nebo zvukový záznam)

Obsazení je instrumentální a/nebo vokální prostředek provedení zachycený ve *vyjádření* hudebního *díla* (např. dva klavíry, soprán a alt aj.). Nástroje a/nebo hlasy zachycené v určitém *vyjádření díla* (např. v přepisu, úpravě nebo v provedení) se mohou lišit od obsazení, pro které bylo *dílo* původně myšleno. Viz odstavec 4.2.8 Obsazení (hudební dílo).

4.3.18 Měřítko (kartografický obraz/objekt)

Měřítko je poměr vzdáleností v kartografickém *vyjádření* ke skutečným vzdálenostem, které vyjadřuje. Měřítko se může používat pro horizontální, vertikální, úhlové a/nebo jiné vzdálenosti, které představuje *vyjádření*.

4.3.19 Kartografické zobrazení (kartografický obraz/objekt)

Kartografické zobrazení je metoda nebo systém používaný pro znázornění povrchu země nebo hvězdné oblohy na mapě (např. transverzní souřadnicový systém podle Mercatora, azimutální stejnodélné zobrazení aj.).

4.3.20 Znázorňovací technika (kartografický obraz/objekt)

Znázorňovací technika je metoda používaná pro znázornění geografických nebo jiných znaků kartografického obrazu (např. anaglyfní, schematické, obrazové aj.).

4.3.21 Interpretace reliéfu (kartografický obraz/objekt)

Interpretace reliéfu je způsob používaný pro znázornění vyvýšenin nebo nerovností zemského povrchu nebo dna vodní plochy v kartografickém obraze (např. vrstevnice, stínování, šrafy, výškové kóty, hloubnice aj.).

4.3.22 Geodetické, souřadnicové a vertikální měření (kartografický obraz/objekt)

Geodetická, souřadnicová a vertikální měření zahrnují informace o sféroidech používaných při konstrukci kartografického obrazu, o souřadnicových sítích nebo soustavách souřadnic používaných na obraze, o horizontální nulové nebo výchozí rovině, vertikální nulové nebo výchozí rovině, matematických údajích o intervalech profilu, hloubkoměrných intervalech aj.).

4.3.23 Záznamová technika (snímek dálkového průzkumu)

Záznamová technika je technika používaná pro zachycení snímku dálkového průzkumu (např. multispektrální fotografie, infračervené řádkové snímání, SLAR, pasivní mikrovlnné mapování aj.).

4.3.24 Speciální vlastnost (snímek dálkového průzkumu)

Speciální vlastnost snímku dálkového průzkumu nebo snímku zhotoveného technikou letecké fotografie je výška a sklon senzoru, postavení základny senzoru, kategorie a jméno družice, počet spektrálních pásem, kvalita obrazu, rozsah oblačnosti nebo střední hodnota rozlišení terénu.

4.3.25 Technika (grafika nebo projekční grafický obraz)

Technika je metoda použitá pro vytvoření grafického obrazu (např. rytí aj.) nebo pro realizaci pohybu u promítaného obrazu (např. animace, počítačová výroba, 3D aj.).

4.4 Atributy provedení

Logické atributy *provedení* definované pro tuto studii jsou následující:

název *provedení*
údaje o odpovědnosti
označení vydání
místo vydání/distribuce

nakladatel/distributor
 datum vydání/distribuce
 výrobce
 údaje o edici
 forma nosiče
 rozsah nosiče
 materiál
 způsob záznamu
 rozměry nosiče
 identifikátor *provedení*
 zdroj akvizice / oprávnění k přístupu
 údaje o dostupnosti
 omezení přístupu k *provedení*
 druh písma (tištěná kniha)
 velikost písma (tištěná kniha)
 foliace (kniha - starý tisk)
 kolace (kniha - starý tisk)
 status vydávání (seriál)
 číslování (seriál)
 rychlost přehrávání (zvukový záznam)
 šířka drážky (zvukový záznam)
 způsob drážkování (zvukový záznam)
 konfigurace pásku (zvukový záznam)
 způsob ozvučení (zvukový záznam)
 speciální přehrávací charakteristika (zvukový záznam)
 barva (obraz)
 faktor zmenšení (mikrodokument)
 polarita (mikrodokument, projekční grafika, film, videozáznam)
 generace (mikrodokument nebo projekční grafika, film, videozáznam)
 formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam)
 požadavky na systém (elektronický zdroj)
 charakteristiky souboru (elektronický zdroj)
 způsob přístupu (dálkově přístupný elektronický zdroj)
 adresa pro přístup (dálkově přístupný elektronický zdroj)

4.4.1 Název provedení

Název *provedení* je slovo, skupina slov nebo skupina znaků označující *vyjádření*. S *provedením* může být spojen jeden nebo více názvů. Názvy související s *provedením* zahrnují všechny názvy, které jsou uvedeny v samotném *provedení* (např. název na titulní straně, obálkový název, název na doplňkové titulní stránce, hlavičkový název, živé záhlaví, hřbetní název atd., název v tiráži, v explicitu atd., název na obalu, v hlavičce mikrofiše atd.) i názvy, které byly *provedení* přiřazeny pro účely bibliografické kontroly (např. klíčový název, rozšířený název, překlad názvu dodaný katalogizátorem, další název dodaný katalogizátorem atd.).

4.4.2 Údaje o odpovědnosti

Údaje o odpovědnosti jsou údaje, které jsou uvedeny v *provedení* (obvykle ve spojení s názvem), které pojmenovávají jednu nebo více osob nebo skupin odpovědných za vytvoření nebo realizaci intelektuálního nebo uměleckého obsahu *provedení*. Jmenovaná osoba nebo skupina může být odpovědná za *dílo* obsažené v *provedení* přímo (např. autor, skladatel atd.) nebo nepřímo (např. autor románu, podle kterého byl

napsán filmový scénář). Jiné osoby nebo skupiny jmenované v údajích o odpovědnosti se mohou týkat i těch, kteří jsou odpovědní za *vyjádření díla* obsaženého v *provedení* (např. překladatelé, účinkující atd.) nebo kteří jsou odpovědní za sestavení *děl* obsažených v *provedení* (např. redaktor, sestavovatel atd.). V údajích o odpovědnosti může být jmenována organizace odpovědná za sponzorování nebo vydání *díla* obsaženého v *provedení*. Údaje mohou rovněž označovat úlohu každého odpovědného jednotlivce, skupiny nebo organizace. Jména uvedená v údajích o odpovědnosti v *provedení* mohou, ale nemusí být tytéž *osoby a korporace*, které jsou skutečně odpovědné za vytvoření nebo realizaci intelektuálního nebo uměleckého obsahu *provedení*. Podobně i uvedené role mohou, ale nemusí odrážet skutečný vztah, který existuje mezi jmenovanými jednotlivci a skupinami a intelektuálním nebo uměleckým obsahem.

4.4.3 Označení vydání

Vydání označující *provedení* je slovo nebo skupina slov uvedených v *provedení*, která obvykle uvádějí rozdíl v obsahu nebo formě mezi *provedením* a souvisejícím *provedením* vydaným dříve stejným vydavatelem/distributorem (např. druhé vydání, verze 2.0 atd.) nebo vydaným současně stejným nebo jiným vydavatelem/distributorem (např. velké tištěné vydání, britské vydání aj.). Označení vydání se vztahuje ke všem kopiím *provedení*, vyrobeným v podstatě ze stejné matrice a vydaných stejným vydavatelem/distributorem nebo skupinou vydavatelů/distributorů.

4.4.4 Místo vydání/distribuce

Místo vydání/distribuce *provedení* je město nebo jiná lokalita spojená v *provedení* se jménem vydavatele/distributora. Místo vydání může obsahovat jméno státu, provincie, území a/nebo země a jméno místa. *Provedení* může být spojeno s jedním nebo více místy vydání/distribuce.

4.4.5 Nakladatel/distributor

Nakladatel/distributor *provedení* je osoba, skupina nebo organizace jmenovaná v *provedení* jako odpovědná za vydání nebo distribuci *provedení*. *Provedení* může být spojeno s jedním nebo více nakladateli nebo distributory.

4.4.6 Datum vydání/distribuce

Datum vydání/distribuce *provedení* je datum (obvykle rok) zveřejnění *provedení*. Datum může být samostatné datum nebo rozsah dat. V případě, že datum *provedení* není uvedeno, může jako náhradní sloužit datum copyrightu, tisku nebo výroby.

4.4.7 Výrobce

Výrobce *provedení* je osoba, skupina nebo organizace jmenovaná v *provedení* jako odpovědná za výrobu *provedení*. *Provedení* může být spojeno s jedním nebo více výrobci.

4.4.8 Údaje o edici

Údaje o edici jsou slovo, skupina slov nebo skupina znaků uvedených v *provedení*, označujících edici, k níž *provedení* náleží. Údaje o edici zahrnují také číselné označení *provedení* v řadě. V *provedení* mohou být uvedeny údaje o jedné nebo více edicích a/nebo subedicích jmenovaných v *provedení*.

4.4.9 Forma nosiče

Forma nosiče je specifická třída materiálu, ke kterému hmotný nosič *provedení* náleží (např. zvuková kazeta, videodisk, mikrofilmová kartridž, průsvitka aj.). Nosič *provedení*, které obsahuje více fyzických částí, může zahrnovat jednu nebo více forem (např. filmový pásek s doprovodnou brožurou, samostatná zvuková deska nesoucí zvukovou stopu pro film aj.).

4.4.10 Rozsah nosiče

Rozsah nosiče je kvantifikace počtu fyzických jednotek, které dohromady představují nosič (např. počet archů, disků, kotoučů atd.).

4.4.11 Materiál

Materiál je druh hmoty, z níž je nosič vyroben (např. papír, dřevo, plast, kov aj.). Materiál může zahrnovat vedle základního materiálu ještě materiál, který je na podložce nanesen (např. olejová barva nanesená na plátně, chemická emulze nanesená na filmové podložce atd.). Každá složka *provedení* sestávající z více částí může být vyrobena z různých druhů materiálu.

4.4.12 Způsob záznamu

Způsob záznamu je prostředek použití pro záznam not, zvuku nebo obrazu při výrobě *provedení* (např. analogový, akustický, elektrický, digitální, optický aj.).

4.4.13 Rozměry nosiče

Rozměry nosiče jsou rozměry hmotných součástí a/nebo obalu *provedení*. Rozměry mohou tvořit míry: výška (např. 18 cm vázaný svazek), šířka (např. 8mm film), výška x šířka (např. diapozitiv 5 x 5 cm), výška x šířka x hloubka (např. model 9 x 30 x 20 cm) nebo průměr (např. deska 30 cm).

4.4.14 Identifikátor provedení

Identifikátor *provedení* je číslo nebo kód jednoznačně spojený s *provedením*, který slouží k odlišení dvou různých *provedení*. *Provedení* může mít jeden nebo více identifikátorů. Identifikátor může být přiřazen jako součást mezinárodního systému číslování nebo kódování (např. ISBN aj.), jako součást národního systému (např. číslo povinného výtisku) nebo může být přiřazen nezávisle nakladatelem nebo distributorem *provedení* (např. číslo vládní publikace, nakladatelské číslo pro zvukové záznamy a hudebniny, přírůstkové číslo ve vydavatelském katalogu). Identifikátor *provedení* může

přidělit také bibliograf, muzikolog aj. Identifikátor *provedení* může obsahovat číselnou část a textovou nebo kódovou část označující použitý systém pro označení a/nebo agenturu nebo osobu, která přidělila číslo jako jednoznačný identifikátor pro *provedení*.

4.4.15 Zdroj akvizice / oprávnění k přístupu

Zdroj akvizice / oprávnění k přístupu k *provedení* je jméno vydavatele, distributora atd. uvedené v *provedení* jako zdroj, od něhož lze *provedení* získat nebo prostřednictvím něhož je možno získat oprávnění k přístupu. Zdroj akvizice / oprávnění k přístupu obvykle bude zahrnovat také adresu nakladatele, distributora atd. *Provedení* může být spojeno s jedním nebo více zdroji.

4.4.16 Údaje o dostupnosti

Údaje o dostupnosti jsou podmínky uvedené v *provedení*, za kterých dodavatel (tj. zdroj akvizice / oprávnění k přístupu) běžně zpřístupní *provedení* (např. volné pro členy určité asociace), nebo prodejní cena *provedení*.

4.4.17 Omezení přístupu k provedení

Omezení přístupu jsou omezení přístupu a použití *provedení*. Omezení přístupu mohou být založena na autorském právu nebo mohou být rozšířena nad rámec zákonů zajišťujících ochranu vlastníka autorského práva.

4.4.18 Druh písma (tištěná kniha)

Druh písma je provedení písma použitého pro tisk knihy (např. Baskerville, Times New Roman aj.).

4.4.19 Velikost písma (tištěná kniha)

Velikost písma je velikost znaků v tištěné knize (např. 10 bodů).

4.4.20 Foliace (kniha - starý tisk)

Foliace staré tištěné knihy vyjadřuje počet lomů provedených na vytištěném archu k vytvoření složky listů (např. arch složený dvakrát tvoří kvart, složený třikrát tvoří oktáv atd.).

4.4.21 Kolace (kniha - starý tisk)

Kolace vyjadřuje řazení složek v knize, jak je označeno signaturami na každé složce (např. čtyři složky označené signaturami A až D).

(Poznámka překladatele k b. 4.4.20 a 4.4.21: překlad termínů "foliace" a "kolace" je doslovný, i když jejich definice neodpovídá dle vyjádření odborníků mezinárodnímu standardu MASTER).

4.4.22 Status vydávání (seriál)

Status vydávání *provedení* vydávaného jako seriál je status seriálu s ohledem na jeho pokračující vydávání (tj. zda se dosud vydává nebo zda jeho vydávání bylo ukončeno).

4.4.23 Číslování (seriál)

Číslování *provedení* vydávaného jako seriál je označení svazku/čísla atd. a/nebo datum uvedené v *provedení*. Číslování může být složeno z číselné či abecední části a/nebo data (např. ročník 1, číslo 1 (leden 1971)).

4.4.24 Rychlost přehrávání (zvukový záznam)

Rychlost přehrávání zvukového záznamu je rychlost, jakou se musí nosič pohybovat pro dosažení požadovaného zvuku (např. 33 1/3 ot/min, 19 cm/s aj.).

4.4.25 Šířka drážky (zvukový záznam)

Šířka drážky udává počet drážek na palec, vyrytých na desce nebo válci (např. mikrodrážka – tj. 200 drážek na palec).

4.4.26 Způsob drážkování (zvukový záznam)

Způsob drážkování udává směr, kterým jsou drážky na desce nebo válci vyryté (např. boční, vodorovné aj.).

4.4.27 Konfigurace pásku (zvukový záznam)

Konfigurace pásku je počet stop na zvukové pásce (např. osmistopá, dvanáctistopá).

4.4.28 Způsob ozvučení (zvukový záznam)

Způsob ozvučení označuje počet zvukových kanálů použitých pro vytvoření záznamu (monofonický, stereofonický, kvadrafonický aj.).

4.4.29 Speciální přehrávací charakteristika (zvukový záznam)

Speciální přehrávací charakteristika je vyrovnávací systém, systém snižování hluku atd. používaný při tvorbě záznamu (např. NAB, DBX, Dolby aj.).

4.4.30 Barva (obraz)

Barvou se rozumí barva/-y, tón/y atd. (včetně černé a bílé) použité pro výrobu obrazu.

4.4.31 Faktor zmenšení (mikrodokument)

Faktor zmenšení je stupeň, na který byl zmenšen text nebo obraz v procesu mikrofilmování (např. 42x atd.). Faktor zmenšení se může uvádět rovněž jako rozsah (např. velmi vysoké zmenšení udává zmenšení v rozsahu 61x až 90x).

4.4.32 Polarita (mikrodokument, projekční grafika, film, videozáznam)

Polarita je vztah barev a tónů obrazu na filmu k barvám a tónům snímaného nebo filmovaného objektu. Pokud barvy a tóny obrazu na filmu odpovídají přímo barvám a tónům snímaného či filmovaného objektu, je polarita pozitivní. Pokud jsou opačné k objektu, je polarita negativní. Polarita obrazů v *provedení* obsahujícím více než jeden obraz může být smíšená.

4.4.33 Generace (mikrodokument, projekční grafika, film, videozáznam)

Generace je vyjádřením, kolikrát byl obraz na filmu přenesen z jednoho nosiče na druhý (např. fotografická předloha první generace, tisková matrice druhé generace, služební kopie třetí generace atd.).

4.4.34 Formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam)

Formát promítání je formát použitý při tvorbě promítaného obrazu (např. širokoúhlé promítací plátno, Beta, VHS atd.).

4.4.35 Požadavky na systém (elektronický zdroj)

Požadavky na systém pro elektronický zdroj zahrnují požadavky týkající se hardwaru (např. značka a typ stroje, kapacita paměti RAM atd.), softwaru (operační systémy, programovací jazyk, podpůrný software atd.) a periferních zařízení (monitor, tiskárna, myš atd.).

4.4.36 Charakteristiky souboru (elektronický zdroj)

Charakteristiky souboru elektronického zdroje zahrnují standardy nebo schémata používaná pro zakódování souboru (např. ASCII, SGML aj.), fyzické vlastnosti souboru (např. podélná hustota záznamu, parita, tvoření bloků aj.) a jiné charakteristiky, které ovlivňují způsob zpracování souboru.

4.4.37 Způsob přístupu (dálkově přístupný elektronický zdroj)

Způsob přístupu je prostředek umožňující přístup ke vzdálenému elektronickému zdroji (např. Internet, World Wide Web atd.).

4.4.38 Adresa pro přístup (dálkově přístupný elektronický zdroj)

Adresa pro přístup je abecedně-číselný kód (např. jednotný lokátor zdroje – URL) použitý pro zprostředkování dálkového přístupu k elektronickému zdroji.

4.5 Atributy jednotky

Logické atributy *jednotky* definované pro tuto studii jsou následující:

- identifikátor *jednotky*
- fingerprint
- původ *jednotky*
- značky/zápisy
- historie výstav
- stav *jednotky*
- historie ošetření
- plánované ošetření
- omezení přístupu k *jednotce*

Poznámka: Atributy definované pro účely této studie nezahrnují atributy spojené s činnostmi efemérní povahy jako výpůjčka nebo zpracování *jednotky*.

4.5.1 Identifikátor jednotky

Identifikátor *jednotky* je číslo nebo kód jednoznačně spojený s *jednotkou*, který slouží k odlišení dvou různých *jednotek* ve stejném fondu a/nebo instituci (signatura, přírůstkové číslo, čárový kód aj.). Číslo obvykle přiděluje instituce, která *jednotku* vlastní. Identifikátor *jednotky* může obsahovat také jméno nebo kód určující instituci nebo sklad, kde je *jednotka* uložena, a jméno nebo kód určující konkrétní sbírku nebo menší organizační jednotku v rámci instituce (např. sbírka rukopisů, oborová knihovna aj.).

4.5.2 Fingerprint

Fingerprint je identifikátor vytvořený kombinací skupin znaků přepsaných z určitých stránek tištěné *jednotky*. Metoda se používá především pro označení rozdílů mezi jednotlivými výtisky starých tištěných knih ("staré tisky"). Pro sestavení fingerprintu existují různá pravidla (např. instrukce uvedené v knize *Fingerprints = Empreintes = Impronte* vydané v Institut de Recherche et d'Histoire des Textes in Paris).

4.5.3 Původ jednotky

Původ *jednotky* je záznam o předchozím vlastnictví nebo správě *jednotky*.

4.5.4 Značky/zápisy

Značky/zápisy na *jednotce* zahrnují jakékoliv podpisy, číslování, anotace atd., které byly do *jednotky* zaneseny jednoznačně umělcem, výrobcem, vlastníkem aj.

4.5.5 Historie výstav

Historie výstav je záznam o veřejném vystavování *jednotky*, včetně data, místa aj.

4.5.6 Stav jednotky

Stav *jednotky* je fyzický stav *jednotky*, zejména jakékoliv odchylky mezi fyzickým stavem *jednotky* a stavem *provedení*, které zastupuje (např. chybějící stránky, obrázky aj.). Stav může vyjadřovat i další aspekty fyzického stavu *jednotky* (např. křehkost, vybledlé obrázky aj.).

4.5.7 Historie ošetření

Historie ošetření *jednotky* je záznam o tom, kdy byla *jednotka* ošetřena (např. odkyselení, restaurování aj.). Historie ošetření může obsahovat také podrobnosti o postupu ošetření (např. použité chemické roztoky, použité techniky aj.), datum ošetření atd.

4.5.8 Plánované ošetření

Plánované ošetření *jednotky* je plán budoucího ošetření *jednotky* (např. chemické čištění). Plánované ošetření může obsahovat také podrobnosti o plánovaném postupu ošetření a jeho plánované datum.

4.5.9 Omezení přístupu k jednotce

Omezení přístupu k *jednotce* jsou jakákoliv omezení stanovená pro fyzický přístup k *jednotce* (např. omezení na místní použití pod dohledem aj.).

4.6 Atributy osoby

Logické atributy *osoby* definované pro tuto studii jsou následující:

- jméno *osoby*
- data *osoby*
- titul *osoby*
- jiné označení spojené s *osobou*

4.6.1 Jméno osoby

Jméno *osoby* je slovo, znak nebo skupina slov a/nebo znaků, pod kterými je *osoba* známa (např. Donald Horne, A. A. Milne, Ellery Queen aj.). Jméno se může skládat z jednoho nebo více křestních jmen, jmen po matce, jmen po otci, příjmení, přezdívek, rodových jmen aj. *Osoba* může být známa pod více než jedním jménem nebo pod více než jedním tvarem téhož jména. Bibliografická agentura obvykle zvolí jedno z těchto jmen za unifikované záhlaví pro účely jednotného pojmenování a odkazování této

osoby. Jiná jména nebo formy jména se mohou považovat za variantní jména této *osoby*. V některých případech (např. v případě, kdy *osoba* píše pod více než jedním pseudonymem nebo kdy *osoba* píše v určitém oficiálním postavení a současně za sebe jako jednotlivec) může bibliografická agentura zvolit pro tutéž *osobu* více než jedno unifikované záhlaví.

4.6.2 Data osoby

Data spojená s *osobou* mohou zahrnovat přesné nebo přibližné datum narození a/nebo úmrtí *osoby* nebo data udávající období, kdy je známo, že *osoba* známa byla činná v určité oblasti.

4.6.3 Titul osoby

Titul *osoby* je slovo nebo spojení slov udávajících postavení, úřad, urozenost, vyznamenání aj. (např. předseda vlády, vévoda, major atd.) nebo oslovení (Sir, paní aj.) spojené s *osobou*.

4.6.4 Jiné označení spojené s osobou

Označení spojené s *osobou* je číselné označení, slovní označení nebo zkratka udávající následovnictví v rodině nebo dynastii (např. III., jr. aj.) nebo přídomek nebo jiné slovo nebo slovní spojení související s *osobou* (např. Chrabrý, Ing. aj.).

4.7 Atributy korporace

Logické atributy *korporace* definované pro tuto studii jsou následující:

- jméno *korporace*
- číslo spojené s *korporací*
- místo spojené s *korporací*
- datum spojené s *korporací*
- jiné označení spojené s *korporací*

4.7.1 Jméno korporace

Jméno *korporace* je slovo, skupina slov, znak a/nebo skupina znaků, pod kterými je *korporace* známa (např. Royal Aeronautical Society, IBM, Séminaire européen sur la recherche en éducation, Friedrich Witte atd.). *Korporace* může být známa pod více než jedním jménem nebo pod více než jedním tvarem téhož jména. Bibliografická agentura obvykle zvolí jedno z těchto jmen za unifikované záhlaví pro účely jednotného pojmenování a odkazování této *korporace*. Jiná jména nebo formy jména lze považovat za variantní jména této *korporace*. V některých případech (např. v případě, kdy *korporace* je známa z různých období své existence pod různými jmény) může bibliografická agentura zvolit pro tutéž *korporaci* více než jedno unifikované záhlaví.

4.7.2 Číslo spojené s korporací

Číslo spojené s *korporací* je číselné označení pořadí shromáždění, konference, výstavy, veletrhu atd., které tvoří jedno z řady podobných shromáždění, konferencí, výstav, veletrhů atd., nebo jiné číselné označení spojené s *korporací*.

4.7.3 Místo spojené s korporací

Místo spojené s *korporací* je město nebo jiné označení místa, kde se konalo shromáždění, konference, výstava, veletrh atd., nebo místo, s nímž *korporace* jinak souvisí (např. Los Angeles, Bretton Woods, Oxford University atd.). Místo může obsahovat jméno státu, provincie, území a/nebo země i jméno lokality.

4.7.4 Datum spojené s korporací

Datum spojené s *korporací* je datum nebo rozsah dat, kdy se konalo shromáždění, konference, výstava, veletrh atd., nebo datum, s nímž *korporace* jinak souvisí (např. datum založení korporace).

4.7.5 Jiné označení spojené s korporací

Označení spojené se jménem *korporace* je slovo, slovní spojení nebo zkratka udávající založení nebo právní statut instituce (např. Inc., Ltd. aj.) nebo jiný termín sloužící pro odlišení instituce od jiných *korporací*, *osob* atd. (např. firma, hudební skupina atd.).

4.8 Atributy pojmu

Logické atributy *pojmu* definované pro tuto studii jsou následující:

termín pro *pojem*

4.8.1 Termín pro pojem

Termín pro *pojem* je slovo, slovní spojení nebo skupina znaků pro pojmenování nebo označení *pojmu* (např. ekonomie, existencialismus, radioaktivita aj.). *Pojem* může být označen více než jedním termínem nebo více než jednou formou termínu. Bibliografická agentura obvykle zvolí jeden z těchto termínů za unifikované záhlaví pro účely jednotného pojmenování a odkazování tohoto *pojmu*. Jiné termíny nebo formy termínů se mohou považovat za variantní termíny pro tento *pojem*.

4.9 Atributy objektu

Logické atributy *objektu* definované pro tuto studii jsou následující:

termín pro *objekt*

4.9.1 Termín pro objekt

Termín pro *objekt* je slovo, slovní spojení nebo skupina znaků pro pojmenování nebo označení *objektu* (např. budova, loď aj.). *Objekt* může být označen více než jedním termínem nebo více než jednou formou termínu. Bibliografická agentura obvykle zvolí jeden z těchto termínů za unifikované záhlaví pro účely jednotného pojmenování a odkazování tohoto *objektu*. Jiné termíny nebo formy termínů se mohou považovat za variantní termíny pro tento *objekt*.

4.10 Atributy akce

Logické atributy *akce* definované pro tuto studii jsou následující:

termín pro *akci*

4.10.1 Termín pro akci

Termín pro *akci* je slovo, slovní spojení nebo skupina znaků pro pojmenování nebo označení *akce* (např. bitva o Hastings, Tour de France aj.). *Akce* může být označena více než jedním termínem nebo více než jednou formou termínu. Bibliografická agentura obvykle zvolí jeden z těchto termínů za unifikované záhlaví pro účely jednotného pojmenování a odkazování této *akce*. Jiné termíny nebo formy termínů se mohou považovat za variantní termíny pro tuto *akci*.

4.11 Atributy místa

Logické atributy *místa* definované pro tuto studii jsou následující:

termín pro *místo*

4.11.1 Termín pro místo

Termín pro *místo* je slovo, slovní spojení nebo skupina znaků pro pojmenování nebo označení *místa* (např. Londýn, St. Lawrence River aj.). *Místo* může být označeno více než jedním termínem nebo více než jednou formou termínu. Bibliografická agentura obvykle zvolí jeden z těchto termínů za unifikované záhlaví pro účely jednotného pojmenování a odkazování tohoto *místa*. Jiné termíny nebo formy termínů se mohou považovat za variantní termíny pro toto *místo*.

5 VZTAHY

5.1 Bibliografické vztahy v souvislosti s modelem

Tvůrci a vydavatelé intelektuálních a uměleckých entit používají pro naznačení vztahů mezi těmito entitami různé termíny. Na publikacích jsou uvedeny často např. termíny "vydání" a "verze", stejně jako údaje "založeno na ..." nebo "přeloženo z ...". V mnoha případech takové termíny nebo údaje slouží katalogizátorovi jako znamení, že vztah by měl být zaznamenán v bibliografickém záznamu. Problémem však je, že tyto termíny nejsou používány jasně a jednotně, takže se na ně při analýze bibliografických vztahů nelze běžně spolehnout jako na výchozí bod. V této studii jsou vztahy zkoumány v kontextu entit definovaných pro model, tj. jsou konkrétně analyzovány vzájemné vztahy působící mezi dvěma *díly*, mezi dvěma *vyjádřeními* a mezi *provedením* a *jednotkou* atd.

V souvislosti s modelem slouží vztahy jako nástroj pro znázornění vztahu mezi dvěma entitami a tím také jako pomůcka uživatele při "navigaci" v univerzu představovaném v bibliografii, katalogu nebo bibliografické databázi. Uživatel bude typicky formulovat rešeršní dotaz použitím jednoho nebo více atributů hledané entity a zamýšlenou entitu najde pomocí tohoto atributu. Vztahy vyjádřené v bibliografickém záznamu poskytují další informace, které uživateli pomáhají při vytváření souvislostí mezi nalezenou entitou a jinými souvisejícími entitami.

Vztahy mohou být v bibliografickém záznamu vyjádřeny několika způsoby. Některé vztahy, zejména ty, které jsou znázorněny v diagramech entita-vztah v kapitole 3 (obr. 3.1 až 3.3), jsou často vyjádřeny jednoduše svázáním atributů jedné entity s atributy související entity v jednom záznamu. Například záznam běžně spojuje atributy určitého *provedení* s atributy *vyjádření*, které je v daném *provedení* obsaženo, a s atributy *díla*, které je realizováno pomocí *vyjádření*. Vztahy jsou také často vyjádřeny implicitně vložením záhlaví označujícího související entitu do záznamu. Vztah *díla* k *osobě* nebo *korporaci* je například běžně vyjádřen implicitně vložením záhlaví označujícího *osobu* nebo *korporaci* odpovědnou za dílo do záznamu. Vztahy jsou někdy vyjádřeny "vrstvením" atributů jedné entity atributy související entity (např. ve víceúrovňovém záznamu popisujícím soubornou entitu i její dílčí entity). Vztahy se také často vytvářejí explicitně použitím poznámky nebo podobného mechanismu, který jednak udává, že mezi entitou popsanou v záznamu a jinou entitou existují vztahy, ale také určí povahu vztahu (např. "Přeloženo z anglického textu vydání z roku 1891.").

Je důležité myslet na to, že pro účely této studie není vztah účinný, pokud nejsou entity na obou stranách vztahu explicitně určeny. Například "založeno na hře Henrika Ibsena" nestanoví dostatečně vztah *dílo-dílo*; "založeno na hře *Ghosts* Henrika Ibsena" však ano.

Je důležité také poznamenat, že vztahy v modelu entita-vztah mohou být znázorněny buď na úrovni, na které opravdu fungují, nebo na obecnější úrovni, pokud není snadné určit přesný vztah. Například shoda s dílem J. Joyce *Finneagans Wake* ve skutečnosti bude založena na určitém ztělesnění (tj. *provedení*) určitého textu (tj. *vyjádření*); pokud není známo přesné vydání výchozího textu, není možné určit vztah shody s určitým *vyjádřením* a/nebo *provedením*, na kterém je založeno. V takovém případě je možné

určit pouze vztah shody s *Finnegans Wake* (tj. *dílem*). Model tudíž poskytuje možnost volby vyjádřit určité typy vztahů na jedné ze dvou úrovní.

Následující odstavce popisují vztahy použité v modelu a jejich fungování.

Odstavce 5.2 až 5.2.3 popisují logické vztahy mezi typy entit, které jsou znázorněny v kapitole 3 (obr. 3.1 až 3.3) v diagramech entita-vztah vysoké úrovně. V diagramech entita-vztah jsou tyto vztahy znázorněny jednoduše a udávají, jak jsou na zobecněné úrovni entity spojeny navzájem (tj. jak jsou *díla* spojena s *vyjádřením*, jak jsou spojena s *osobami a korporacemi*, jak jsou spojena s *pojmy, objekty, akcemi* atd.; jak *vyjádření* jsou spojena s *provedeními*, jak ta jsou spojena s *osobami a korporacemi* atd.). Na určitější úrovni se používají tytéž vztahy pro spojení určitého *vyjádření* s *dílem*, které je v něm realizováno, určitého *provedení* s *vyjádřením*, které je v něm zahrnuto atd.

Odstavce 5.3 až 5.3.6.1 popisují jiný soubor vztahů spojených se čtyřmi základními entitami (*dílo, vyjádření, provedení a jednotka*), které působí konkrétněji mezi určenými případy entit (např. mezi dvěma *díly*, mezi dvěma *vyjádřeními* téhož *díla*, mezi *vyjádřením díla a vyjádřením jiného díla* atd.).

5.2 Vztahy znázorněné v diagramu vysoké úrovně

Diagramy entita-vztah v kapitole 3 (obr. 3.1 až 3.3) ukazují logické vztahy mezi entitami na nejvyšší úrovni zevšeobecnění v modelu. Vztahy znázorněné v diagramech jednoduše udávají, jak jsou různé typy entit na logické úrovni v modelu spojeny s jinou entitou (tj. jak *díla* jsou spojena s *vyjádřením*, jak jsou spojena s *osobami a korporacemi* atd.). Například čára označená "realizováno pomocí", která spojuje *dílo* s *vyjádřením*, udává ve zobecněných podmínkách, že *dílo* je realizováno pomocí *vyjádření*.

Jak je v kapitole 3 (odstavce 3.1.1 až 3.1.3) poznamenáno, entity v modelu spadají do tří skupin. První skupina obsahuje produkty intelektuální nebo umělecké činnosti: *dílo, vyjádření, provedení a jednotka*. Druhou skupinu tvoří takové entity, které jsou odpovědné za intelektuální nebo umělecký obsah, za výrobu a rozšiřování nebo správu těchto produktů: *osoba a korporace*. Třetí skupina obsahuje doplňkový soubor entit, které mohou sloužit společně s entitami v první a druhé skupině jako předmět díla: *pojem, objekt, akce a místo*.

5.2.1 Vztahy mezi *dílem, vyjádřením, provedením a jednotkou*

Vztahy znázorněné na obr. 3.1, které spojují *dílo* s *vyjádřením*, *vyjádření* s *provedením* a *provedení* s *jednotkou*, jsou nejdůležitější vztahy ve struktuře modelu entita-vztah. Každý ze tří základních vztahů (tj. vztah "realizováno pomocí" spojující *dílo* a *vyjádření*, vztah "ztělesněno v" spojující *vyjádření* s *provedením* a vztah "ilustrováno" spojující *provedení* s *jednotkou*) je jedinečný a působí vždy pouze mezi jednou dvojicí entit v modelu. Ve všech třech případech vlastně vztahy vyjádřené propojením odpovídají definici entit zahrnutých ve vztahu.

První z těchto vztahů udává, že *dílo* je "realizováno pomocí" *vyjádření*. Při pohledu v obráceném směru vztah udává, že *vyjádření* "je realizací" *díla*, což vlastně vyjadřuje, jak je *vyjádření* definováno jako entita ("intelektuální nebo umělecká realizace *díla*..."). Logické spojení mezi *dílem* a *vyjádřením*, jak je znázorněno v modelu propojením

vztahu, slouží jako základ pro určení *díla* představovaného jednotlivým *vyjádřením* a pro zajištění propojení všech *vyjádření díla* k *dílu*. Nepřímo slouží vztahy mezi *dílem* a různými *vyjádřeními* tohoto *díla* také k vytvoření nepřímého "sourozeneckého" vztahu mezi různými *vyjádřeními díla*.

Příklad

- **w₁** Charles Dickens: *A Christmas carol*
 - **e₁** původní autorův text v angličtině
 - **e₂** překlad V. A. Venkatachariho do tamilštiny
 -

Podobně vztah spojující *vyjádření* s *provedením*, udávající, že *vyjádření* je "ztělesněno v" *provedení*, nebo obráceně, že *provedení* je ztělesněním *vyjádření*, odráží definici *provedení* ("fyzické ztělesnění *vyjádření*..."). V tomto případě slouží logické spojení jako základ pro určení *vyjádření díla* zahrnutého v jednotlivém *provedení* a pro zajištění propojení všech *provedení* téhož *vyjádření* zpět k *vyjádření*. Nepřímo slouží vztahy mezi *vyjádřením* a různými *provedeními* tohoto *vyjádření* také k vytvoření nepřímého "sourozeneckého" vztahu mezi různými *provedeními vyjádření*.

Příklad

- **w₁** J. S. Bach: *Goldberg variations*
 - **e₁** provedení Glen Gould, záznam z roku 1981
 - **m₁** záznam vydaný na zvukovém desce 33 1/3 ot/min v roce 1982 v nakladatelství CBS Records
 - **m₂** záznam znovu vydaný na kompaktní desce v roce 1993 nakladatelstvím Sony

Totéž platí i pro vztah "ilustrováno", který spojuje *provedení* a *jednotku*. Opět je zde jedinečný vztah, který odpovídá definici *jednotky* ("jedinečný exemplář *provedení*"). Logické spojení slouží jako základ pro určení *provedení* ilustrovaného jednotlivou *jednotkou* a pro zajištění propojení všech kopií (tj. *jednotek*) téhož *provedení* k tomuto *provedení*. Nepřímo slouží vztahy mezi *provedením* a různými *jednotkami* ilustrujícími toto *provedení* také k vytvoření nepřímého "sourozeneckého" vztahu mezi různými kopiemi (tj. *jednotkami provedení*).

Příklad

- **w₁** *Lost treasures of the world*
 - **e₁** interaktivní elektronický zdroj
 - **m₁** elektronický optický disk publikovaný v roce 1994 v nakladatelství Follgard CD-Visions
 - **i₁** první kopie ve fondu Calgary Public Library
 - **i₂** druhá kopie ve fondu Calgary Public Library

Je třeba poznamenat, že ačkoliv vztahy mezi *dílem*, *vyjádřením*, *provedením* a *jednotkou* jsou znázorněny v diagramu entita-vztah po úsecích, působí logicky jako nepřetržitý řetěz. To znamená, že vztah od *díla* k *vyjádření* pokračuje přes vztah od *vyjádření* k *provedení* a tyto dva vztahy následně pokračují ke vztahu od *provedení* k *jednotce*. Pokud je vztah vytvořen mezi *vyjádřením* a *provedením*, které zahrnuje

vyjádření, je provedení současně logicky propojeno k dílu, které je realizováno pomocí vyjádření tím, že vyjádření bylo propojeno k dílu, které realizuje.

5.2.2 Vztahy k osobám a korporacím

Entity ve druhé skupině (*osoba a korporace*) jsou s první skupinou spojeny čtyřmi typy vztahů: vztah "vytvořeno (kým)", který váže *osobu* i *korporaci* k *dílu*; vztah "realizováno (kým)", který váže tytéž dvě entity k *vyjádření*; vztah "vyrobena (kým)", který váže tyto entity k *provedení*; vztah "vlastněno (kým)", který váže tyto entity k *jednotce*.

Vztah "vytvořeno (kým)" může vázat *dílo* k *osobě* odpovědné za vytvoření intelektuálního nebo uměleckého obsahu *díla*; může také vázat *dílo* s *korporací* odpovědnou za toto *dílo*. Logický vztah mezi *dílem* a související *osobou* nebo *korporací* slouží jako východisko pro určení *osoby* nebo *korporace* odpovědné za určité *dílo* a pro zajištění vazby všech *děl* určité *osoby* nebo *korporace* k této *osobě* nebo *korporaci*.

Příklad

- **p₁** Edmund Spenser
 - **w₁** *The shepheardes calender*
 - **w₂** *The faerie queen*
 - **w₃** *Astrophel*
 -

Vztah "realizováno (kým)" může vázat *vyjádření* k *osobě* nebo *korporaci* odpovědné za realizaci *díla*. Jde o podobnou funkci jako u vztahu "vytvořeno (kým)", ale naznačuje rozdíl v povaze vztahu, který odráží souběžně rozdíl mezi *dílem* a *vyjádřením* jako entitami. *Osoba* nebo *korporace* odpovědná za intelektuální nebo umělecký obsah *díla* je odpovědná za pojetí *díla* jako abstraktní entity; *osoba* nebo *korporace* odpovědná za *vyjádření díla* je odpovědná za specifika určité intelektuální nebo umělecké realizace nebo provedení *vyjádření*. Logický vztah mezi *vyjádřením* a související *osobou* nebo *korporací* slouží jako východisko pro určení *osoby* nebo *korporace* odpovědné za určité *vyjádření* a pro zajištění vazby všech *vyjádření* realizovaných určitou *osobou* nebo *korporací* k této *osobě* nebo *korporaci*.

Příklad

- **cb₁** The Tallis Scholars
 - **e₁** provedení Allegriho *Miserere* z roku 1980
 - **e₂** provedení Josquinovy *Missa pange lingua* z roku 1986
 - **e₃** provedení Lassoovy *Missa osculetur me* z roku 1989
 -

Vztah "vyrobena (kým)" může vázat *provedení* k *osobě* nebo *korporaci* odpovědné za publikování, distribuci nebo výrobu *provedení*. Logický vztah mezi *provedením* a související *osobou* nebo *korporací* by mohl sloužit jako východisko pro určení *osoby* nebo *korporace* odpovědné za výrobu nebo šíření *provedení* a pro zajištění vazby všech *provedení* vyrobených nebo šířených *osobou* nebo *korporací* k této *osobě* nebo *korporaci*.

Příklad

- **cb₁** Coach House Press
 - **m₁** Wayne Clifford: *Man in a window*, vydáno v nakladatelství Coach House Press v roce 1965
 - **m₂** Joe Rosenblatt: *The LSD Leacock*, vydáno v nakladatelství Coach House Press v roce 1966
 - **m₃** Henry Beissel: *New wings for Icarus*, vydáno v nakladatelství Coach House Press v roce 1966
 -

Vztah "vlastněno (kým)" může vázat *jednotku* k *osobě* nebo *korporaci*, která je vlastníkem nebo správcem *jednotky*. Logický vztah mezi *jednotkou* a související *osobou* nebo *korporací* by mohl sloužit jako východisko pro určení *osoby* nebo *korporace*, která vlastní nebo spravuje *jednotku*, a pro zajištění vazby všech *jednotek* vlastněných nebo spravovaných *osobou* nebo *korporací* k této *osobě* nebo *korporaci*.

Příklad

- **cb₁** Princeton University Library
 - **i₁** korekturní obtah "Penkill Proofs" knihy D. G. Rossettiho *Poems*, vytištěno v srpnu 1969, s rukopisnými glosami autora
 - **i₂** korekturní obtah "A Proofs" knihy D. G. Rossettiho *Poems*, vytištěno v září 1969, s rukopisnými glosami autora
 -

5.2.3 Věcné vztahy

Entity ve všech třech skupinách jsou spojeny s entitou *díla* věcným vztahem.

Vztah "má jako předmět" udává, že kterákoliv entita v modelu, včetně samotného *díla*, může být předmětem *díla*. Řečeno jinými slovy, vztah udává, že *dílo* může pojednávat o *pojmu*, *objektu*, *události* nebo *místu*; může pojednávat o *osobě* nebo *korporaci*; může pojednávat o *vyjádření*, *provedení* nebo *jednotce*; může pojednávat o jiném *díle*. Logické spojení mezi *dílem* a související entitou předmětu slouží jednak jako východisko pro určení předmětu určitého *díla*, jednak pro zajištění vazby všech relevantních *děl* k tomuto předmětu.

Příklad

- **c₁** romantismus
 - **w₁** Morse Peckham: *Beyond the Tragic Vision*
 - **w₂** *Romanticism reconsidered*, sestavil Northrop Frye
 -

5.3 Jiné vztahy mezi entitami skupiny 1

Tabulky 5.1 až 5.3 poskytují přehled dalších vztahů mezi entitami skupiny 1, které nebyly znázorněny v diagramu entita-vztah na vysoké úrovni, uvedeném na obr. 3.1. Určují hlavní typy vztahů, které působí mezi případy stejných typů entit nebo mezi případy různých typů entit, a zahrnují příklady určitých druhů entit, které jsou typicky obsaženy v každém typu vztahu, ale nejsou pojaty jako vyčerpávající. Aby se usnadnil popis vztahu, byly seskupeny určité vztahy do logických typů vztahu a každá skupina byla pojmenována podle typu vztahu. Prvotním cílem této studie však není poskytnout seskupení vztahů na vyšší úrovni, ale spíše popsat povahu bibliografických vztahů "zpochybněním" konvenčních termínů a kategorií a ukázat, jak vztahy fungují v souvislosti se čtyřmi základními entitami v modelu (tj. *dílo*, *vyjádření*, *provedení* a *jednotka*).

Tabulky (uvedené dále) jsou uspořádány tak, že v levém sloupci ukazují různé typy vztahů, jež působí mezi typy entit specifikovanými v hlavičce každé tabulky (v tomto případě *provedení* k *provedení*). Pro každý typ vztahu je zde dvojice údajů pro vztah, které jsou formulovány tak, jak by se objevily v diagramu entita-vztah. První údaj ve dvojici udává vztah, jak by byl odvozen od první entity k druhé entitě; druhý údaj udává vzájemný vztah, jak by byl odvozen od druhé entity k první entitě. Sloupec vpravo uvádí příklady druhů entit, které by v každém typu vztahu typicky obsadily pozici druhé entity.

Vztahy provedení k provedení

Typ vztahu	Provedení
reprodukce má reprodukci → ← je reprodukcí	reprodukce mikroreprodukce makroreprodukce dotisk ofsetový dotisk faksimile

Ve shora uvedené tabulce pod typem vztahu označeného jako "reprodukce" udává první údaj (má reprodukci →) vztah, jak by byl odvozen od prvního *provedení* ve vztahu k druhému *provedení*. V tomto případě by druhé *provedení* bylo typicky jedním z druhů entit ze seznamu v pravém sloupci (mikroreprodukce, dotisk, faksimile atd.). Údaj pro vzájemný vztah (← je reprodukcí) udává vztah, jaký by byl odvozen z druhého *provedení* (tj. z mikroreprodukce, dotisku, faksimile atd.) k prvnímu *provedení* (tj. *provedení*, které bylo reprodukováno). Rozšířením na poznámku, která byla použita v příkladech pro znázornění implicitních vztahů mezi *dílem*, *vyjádřením*, *provedením* a *jednotkou*, by vztah v horní tabulce byl ilustrován tímto příkladem:

Příklad

- m_1 [první *provedení*]
 má reprodukci v →
 ← je reprodukcí
- m_2 [druhé *provedení*]

V některých tabulkách je pouze jeden sloupec příkladů; v jiných tabulkách jsou entity rozděleny do dvou kategorií (např. závislé a nezávislé) a jsou zde dva sloupce příkladů. V následujících odstavcích jsou vysvětleny důvody dalšího členění příkladů v některých případech do dvou kategorií a rozdíly mezi kategoriemi.

5.3.1 Vztahy mezi díly

Tabulka 5.1 ukazuje různé typy vztahů mezi *díly*.

Tabulka 5.1. Vztahy mezi díly

Typ vztahu	Referenční dílo	Autonomní dílo
pokračování má pokračování → ← je pokračováním	pokračování	pokračování následující dílo
suplement má suplement → ← je suplementem	rejstřík konkordance návod pro učitele vysvětlivky suplement dodatek	suplement dodatek
doplňek má doplňek → ← je doplňkem	kadence libreto choreografie dokončení nedokončeného díla	doprovodná hudba zhudebnění textu pandán
sumarizace má sumarizaci → ← je sumarizací		výběr anotace
adaptace má adaptaci → ← je adaptací		adaptace parafráze volný překlad variace (hudba) harmonizace (hudba) fantazie (hudba)
transformace má transformaci → ← je transformací		dramatizace novelizace zveršování scénář
imitace má imitaci → ← je imitací		parodie imitace travestie

Základním předpokladem vztahů mezi *díly* je uznání existence dvou různých *děl*; to znamená, že intelektuální a umělecký obsah jednoho *díla* má být posuzován podstatně odlišně od druhého *díla*, takže každé z nich je samostatné *dílo*.

Vztahy mezi *díly* znázorněné v tabulce 5.1 spadají do dvou kategorií: vztahy zahrnující *díla*, která jsou svojí povahou referenční, a vztahy zahrnující autonomní *díla*. Referenční dílo je takové, které je ve vztahu k jinému *dílu* s tímto dílem tak těsně spojeno, že mimo kontext tohoto jiného *díla* má jen malou hodnotu. Autonomní dílo je takové, které nevyžaduje žádné odkazy ve vztahu k jinému *dílu*, aby bylo použitelné a srozumitelné.

Prostřední sloupec v tabulce 5.1 označený "referenční dílo" ukazuje různé druhy *děl*, která mají bez odkazu k jinému *dílu* ve vztahu malé použití nebo smysl. Do této kategorie spadají díla na pokračování, kde srozumitelnost jednotlivých částí závisí na předchozím *díle*, aby byly srozumitelné, dále rejstříky, konkordance k *dílu*, kadence atd.

Příklad

- **w₁** Homer: *Iliad*
 má konkordanci v →
 ← je konkordancí k
- **w₂** G. L. Prendergast: *A complete concordance to the Iliad of Homer*
 /Kompletní konkordance k Homérově Iliadě/

Sloupec vpravo v tabulce 5.1 označený "autonomní dílo" ukazuje různé druhy *děl*, která mají vztah k jinému *dílu*, ale mohou se používat a lze jim rozumět bez odkazu na jiné *dílo*. Do této kategorie spadají autonomní pokračování a suplementy, anotace, adaptace, dramaturgie, parodie atd.

Příklady

- **w₁** W. A. Mozart: *Don Giovanni*
 má adaptaci v →
 ← je adaptací k
- **w₂** film Josepha Loseyho *Don Giovanni*
- **w₁** vojenská kartografická mapa Walesu
 má adaptaci v →
 ← je adaptací k
- **w₂** mapa správních oblastí Walesu

Referenční a autonomní kategorií procházejí napříč tři typy vztahů: pokračování, suplement a doplněk. Typ vztahu "pokračování" zahrnuje určitý druh lineárního vývoje obsahu od jednoho *díla* k jinému. V některých případech může být obsah pokračování úzce spojen s obsahem předchozího *díla*, takže by šlo o *dílo* referenční. V jiných případech bude pokračování ve vztahu autonomním, například u volně spojených částí trilogie. Seriálové publikace, které vznikly sloučením nebo oddělením svých předchozích publikací a stojí samostatně, tj. nepotřebují odkaz na předchozí publikaci, jsou také příklady autonomních *děl*, jež spadají do typu vztahů pokračování.

Příklad

- **w₁** *The British journal of social and clinical psychology*
 má zčásti pokračování v →
 ← je zčásti pokračováním k
- **w₂** *British journal of social psychology*

Typ vztahu "suplement" zahrnuje *díla*, která mají být používána ve spojení s jiným *dílem*. Některá z nich, jako rejstříky, konkordance, návody pro učitele, vysvětlivky a uživatelské příručky pro elektronické zdroje, budou tedy úzce spjata s obsahem souvisejícího *díla* a bez jiného *díla* nepoužitelná. Taková *díla* jsou jednoznačně referenční. Suplementy a dodatky spadají také často do referenční kategorie, ale pokud se mohou používat bez odkazu na související dílo, spadají do autonomní kategorie.

Příklad

- **w₁** *Annual report of the Librarian of Congress*
 má suplement v →
 ← je suplementem k
- **w₂** *Quarterly journal of current acquisitions* vydávaný Library of Congress

Třetí typ vztahu, doplněk, zahrnuje *díla*, která by podle záměru měla být kombinována se souvisejícím *dílem* nebo by měla být do něj vložena. Jinými slovy, záměrem při jejich vydání bylo spojit je nějakým způsobem s jiným *dílem*, ale nebyla součástí původní koncepce prvního *díla*. Stejně jako u pokračování a suplementů mohou i některé doplňky být používány nebo chápány samostatně, bez odkazu na jiné *dílo* (tj. jsou autonomní), jiné vyžadují znalost jiného *díla* (tj. jsou referenční).

Příklad

- **w₁** William Plomer: *Curlew River*
 je zhudebněno ve →
 ← je zhudebněním k
- **w₂** zhudebnění *Curlew River* Benjamin Brittena

Také v autonomní kategorii jsou seskupení čtyř dalších typů vztahu: sumarizace, adaptace, transformace a imitace. Druhy *děl* reprezentovaných v těchto skupinách zahrnují vždy modifikaci původního *díla* na takové úrovni, která je dostačující k tomu, aby byla *díla* považována za nová a nikoliv pouze za odlišné *vyjádření* téhož *díla*. Jakékoliv *dílo* spadající do jedné z těchto čtyř skupin je jednoznačně považováno za autonomní.

Příklady

- **w₁** Karl Rosenkrantz: *Paedagogik als System*
 je parafrázováno ve →
 ← je parafrází k
- **w₂** Anna C. Brackett: *The science of education*
- **w₁** Charles Dickens: *Pickwick papers*
 má dramaturgii v →
 ← je dramaturgií k
- **w₂** W. T. Moncrieff: *Sam Weller*

Význam rozlišení mezi *díly* spadajícími do referenční kategorie a díly spadajícími do autonomní kategorie se objasní, jestliže zhodnotíme relativní důležitost vztahů odražených v bibliografickém záznamu. V pojmech relativní užitečnosti vztahů mezi *díly* by bylo nejdůležitější poskytnout informace o vztahu mezi referenčním pokračováním, suplementem nebo doplňkem a *dílem*, s nímž souvisí, protože smysluplné použití pokračování, suplementu nebo doplňku je značně závislé na obsahu jiného *díla*. U autonomního díla by na druhé straně nebylo nezbytné pochopení předchozího *díla* pro pochopení nebo použití pokračování, suplementu nebo doplňku. Totéž platí pro sumarizaci, adaptaci, transformaci a imitaci. Pro autonomní *díla* není proto vytvoření vztahu explicitně v bibliografickém záznamu tak rozhodující.

Z příkladů uvedených výše by mohlo být zřejmé, že výrazy použité nakladateli nemusí být často dostačující pro jasné stanovení, zda by *dílo* mělo být považováno za referenční nebo autonomní. *Díla* charakterizovaná jako pokračování, suplementy a doplňky mohou spadat do obou kategorií. Katalogizátor musí posoudit, zda se může *dílo* použít pouze s odkazem na související *dílo*, nebo zda se může použít a být pochopeno nezávisle.

5.3.1.1 Vztahy celek/část na úrovni díla

Tabulka 5.2 ukazuje vztahy celek/část na úrovni *díla*.

Tabulka 5.2. Vztahy celek/část mezi díly

Typ vztahu	Závislá část	Nezávislá část
celek/část má část → ← je částí	kapitola, odstavec, část atd. svazek/číslo seriálu intelektuální část díla sestávajícího z několika částí ilustrace k textu zvukový aspekt filmu	monografie v edici článek v časopise intelektuální část díla sestávajícího z několika částí

Ve vztazích celek/část jsou stanoveny dvě kategorie: zahrnující závislé části a zahrnující nezávislé části. Závislé části jsou složky *díla*, které by se měly používat v kontextu s větším *dílem* a které jsou v mnoha směrech závislé na souvislostech vyplývajících z většího *díla*. Závislé části mohou být určeny bez odkazu na větší *dílo* často obtížně, protože obecně nemají svá jména/názvy. Nezávislé části jsou takové, které nejsou závislé svojí podstatnou částí na souvislostech vyplývajících z většího *díla*. Nezávislé části mají svá rozlišující jména/názvy. V obou případech se předpokládá, že *dílo*, které představuje celek, je nezávislé *dílo*.

Závislá kategorie se může dále členit do dvou podkategorií: úsekové části a systematické části obsahu *díla*. Úsekové části jsou nespojitě části díla, jehož obsah existuje jako samostatně identifikovatelný úsek v rámci celku. Mezi samostatné části *díla* se mohou řadit předmluvy, kapitoly, odstavce, části atd.

Příklad

- **w₁** *Precis in a multilingual context*
 - **w_{1,1}** Part 1: *Precis – an overview*, by Derek Austin
 - **w_{1,2}** Part 2: A linguistic and logical explanation of the syntax, by Jutta Sorensen and Derek Austin
 - **w_{1,3}** Part 3: Multilingual experiments, proposed codes, and procedures for the Germanic languages, by Jutta Sorensen and Derek Austin

[Vysvětlující překlad:

- **w₁** *Precis in a multilingual context /Výtah ve vícejazyčném kontextu/*
 - **w_{1,1}** Část 1: Výtah – přehled, zpracoval Derek Austin
 - **w_{1,2}** Část 2: Lingvistické a logické vysvětlení syntaxe, zpracovali Jutta Sorensen a Derek Austin
 - **w_{1,3}** Část 3: Vícejazyčné experimenty, navržené kódy a postupy pro germánské jazyky, zpracovali Jutta Sorensen a Derek Austin]

Na druhé straně systematická část *díla* nemůže být vnímána jako vázaný úsek obsahu *díla*. Systematická část je spíše nedílným aspektem, který vede napříč a je provázaný se zbývající částí obsahu *díla*. Příkladem nedílných aspektů jsou ilustrace k textu nebo kinematografie filmu; mohou být považovány za intelektuální nebo umělecké části celku, ale nemohou představovat samostatné úseky obsahu následující po sobě, jak je tomu u úsekových částí.

K tomu, aby závislá část *díla* byla určena nebo popsána v bibliografickém záznamu samostatně, nebude často žádný důvod. Ovšem v určitých případech, jako například u předmluvy nebo úvodu napsaného významným autorem, který však není autorem hlavního textu, lze po právu považovat za užitečné určit a popsat tuto část samostatně. Vzhledem k tomu, že závislé části a priori je třeba dát do souvislosti s větším dílem, může se vztah formálně vytvořit zapsáním vedlejšího záhlaví pro část do záznamu popisujícího větší dílo; druhá možnost je zachytit vztah méně formálně – pomocí poznámky k obsahu.

Nezávislé části *díla* jsou mnohem vhodnější k tomu, aby byly určeny a popsány samostatně. Tato kategorie zahrnuje monografie v monografické edici (kde edice představuje celek), články v časopise nebo čísla časopisu (kde časopis představuje celek) nebo nezávislé intelektuální složky vícedílného díla nebo smíšeného dokumentu, kde tato složka může mít hodnotu mimo souvislost udávanou ostatními složkami smíšeného dokumentu. Nezávislá kategorie také zahrnuje běžně uznávané části větších *děl*, jako například knihy Bible aj.

Příklad

- **w₁** multimédium *Tawow* D. Bruce Sealeyho
 - **w_{1,1}** Emma La Rogue: *Defeathering the Indian*
 -

5.3.2 Vztahy mezi vyjádřeními

Tabulky 5.3 a 5.4 ukazují různé typy vztahů mezi *vyjádřeními*.

Vztahy mezi *vyjádřeními* spadají do dvou hlavních kategorií: jedné, kde každé *vyjádření* zahrnuté ve vztahu je *vyjádřením* téhož *díla*, a druhé, kde každé *vyjádření* zahrnuté ve vztahu je *vyjádřením* jiného *díla*.

Tabulka 5.3. Vztahy mezi vyjádřeními

<i>Mezi vyjádřeními téhož díla</i>		
Typ vztahu	Referenční vyjádření	Autonomní vyjádření
zkrácení má zkrácení → ← je zkrácením		zkrácení zestručnění zcenzurování
revize má revizi → ← je revizí		revidované vydání rozšířené vydání stav (grafika)
překlad má překlad → ← je překladem		doslovný překlad přepis (hudba)
úprava (hudba) má úpravu → ← je úpravou		úprava (hudba)

Vztahy mezi *vyjádřeními* téhož díla (tabulka 5.3) se vyskytují, když jedno *vyjádření* bylo odvozeno od jiného. U těchto typů vztahů je zřejmé, že jedno *vyjádření* je modifikací druhého. Modifikace může být doslovný překlad, kde je záměrem převést intelektuální obsah předchozího *vyjádření* co nejpřesněji (zatímco volné překlady jsou v modelu považovány za nové *dílo*); revize, kde je záměrem změnit nebo aktualizovat obsah předchozího *vyjádření*, ale bez takové změny obsahu, že by se stalo novým *dílem*; zkrácení, kde je odstraněna část obsahu předchozího *vyjádření*, ale výsledkem není změna obsahu v takovém rozsahu, že by se stalo novým *dílem*; nebo úprava hudební skladby. *Vyjádření*, která jsou výsledkem takové modifikace, jsou obecně svojí povahou autonomní (tj. k použití nebo porozumění nevyžadují běžně odkaz na předchozí *vyjádření*).

Tabulka 5.4. Vztahy mezi vyjádřeními (pokrač.)

<i>Mezi vyjádřeními různých děl</i>		
Typ vztahu	Referenční vyjádření	Autonomní vyjádření
pokračování má pokračování → ← je pokračováním	pokračování	pokračování následující dílo
suplement má suplement → ← je suplementem	rejstřík konkordance návod pro učitele vysvětlivky suplement dodatek	suplement dodatek
doplněk má doplněk → ← je doplňkem	kadence libreto choreografie dokončení nedokončeného díla	doprovodná hudba zhudebnění textu pandán
sumarizace má sumarizaci → ← je sumarizací		výběr anotace
adaptace má adaptaci → ← je adaptací		adaptace parafráze volný překlad variace (hudba)
transformace má transformaci → ← je transformací		dramatizace novelizace scénář
imitace má imitaci → ← je imitací		parodie imitace

Příklady

- **w₁** Charles Dickens: *A Christmas carol*
 - **e₁** původní autorův text v angličtině
má překlad →
← je překladem
 - **e₂** překlad V. A. Venkatachariho do tamilštiny

- **w₁** B. Bartók: *Four small dances*
 - **e₁** původní skladatelova partitura pro orchestr
má úpravu →
← je úpravou
 - **e₂** úprava G. Darvase pro studentský smyčcový orchestr

Vztahy mezi *vyjádřeními různých děl* (tabulka 5.4) zahrnují stejné typy vztahů, které působí na úrovni mezi *díly*. Vztahy pro pokračování, suplement a doplněk různých typů budou nejčastěji stanoveny na úrovni *vyjádření*. Například poznámka v bibliografickém záznamu pro suplement by mohla odkazovat zpět k určitému vydání (tj. *vyjádření*) předchozího *díla*, k němuž byl suplement vydán. Je důležité pamatovat na to, že *díla* představovaná *vyjádřeními* mohou být referenční nebo autonomní; úvahy o použití vztahu mezi *vyjádřeními* budou vycházet z toho, zda příslušné *dílo* je referenční nebo autonomní.

Pro sumarizace, adaptace, transformace a imitace je asi méně obvyklé stanovit vztah k určitému *vyjádření* předchozího *díla*. Nicméně může být užitečné stanovit vztah na této úrovni, pokud je potřebná informace snadno k dispozici, např. "Adaptace John Barton, s použitím textu vydání Williama Caxtona z roku 1485."

5.3.2.1 Vztahy celek/část na úrovni vyjádření

Vztahy celek/část na úrovni *vyjádření* (tabulka 5.5) jsou stejného obecného typu jako na úrovni *díla*. Určité druhy částí označované jako složky *vyjádření* se budou však poněkud lišit od složek označovaných jako složky *díla*. Například obsah dokumentu, seznam odkazů nebo rejstřík by byly posuzovány jako části *vyjádření*, jelikož obvykle představují odkaz na zvláštnosti *vyjádření*.

Tabulka 5.5. Vztahy celek/část mezi vyjádřeními

Typ vztahu	Závislá část	Nezávislá část
celek/část má část → ← je částí	obsah atd. svazek/číslo seriálu ilustrace k textu zvukový aspekt filmu oprava	monografie v edici článek v časopise intelektuální část díla sestávajícího z několika částí

5.3.3 Vztahy mezi vyjádřením a dílem

Tabulka 5.6 ukazuje typy vztahů, které mohou působit mezi *vyjádřením* jednoho *díla* a jiným *dílem*.

Vztahy jsou stejného obecného typu jako vztahy mezi *díly*; budou existovat vztahy pro pokračování, suplement a doplněk, stejně jako vztahy pro sumarizaci, adaptaci, transformaci a imitaci. V každém případě však *vyjádření* na specifičtější úrovni je propojeno s obecnější úrovní *díla*. Vytvoření vztahu od úrovně *vyjádření* k úrovni *díla*

se provádí zcela běžně, nejčastěji když nelze snadno stanovit určitý vztah mezi *vyjádřeními*. Například vztah je často vyjádřen jednoduše ve formě poznámky nebo doplněného záhlaví odkazujícího pouze na propojené *dílo*, nikoliv na určité *vyjádření* tohoto *díla*.

Stejně jako u vztahů mezi *díly* i zde bude povaha *díla*, které *vyjádření* představuje, určovat význam znázornění vztahu mezi *vyjádřením* a *dílem* v bibliografickém záznamu. Pokud *dílo* představené *vyjádřením* je referenční, bude důležité stanovit jeho vztah k jinému *dílu*; pokud je *dílo* autonomní, stanovení vztahu je méně důležité.

Tabulka 5.6. Vztahy mezi vyjádřením a dílem

Typ vztahu	Referenční vyjádření	Autonomní vyjádření
pokračování má pokračování → ← je pokračováním	pokračování	pokračování následující dílo
suplement má suplement → ← je suplementem	rejstřík konkordance návod pro učitele vysvětlivky suplement dodatek	suplement dodatek
doplňěk má doplňěk → ← je doplňěkem	kadence libreto choreografie dokončení nedokončeného díla	doprovodná hudba zhudebnění textu pandán
sumarizace má sumarizaci → ← je sumarizací		výběr anotace
adaptace má adaptaci → ← je adaptací		adaptace parafráze volný překlad variace (hudba)
transformace má transformaci → ← je transformací		dramatizace novelizace scénář
imitace má imitaci → ← je imitací		parodie imitace

5.3.4 Vztahy mezi provedeními

Tabulka 5.7 ukazuje vztahy mezi *provedeními*.

Tabulka 5.7. Vztahy mezi provedeními

Typ vztahu	Provedení
reprodukce má reprodukci → ← je reprodukcí	reprodukce mikroreprodukce makroreprodukce dotisk přetisk faksimile zrcadlová strana
alternativa má alternativu → ← je alternativou	alternativní formát souběžné vydání

Vztahy mezi *provedeními* obvykle zahrnují různá *provedení* téhož *vyjádření*.

Vztahy mezi *provedeními* mohou zahrnovat různé stupně věrnosti vzhledem k předchozímu *provedení*. V této kategorii jsou obsaženy různé druhy reprodukcí. I když reprodukce mikroforem se ve skutečnosti běžně provádí z určité předlohy (např. *jednotky*) původního *provedení*, běžně se vnímá tento vztah jako vztah mezi *provedením* v mikroformě a *provedením* tištěným, představovaným vlastní předlohou, která sloužila jako základ pro mikroformu. U tohoto druhu reprodukce je důležité, že výsledné *provedení* má tentýž intelektuální nebo umělecký obsah; záměrem není kopírování vzhledu a pocitu z předchozího *provedení*. Dotisky představují jinou situaci, kde prvotním záměrem je vydat znovu intelektuální nebo umělecký obsah; u dotisků lze předpokládat, že výsledkem procesu dotisku bude *provedení*, které bude mít mnoho stejných fyzických vlastností jako originál, ačkoliv to často není hlavním cílem. U faksimile je určitým záměrem nejen uchovat stejný obsah, ale také vzhled a pocit z předchozího *provedení*.

Příklad

- **w₁** Clement Rayner: *A treatise of indulgences*
 - **e₁** autorův původní text
 - **m₁** kniha publikovaná v roce 1623 v nakladatelství John Heigham
 - má reprodukci →
 - ← je reprodukcí
 - **m₂** faksimilní přetisk publikovaný v roce 1973 v nakladatelství Scolar Press

Alternativní vztah zahrnuje provedení, která slouží jako alternativy navzájem. Alternativní vztah vznikne například tehdy, když publikace, zvukový záznam, video aj. jsou vydány ve více než jedné formě nebo když jsou současně vydány různými nakladateli v různých zemích.

Příklad

- w_1 Lyle Lovett: *The road to Ensenada*
 - e_1 skladatelovo provedení písně zaznamenané pro album
 - m_1 záznam vydaný v roce 1996 v nakladatelství MCA Records na zvukové kazetě
má alternativu →
← je alternativou
 - m_2 záznam vydaný v roce 1996 v nakladatelství MCA Records na kompaktní desce

5.3.4.1 Vztahy celek/část na úrovni provedení

Tabulka 5.8 ukazuje vztahy celek/část na úrovni *provedení*.

Tabulka 5.8. Vztahy celek/část mezi provedeními

Typ vztahu	Provedení
celek/část má část → ← je částí	svazek vícesvazkového provedení zvuková stopa pro film na samostatném nosiči zvuková stopa pro film, která je součástí filmu

Fyzický obsah prezentovaný v *provedení* se může dělit v mnohém stejně jako se může intelektuální obsah dělit v případě vztahu *díla a vyjádření*. Složka na úrovni *provedení* může být samostatnou fyzickou jednotkou *provedení*. Svazek 2 třísvazkového souboru *War and Peace* by byl složkou *provedení*. Podobně návod k použití doprovázející CD-ROM by byl složkou *provedení*. Složka *provedení* může být také nedílnou součástí *provedení*, které je fyzicky neoddělitelné od celku, jako např. zvuková stopa na filmu, nanesená jako jeho součást.

Příklad

- w_1 *Minnesota politics and government*
 - e_1 multimediální výukový zdroj
 - m_1 smíšený dokument publikovaný v roce 1976 v nakladatelství Minnesota Historical Society
 - $w_{1.1}$ *People serving people* Judy A. Poseleyho
 - $e_{1.1}$ autorův text pro průvodní brožuru
 - $m_{1.1}$ 30stránková brožura, která je součástí smíšeného dokumentu
 - $w_{1.2}$ *Voices of Minnesota politicians*

- $e_{1,2}$ citáty ze zaznamenaných projevů politiků
 - $m_{1,2}$ zvuková deska, která je součástí smíšeného dokumentu

Je důležité si pamatovat, že *provedení* je stále abstraktní, i když představuje intelektuální obsah, jak byl vyjádřen ve fyzické formě. Části a vztahy vyjádřené na této úrovni proto představují zevšeobecnění, které by bylo pravdivé pro všechny případy vyrobených *provedení*, ale nepředstavují části určité kopie ve fondu instituce, které by byly složkami na úrovni *jednotky*.

5.3.5 Vztahy mezi provedením a jednotkou

Tabulka 5.9 ukazuje vztahy mezi *provedením* a *jednotkou*.

Vztah mezi *provedeními* naznačuje, že dané *provedení* je výsledkem reprodukce určité *jednotky*. Vztah reprodukce bude na této úrovni stanoven, pokud má smysl označit určitou použitou *jednotku*, v protikladu ke stanovení vztahu dvou *provedení* na obecnější úrovni.

Tabulka 5.9. Vztahy mezi provedením a jednotkou

Typ vztahu	Provedení
reprodukce má reprodukci → ← je reprodukcí	reprodukce mikroreprodukce makroreprodukce dotisk přetisk faksimile

Příklad

- w_1 Jean Jolivet: *Vraie description des Gaules...*
 - e_1 původní provedení kartografa
 - m_1 mapa vydaná v roce 1570
 - i_1 výtisk v Département des Cartes et plans v Bibliothèque nationale, Paříž
 - má reprodukci →
 - ← je reprodukcí
 - m_2 faksimilní reprodukce vydaná v roce 1974 v nakladatelství Hier et demain

5.3.6 Vztahy mezi jednotkami

Tabulka 5.10 ukazuje dva typy vztahů mezi *jednotkami*.

Tabulka 5.10. Vztahy mezi jednotkami

Typ vztahu	Jednotka
rekonfigurace má rekonfiguraci → ← je rekonfigurací	svázáno s rozděleno do výtah z
reprodukce má reprodukci → ← je reprodukcí	reprodukce mikroreprodukce makroreprodukce faksimile

Vztah reprodukce stanoví, že jedna určitá *jednotka* je nějakým způsobem odvozena od jiné *jednotky*. Stejně jako u *provedení* mohou zde být různé úrovně věrnosti reprodukce vzhledem k původní *jednotce*. Ovšem na rozdíl od replikace *provedení*, jejímž výsledkem může v některých případech být změna typu nosiče, výsledkem replikace jedné *jednotky* z jiné je vždy *jednotka* stejných fyzických vlastností jako původní.

U vztahu rekonfigurace se jedna nebo více *jednotek* vždy změní tak, že výsledkem je nová *jednotka* nebo *jednotky*. Nejčastěji je *jednotka* jednoho *provedení* svázána s *jednotkou* jiného *provedení* a vytváří tak novou *jednotku*. U monografií se jedná o typickou situaci "svázáno s". U seriálů dochází k rekonfiguraci, když se několik nevázaných výtisků představujících různá čísla sváže a vytvoří tak novou *jednotku*. Méně často může být samostatná fyzická *jednotka* rozdělena a převázána jako dvě samostatné *jednotky*.

Příklady

- *i*₁ výtisk knihy Adama Lillie *Canada - physical, economic, and social*, vydané v roce 1855 v nakladatelství MacLear & Company
je svázána s →
← je svázána s
- *i*₂ výtisk knihy Alexandra Morrise *Canada and her resources*, vydané v roce 1855 v nakladatelství John Lovell

5.3.6.1 Vztahy celek/část na úrovni jednotky

Tabulka 5.11 ukazuje vztahy celek/část na úrovni *jednotky*.

Tabulka 5.11. Vztahy celek/část mezi jednotkami

Typ vztahu	Jednotka
celek/část má část → ← je částí	fyzická složka výtisku vazba knihy

Části *jednotky* mohou být samostatné složky nebo nedílné součásti. Samostatná složka je oddělitelný fyzický díl tvořící část celé *jednotky*. Například výtisk 1 určitého *provedení* by se mohl skládat ze dvou samostatných svazků; každý z těchto svazků se může podílet na vztahu celek/část k výtisku jako celku.

Za nedílnou součást *jednotky* se běžně považuje fyzicky neoddělitelná část *jednotky*. Například vazba knihy by byla považována za nedílnou součást. Stejně tak i obal gramofonové desky nebo disku CD-ROM by běžně nebyl pokládán za samostatnou část, ačkoliv je ve skutečnosti samostatným fyzickým dílem.

6 UŽIVATELSKÉ ÚLOHY

6.1 Mapování atributů a vztahů k uživatelským úlohám

Model entita-vztah, vyvinutý v kapitolách 3, 4 a 5, uvádí strukturu, umožňující systematickou analýzu požadavků na údaje. Struktura stanovená v modelu slouží jako rámec pro analýzu použití bibliografických údajů se zvláštním zřetelem k entitě, která je objektem zájmu uživatelů, a k atributům a vztahům, které jsou relevantní úkolům prováděným uživateli. Každý atribut a vztah může být zmapován přímo pro uživatelské úlohy, které podporuje.

Jak bylo uvedeno v kapitole 2, byly pro účely této studie definovány čtyři obecné uživatelské úlohy. Úlohy jsou definovány ve vztahu k základním způsobům použití údajů uživatelem:

- najít dokumenty odpovídající vyhledávacím kritériím, která si uživatel zadal (tj. zjistit jednu entitu nebo skupinu entit v souboru nebo v databázi jako výsledek vyhledávání s využitím atributů nebo vztahů entity);
- určit entitu (tj. potvrdit, že entita popsaná v záznamu odpovídá entitě, kterou uživatel hledal, nebo rozlišit mezi dvěma nebo více entitami, které mají podobné vlastnosti);
- vybrat entitu, která odpovídá potřebám uživatele (tj. zvolit entitu, která vyhovuje požadavkům uživatele s ohledem na obsah, fyzický formát atd., nebo odmítnout entitu, která neodpovídá potřebám uživatele);
- získat přístup k popsané entitě (tj. získat entitu nákupem, výpůjčkou atd. nebo zajistit přístup k entitě elektronickou cestou, spojením online do vzdáleného počítače).

6.2 Stanovení relativní hodnoty k uživatelským úlohám

Tabulky 6.1 až 6.4 uvádějí soupis atributů a vztahů spojených s každou ze čtyř základních entit v modelu entita-vztah (tj. *dílo*, *vyjádření*, *provedení* a *jednotka*). Proti každému atributu a vztahu jsou zaneseny čtyři obecně použitelné uživatelské úlohy (tj. najít, určit, vybrat a získat) a každá úloha je naopak rozložena do čtyř podúloh definovaných ve vztahu k entitě, na niž se úloha zaměřuje (tj. najít dílo, najít vyjádření, najít provedení, najít jednotku, určit dílo, určit vyjádření atd.). Symboly použité v tabulkách (■ □ ○) udávají relativní hodnotu každého atributu nebo vztahu při podpoře určité uživatelské úlohy zaměřené na určitou entitu. Symbol ■ znamená, že atribut nebo vztah je velmi důležitý pro podporu stanovené úlohy; symbol □ znamená střední důležitost; a symbol ○ znamená relativně nízkou důležitost. Absence symbolu znamená, že atribut nebo vztah nemá zřejmou relevanci pro danou uživatelskou úlohu nebo podúlohu.

Tabulky pro každou entitu obsahují dvě části: první je seznam atributů příslušné entity; druhá je přehled vztahů mezi příslušnou entitou a jinými entitami. Pro podporu určitých uživatelských úloh mohou být důležité jak atributy entity, tak i vztahy mezi touto entitou a jinými entitami. Například pro pomoc uživateli při určení *díla* jsou důležité atributy tohoto *díla* i vztahy *díla* k jiným entitám (např. k *osobě* nebo *korporaci* odpovědné za dílo). Část obsahující atributy i část obsahující vztahy se v každé tabulce navzájem doplňují a k tomu, aby bylo možno sledovat celý rozsah informací důležitých pro podporu určité uživatelské úlohy, se musí číst obě části společně.

Část obsahující vztahy slouží v každé tabulce také jako nástroj pro určování důležitosti vztahů, které mají uživateli pomáhat vytvořit vztah mezi dvěma entitami nebo se orientovat v množině entit uvedených v bibliografickém souboru nebo databázi. V určitém smyslu by úloha "vytvořit vztah" mohla být chápána jako pátá uživatelská úloha. Způsob, jakým jsou v tabulkách uspořádány symboly v části týkající se vztahů, označuje jednak význam určitého vztahu pro každou ze čtyř definovaných uživatelských úloh (pokud se symboly čtou v každém sloupci svisle), ale také význam vztahu pomáhajícího uživateli vytvořit vzájemný vztah dvou entit nebo orientovat se v databázi (pokud se symboly čtou po řádcích vodorovně).

Stanovení významu každého atributu nebo vztahu pro danou uživatelskou úlohu, které je znázorněno v tabulkách, bylo založeno hlavně na znalostech a zkušenostech členů a poradců studijní skupiny, doplněných informacemi čerpanými z knihovnické literatury a vybranými na základě empirického výzkumu, a hodnocení několika expertů působících mimo studijní skupinu.

Kritéria, která použila studijní skupina pro označení relativních hodnot pro každý atribut a vztah, se do určité míry lišila v závislosti na povaze uživatelské úlohy. Hlavní kritéria použitá pro každou úlohu jsou uvedena dále.

6.2.1 Najít entitu

Pro uživatelské úlohy najít dílo, najít vyjádření, najít provedení a najít jednotku byla stanovena vysoká hodnota pro atributy a vztahy, které vyhovují jednomu nebo více kritériím:

1. atribut svojí povahou slouží k určení entity (např. identifikátor *provedení*, identifikátor *jednotky*);
2. atribut nebo vztah se typicky používá jako prvotní vyhledávací termín pro určení entity (např. název *provedení*, vztah mezi *dílem* a *osobou* nebo *korporací* s hlavní odpovědností za *dílo*).

Střední hodnota byla přiřazena atributům a vztahům spadajícím do jedné nebo více následujících kategorií:

1. atribut nebo vztah slouží jako užitečný prostředek pro další členění v rámci souboru entit předpokládané délky, který vyhovuje prvotnímu vyhledávacímu termínu uživatele (např. obsazení hudebních děl s nevýznamnými názvy);
2. atribut nebo vztah se typicky používá jako druhotný vyhledávací termín pro zpřesnění vyhledávání pod prvotním termínem, jehož výsledkem byl příliš velký soubor (např. jazyk vyjádření);

3. atribut nebo vztah bude sloužit ke směřování uživatele od nalezené entity k jiné entitě, která s ní úzce souvisí (např. vztah mezi suplementem a *dílem*, jehož je suplementem).

Nízká hodnota byla přiřazena atributům a vztahům, jejichž možnost použití pro další rozdělení souboru nebo bližší kvalifikaci vyhledávání je značně omezená.

6.2.2 Určit entitu

Pro uživatelské úlohy určit dílo, určit vyjádření, určit provedení a určit jednotku byla stanovena vysoká hodnota pro atributy a vztahy, které vyhovují jednomu nebo více kritériím:

1. atribut svojí povahou slouží k určení entity (např. identifikátor *provedení*, identifikátor *jednotky*);
2. atribut nebo vztah tvoří část minimálního souboru atributů a vztahů, které budou ve většině případů sloužit – při absenci jednoznačného identifikátoru – pro rozlišení entit, jež mají některé společné vlastnosti (např. minimální soubor atributů dostačujících pro odlišení jednoho *provedení* od druhého obsahuje většinou název, údaje o odpovědnosti, označení vydání, údaje o vydavateli/distributorovi, datum vydání/distribuce, údaje o edici a druh nosiče).

Střední hodnota byla přiřazena atributům a vztahům spadajícím do jedné nebo více následujících kategorií:

1. atribut nebo vztah bude často sloužit za určených podmínek pro rozlišení entit, pro které je minimální soubor atributů a vztahů běžně sloužící pro určení entity nedostačující (např. rozsah nebo materiál nosiče v určitých případech může sloužit pro signalizaci rozdílů mezi dvěma *provedeními*, která mají stejný název, údaje o odpovědnosti, označení vydání atd.);
2. atribut je určitým způsobem spojen s podtypem entity (např. knihy - staré tisky, zvukové záznamy atd.) a pro tuto podkategorii budou atributy často sloužit k rozlišení mezi jinak identickými entitami (např. polarita mikrofilmů, formát promítání u vizuální projekce atd.).

Nízká hodnota byla přiřazena atributům a vztahům, jejichž možnost použití pro odlišení entit s vlastnostmi jinak stejnými je značně omezená.

6.2.3 Vybrat entitu

Pro uživatelské úlohy vybrat dílo, vybrat vyjádření, vybrat provedení a vybrat jednotku byla stanovena vysoká hodnota pro atributy a vztahy, které vyhovují jednomu nebo více kritériím:

1. atribut nebo vztah slouží ve většině případů jako podstatný indikátor intelektuálního nebo uměleckého obsahu (např. předmět *díla*, jazyk *vyjádření* atd.);
2. atribut běžně signalizuje specifické technické požadavky na předvádění, přehrávání, ovládání atd. (např. požadavky na systém pro elektronické zdroje aj.) nebo jiné podmínky omezující přístup nebo použití.

Střední hodnota byla přiřazena atributům a vztahům spadajícím do jedné nebo více následujících kategorií:

1. atribut nebo vztah je podstatným indikátorem intelektuálního nebo uměleckého obsahu pouze v omezených případech (např. zamýšlené uživatelské určení *díla*);
2. atribut nebo vztah může v určitých případech signalizovat určité technické požadavky na předvádění, přehrávání, ovládání atd. (např. rozměry nosiče).

Nízká hodnota byla přiřazena atributům a vztahům, které pouze okrajově upozorňují na intelektuální nebo umělecký obsah nebo signalizují speciální technické požadavky.

6.2.4 Získat entitu

Pro uživatelské úlohy získat provedení a získat jednotku byla stanovena vysoká hodnota pro atributy a vztahy, které vyhovují jednomu nebo více kritériím:

1. atribut svojí povahou slouží k určení entity (např. identifikátor *provedení*, identifikátor *jednotky*);
2. atribut nebo vztah tvoří část minimálního souboru atributů a vztahů, které budou ve většině případů sloužit – při absenci jednoznačného identifikátoru – pro rozlišení entit, jež mají některé společné vlastnosti (např. minimální soubor atributů dostačujících pro odlišení jednoho *provedení* od druhého obsahuje většinou název, údaje o odpovědnosti, označení vydání, údaje o vydavateli/distributorovi, datum vydání/distribuce, údaje o edici a druh nosiče);
3. atribut nebo vztah je ve většině případů podstatný pro nalezení zdroje, z něhož se může entita získat (např. místo vydání/distribuce, adresa pro přístup ke vzdálenému elektronickému zdroji atd.);
4. atribut nebo vztah je podstatný jako indikátor omezení přístupu k entitě (např. omezení přístupu k *provedení*, omezení přístupu k *jednotce*).

Střední hodnota byla přiřazena atributům a vztahům spadajícím do jedné nebo více následujících kategorií:

1. atribut nebo vztah bude často sloužit za určených podmínek pro rozlišení entit, pro které je minimální soubor atributů a vztahů, běžně sloužící pro určení entity, nedostačující (např. rozsah nebo materiál nosiče v určitých případech může sloužit pro signalizaci rozdílů mezi dvěma *provedeními*, která mají stejný název, údaje o odpovědnosti, označení vydání atd.);
2. atribut je určitým způsobem spojen s podtypem entity (např. knihy - staré tisky, zvukové záznamy atd.) a pro tuto podkategorii budou atributy často sloužit k rozlišení mezi jinak identickými entitami (např. polarita mikrofilmů, formát promítání u vizuální projekce atd.).

Nízká hodnota byla přiřazena atributům a vztahům, jejichž možnost použití pro odlišení entit s vlastnostmi jinak stejnými je značně omezená. Nízká hodnota byla přiřazena také atributům a vztahům, které mohou být významné pro nalezení zdroje, z něhož se může entita získat, ale pouze pokud jsou data aktualizována (např. zdroj pro akvizici/oprávnění přístupu).

Všimněte si, že úlohu získat nelze aplikovat na *díla* a *vyjádření*.

Všimněte si také, že u strukturálních vztahů, které propojují *dílo* a *vyjádření* ("realizováno pomocí"), *vyjádření* a *provedení* ("ztělesněno v") a *provedení* a *jednotku* ("ilustrováno v") se předpokládá vždy jejich uvedení v bibliografickém záznamu a nejsou uvedeny v tabulkách.

Tabulka 6.1 Atributy a vztahy děl

Atributy děl	Najít			Určit			Vybrat			Získat		
	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka
název díla	■				■				■			
forma díla	□				□				□			
datum díla	○				○				○			
jiná rozlišující vlastnost	○				○				○			
zamýšlené ukončení	□				■				□			
zamýšlené uživatelské určení	○				○				○			
souvislost s dílem	□				□				□			
obsazení (hudební dílo) (pozn. 1)	□				□				□			
číselné označení (hudební dílo) (pozn. 1)	○				□				□			
tónina (hudební dílo) (pozn. 1)	○				□				□			
souřadnice (kartografické dílo)	□				■				■			
ekvinokcium (kartografické dílo)	□				□				□			

1 Obsazení, číselné označení a tónina mají vyšší hodnotu pro určení hudebních děl s nevýznamnými názvy, naznačujícími pouze hudební formu (např. symfonie, koncert atd.).

■ = vysoká hodnota

□ = střední hodnota

○ = nízká hodnota

Tabulka 6.1 Atributy a vztahy děl (pokrač.)

	Najít				Určit				Vybrat				Získat			
	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka
Vztahy mezi dílem a dalšími díly:																
referenční pokračování	□				□				■							
referenční suplement	□				□				■							
referenční doplněk	□				□				■							
autonomní pokračování	□				□				□							
autonomní suplement	□				□				□							
autonomní doplněk	□				□				□							
sumarizace					○				○							
adaptace					○				○							
transformace					○				○							
imitace					○				○							
závislá část	■				■				□							
nezávislá část	■				□				□							
nedílný intelektuální aspekt					○				○							
a osobami/korporacemi odpovědnými za dílo	■				■				■							
a entitami pokládány za předmět díla	■								■							

■ = vysoká hodnota

□ = střední hodnota

○ = nízká hodnota

Tabulka 6.2 Atributy a vztahy vyjádření

Atributy vyjádření	Najít				Určit				Vybrat				Získat			
	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka
název vyjádření		□														
forma vyjádření																
datum vyjádření																
jazyk vyjádření (pozn. 1)		□□				■										
jiná rozlišující vlastnost		□				■										
rozšiřitelnost vyjádření						■										
možnost revize vyjádření						○										
rozsah vyjádření (pozn. 2)						○										
sumarizace obsahu						○										
souvislost s vyjádřením						○										
kritická reakce na vyjádření						○										
uživatelská omezení na vyjádření						○										

1 Jazyk vyjádření má hodnotu jen v případě, že lingvistický obsah vyjádření je důležitý.

2 Rozsah vyjádření může mít prvotně hodnotu pro zvukové záznamy, filmy a videozáznamy (tj. pokud je vyjádřena délka záznamu).

■ = vysoká hodnota

□ = střední hodnota

○ = nízká hodnota

Tabulka 6.3 Atributy a vztahy provedení

Atributy provedení	Najít				Určit				Vybrat				Získat			
	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka
název provedení	■	■	■		■	■	■		□	□	□					
údaje o odpovědnosti	□	□	□		□	■	■		□	■	■					
označení vydání						■	■		○	■	■					
místo vydání/distribuce							○		○	■	■					
nakladatel/distributor	□	□	○		□	■	■		□	○	○					
datum vydání/distribuce			○			■	○			■	○					
výrobce (pozn. 1)			○			○	○			○	○					
údaje o edici			□			■	■			■	■					
forma nosiče			□			■	■			■	■					
rozsah nosiče (pozn. 2)						□	□		□	□	□					
materiál (pozn. 3)						□	○			○	○					
způsob záznamu						○	○			○	○					
rozměry nosiče (pozn. 4)						○	○			○	○					
identifikátor provedení			■			■	■			■	■					
zdroj akvizice / oprávnění k přístupu (pozn. 5)						■	■			○	○					
údaje o dostupnosti																
omezení přístupu k provedení																

- 1 Výrobce může mít vyšší hodnotu pro staré tištěné knihy, grafiku s omezeným počtem výtisků, sochy s omezeným počtem odlitků atd.
- 2 Rozsah nosiče může mít vyšší hodnotu v případech, kdy označuje rozdíly mezi dvěma provedeními.
- 3 Materiál může mít vyšší hodnotu v případech, kdy může být významný pro uživatele (např. nitrátová filmová podložka).
- 4 Rozměry nosiče mohou mít vyšší hodnotu v případech, kdy jsou důležité pro přehrávací zařízení atd.
- 5 Zdroj akvizice / oprávnění k přístupu může mít vyšší hodnotu, pokud provedení bude pravděpodobně obtížné získat přes tradiční obchodní zdroje.

■ = vysoká hodnota

□ = střední hodnota

○ = nízká hodnota

Tabulka 6.3 Atributy a vztahy provedení (pokrač.)

	Najít				Určit				Vybrat				Získat			
	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka
Atributy provedení (pokrač.)																
druh písma (tištěná kniha) (pozn. 1)					■	■	■									
velikost písma (tištěná kniha) (pozn. 1)											○					
foliace (kniha - starý tisk)							■									
kolace (kniha - starý tisk)							■									
status vydávání (seriál)																
číslování (seriál)	□	□	□													
rychlost přehrávání (zvukový záznam) (pozn. 2)											○					
šířka drážky (zvukový záznam)											○					
způsob drážkování (zvukový záznam)											○					
konfigurace pásku (zvukový záznam)											○					
způsob ozvučení (zvukový záznam)											○					
speciální přehrávací charakteristika (zvukový záznam)											○					
barva (obraz)											○					
faktor zmenšení (mikrodokument)											○					
polarita (mikrodok. nebo projekční grafika, film, videozáznam)											○					
generace (mikrodok. nebo projekční grafika, film, videozáznam)											○					
formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam)											○					
požadavky na systém (elektronický zdroj)											○					
charakteristiky souboru (elektronický zdroj)											○					
způsob přístupu (dálkově přístupný elektronický zdroj)											○					
adresa pro přístup (dálkově přístupný elektronický zdroj)											○					

1 Druh a velikost písma mohou mít vyšší hodnotu pro rozlišení mezi starými vydáními knih a také pro pomoc při výběru dokumentů zrakově postiženým uživatelům.

2 Rychlost přehrávání může mít vyšší hodnotu pro historické nahrávky vyžadující speciální přehrávací zařízení.

■ = vysoká hodnota

□ = střední hodnota

○ = nízká hodnota

Tabulka 6.3 Atributy a vztahy provedení (pokrač.)

	Najít				Určit				Vybrat				Získat			
	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka
Vztahy mezi provedením a dalšími provedeními reprodukce alternativa část součást a jednotkami reprodukce a osobami/korporacemi odpovědnými za výrobu/šíření			○ □				○ ○ □			○ ○ ○ ○ □				○ □		
			□				□			○						
			□													

■ = vysoká hodnota

□ = střední hodnota

○ = nízká hodnota

Tabulka 6.4 Atributy a vztahy jednotek

	Najít				Určit				Vybrat				Získat			
	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka	Dílo	Vyjádření	Provedení	Jednotka
<p>Atributy jednotky identifikátor jednotky fingerprint původ jednotky značky/zápisy historie výstav stav jednotky historie ošetření plánované ošetření omezení přístupu k jednotce</p> <p>Vztahy mezi jednotkou a dalšími jednotkami rekonfigurace reprodukce fyzická složka výtisku integrovaná součást</p> <p>a osobami/korporacemi odpovědnými za vlastnictví/ správu</p>				■			□	○ □ □ □ ■				○ □ □ □ □ ○ ○				■
				○			□ □	□ □				□ □				□ □

■ = vysoká hodnota

□ = střední hodnota

○ = nízká hodnota

7 ZÁKLADNÍ POŽADAVKY NA ZÁZNAMY PRO NÁRODNÍ BIBLIOGRAFII

7.1 Základní úroveň funkčnosti

Mapování atributů a vztahů pro uživatelské úlohy v kapitole 6 slouží jako základ pro doporučení studijní skupiny týkající se základních údajů pro záznamy vytvořené národními bibliografickými agenturami.

Jak vyplývá z různých úloh a podúloh uvedených v tabulkách 6.1 až 6.4, doporučuje studijní skupina, aby záznam pro národní bibliografii na základní úrovni uživatelů pomohl provádět alespoň následující činnosti:

- Najít všechna *provedení* ztělesňující:
 - *díla*, za něž je daná *osoba* nebo *korporace* odpovědná
 - různá *vyjádření* daného *díla*
 - *díla* týkající se daného předmětu
 - *díla* v dané edici
- Najít určité *provedení*:
 - jestliže jsou známa jména *osob a/nebo korporací* odpovědných za *dílo/díla* ztělesněná v *provedení*
 - jestliže je znám název *provedení*
 - jestliže je znám identifikátor *provedení*
- Určit *dílo*
- Určit *vyjádření díla*
- Určit *provedení*
- Vybrat *dílo*
- Vybrat *vyjádření*
- Vybrat *provedení*
- Získat *provedení*

Je třeba dodat, že vzhledem k tomu, že doporučení v této kapitole se týkají záznamů vytvořených pro soupisy v národní bibliografii a takové záznamy běžně neobsahují údaje vztahující se k *jednotce*, nejsou zde uvedeny uživatelské úlohy týkající se *jednotky*.

7.2 Požadavky na základní údaje

Tabulky 7.1 až 7.9 blíže určují požadavky na údaje pro základní úroveň záznamu pro národní bibliografii. V levém sloupci každé tabulky jsou uvedeny základní uživatelské úlohy, které by měly být záznamem podporovány tak, jak je uvedeno výše v odstavci 7.1. Prostřední sloupec uvádí proti každé základní úloze "vysokou hodnotu" logických atributů a vztahů určených v tabulkách 6.1 až 6.4 vždy pro příslušnou úlohu. Sloupec vpravo určuje proti každému logickému atributu nebo vztahu jednotlivé datové prvky, které studijní skupina doporučuje jako minimální požadavek na údaje. Termíny použité pro určení jednotlivých datových prvků odpovídají termínům použitým v mezinárodních doporučeních ISBD (*International Standard Bibliographic Descriptions*) a ve směrnících GARE (*Guidelines for Authority and Reference Entries*). Pokud je požadavek na údaje definován úžeji než datový prvek v ISBD nebo GARE, je jméno datového prvku vymezeno tak, aby blíže stanovilo druh údaje, který má být v záznamu uveden.

Datový prvek / datové prvky spojené s každým logickým atributem jsou ty, kde informace o atributu by obvykle měla být umístěna v bibliografickém záznamu. V některých případech mohou být tytéž informace zapsány na více než jednom místě v záznamu (např. jazyk *vyjádření* může být zapsán v poznámce i jako součást unifikovaného názvu). V takových případech jsou oba datové prvky uvedeny v tabulce proti logickému atributu, ale základnímu požadavku je vyhověno pouze v případě, že oba datové prvky jsou zahrnuty v záznamu.

Prvek "další názvová informace" je datovým prvkem, který není uveden v pravém sloupci. Vzhledem k tomu, že tento datový prvek je definován v doporučeních ISBD do značné míry v termínech přibližujících se názvu *provedení* a že může zahrnovat široký rozsah různých druhů informací, může se spojit s větším počtem různých logických atributů (např. forma *díla*, zamýšlené uživatelské určení, obsazení, jazyk *vyjádření* aj.). Samotný datový prvek nebyl tudíž v tabulkách zachycen. Přesto je třeba chápat, že informace vztahující se k logickému atributu určenému jako ten, který by měl být v záznamu na základní úrovni obsažen, se může podle potřeby zapsat jako "další názvová informace", i kdyby datový prvek spojený s logickým atributem byl určen v pravém sloupci tabulek odlišně (např. jako poznámka).

Je třeba také upozornit, že v následujících tabulkách se vždy předpokládá, že strukturální vztahy propojující *dílo* s *vyjádřením* a *vyjádření* s *provedením* jsou vždy uvedeny v záznamu (tzn. pro údaje vztahující se k *vyjádření* se předpokládá propojení s údaji vztahujícími se k *dílu* realizovanému *vyjádřením* a pro údaje vztahující se k *provedení* se předpokládá vždy propojení s údaji vztahujícími se k *vyjádření* ztělesněnému v *provedení*). Pokud je tedy vztah mezi *dílem* nebo *vyjádřením* a *osobou* nebo *korporací* odpovědnou za obsah této entity určen jako požadavek, předpokládá se, že vztah sahá až k *vyjádření* a *provedení* sahá díky strukturálním vztahům od *díla* k *vyjádření* a od *vyjádření* k *provedení*. Strukturální vztahy mezi *dílem*, *vyjádřením* a *provedením* jsou proto bezpodmínečné a nejsou stanoveny explicitně jako požadavky.

Nakonec je třeba upozornit, že datové prvky určené v tabulkách 7.1 a 7.2 jako prvky umožňující uživateli najít entitu jsou omezeny na prvky, které by se v neautomatizovaném prostředí běžně použily pro řazení a/nebo pro rejstřík. To ovšem nebrání tomu, aby ostatní datové prvky stanovené jako požadované pro úlohy

určení, výběru nebo získání pomáhaly a podporovaly úlohu najít i v automatizovaném prostředí. Prakticky jakýkoliv datový prvek zahrnutý v záznamu může pomoci uživateli najít entitu, pokud je záznam přístupný v automatizovaném prostředí, kde je podporováno vyhledávání podle klíčových slov, za předpokladu, že datový prvek je indexován.

Tabulka 7.1 Najít všechna provedení

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
<p>7.1 najít všechna <i>provedení</i> ztělesňující:</p> <p>7.1.1 <i>díla</i>, za která je odpovědná určitá <i>osoba</i> či <i>korporace</i></p> <p>7.1.2 různá <i>vyjádření</i> určitého <i>díla</i></p> <p>7.1.3 <i>díla</i> na určité téma</p> <p>7.1.4 <i>díla</i> z určité edice</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ vztah(y) mezi odpovědnou <i>osobou</i> (<i>osobami</i>) nebo <i>korporací</i> (<i>korporacemi</i>) a <i>dílem</i> (<i>díly</i>) ztělesněným(i) v <i>provedení</i> ■ vztah(y) mezi <i>dílem</i> a <i>vyjádřením</i>(i) ztělesněným(i) v <i>provedení</i> ■ vztah(y) mezi <i>pojmem</i> (<i>pojmy</i>) atd., který(é) je (jsou) tématem, a <i>dílem</i> (<i>díly</i>) ztělesněným(i) v <i>provedení</i> ■ vztah mezi edicí a <i>dílem</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ jmenné záhlaví pro <i>osobu</i> (<i>osoby</i>) a/nebo <i>korporaci</i>(-e) s hlavní odpovědností za <i>dílo</i>(a) ■ názvové záhlaví pro <i>dílo</i> (<i>díla</i>) ■ předmětové heslo (hesla) a/nebo klasifikační znak(y) pro hlavní téma (témata) <i>díla</i> (<i>děl</i>) ■ záhlaví pro edici ■ číslo v rámci edice

Tabulka 7.2 Najít určité provedení

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.2 najít určité <i>provedení</i> :		
7.2.1 když je (jsou) známo(-a) jméno(-a) <i>osoby (osob) a/nebo korporace(-í) odpovědných za dílo (díla) ztělesněná v provedení</i>	■ vztah(y) mezi odpovědnou <i>osobou (osobami) a/nebo korporací (korporacemi) a dílem (díly) ztělesněnými v provedení</i>	■ jmenné záhlaví pro <i>osobu (osoby) a/nebo korporaci(-e) s hlavní odpovědností za dílo(a)</i>
7.2.2 když je znám název <i>provedení</i>	■ název <i>provedení</i>	■ hlavní název (včetně čísla/názvu části) ■ souběžný název (názvy) ¹
7.2.3 když je znám identifikátor <i>provedení</i>	■ identifikátor <i>provedení</i>	■ standardní (nebo alternativní) číslo

Poznámky:

1. Souběžné názvy by měly být zahrnuty v základním záznamu v rozsahu, jaký národní bibliografická agentura považuje za důležitý pro uživatele.

Tabulka 7.3 Určit dílo

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.3 určit <i>dílo</i>	<ul style="list-style-type: none"> ■ název <i>díla</i> ■ vztah(y) mezi odpovědnou <i>osobou (osobami) a/nebo korporací (korporacemi) a dílem (díly)</i> ■ zamýšlené ukončení ■ obsazení (hudební dílo)¹ ■ číselné označení (hudební dílo)¹ ■ tónina (hudební dílo)¹ ■ souřadnice (kartografické dílo) ■ vztah mezi <i>dílem</i> a "mateřským" <i>dílem</i>² 	<ul style="list-style-type: none"> ■ názvové záhlaví pro <i>dílo</i> ■ jmenné záhlaví pro <i>osobu (osoby) a/nebo korporaci(-e)</i> s hlavní odpovědností za <i>dílo(a)</i> ■ údaje o periodicitě, číslování atd. ■ doplněk k unifikovanému názvu – obsazení (hudební dílo) ■ doplněk k unifikovanému názvu – číselné označení (hudební dílo) ■ doplněk k unifikovanému názvu – tónina (hudební dílo) ■ matematické údaje – souřadnice ■ poznámka k ... bibliografické historii – "mateřské" <i>dílo</i>

Poznámky:

1. Obsazení, číselné označení a tónina se považují za základní požadavek pouze pro hudební díla s nevýznamnými názvy, naznačujícími pouze hudební formu (např. symfonie, koncert atd.).
2. Vztah mezi dílem a jeho "mateřským" dílem (tj. na úrovni celku) se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy dílo je závislou složkou díla na úrovni celku.

Tabulka 7.4 Určit vyjádření

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.4 určit vyjádření díla	<ul style="list-style-type: none"> ■ vztah(y) mezi odpovědnou osobou (osobami) a/nebo korporací (korporacemi) a vyjádřením ■ forma vyjádření ■ jazyk vyjádření² ■ jiná rozlišovací vlastnost ■ rozsah vyjádření ■ předpokládaná četnost vydávání (seriál) ■ typ partitury (hudebnina) ■ obsazení vyjádření (hudebnina) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ jmenné záhlaví pro osobu (osoby) a/nebo korporaci(-e) s hlavní odpovědností za vyjádření ■ poznámka k formě vyjádření¹ ■ doplněk k unifikovanému názvu – jazyk ■ poznámka k jazyku ■ doplněk k unifikovanému názvu – jiná rozlišovací vlastnost ■ poznámka k jiné rozlišovací vlastnosti ■ rozsah – doba přehrávání/trvání ■ údaj o periodicitě (četnost vydávání) ■ údaj o hudebním provedení – typ partitury ■ doplněk k unifikovanému názvu – údaj o úpravě ■ poznámka k obsazení

Poznámky:

1. Poznámka k formě vyjádření se považuje za základní požadavek pouze pokud nelze zjistit formu vyjádření z jiných údajů v záznamu.
2. Jazyk vyjádření se považuje za základní požadavek pouze pokud je lingvistický obsah vyjádření důležitý.
3. Rozsah vyjádření se považuje za základní požadavek pouze pro zvukové záznamy, filmy a videozáznamy.

Tabulka 7.5 Určit provedení

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.5 určit <i>provedení díla</i>	<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>název provedení</i> ■ údaje o odpovědnosti ■ označení vydání ■ nakladatel/distributor ■ datum vydání/distribuce ■ údaje o edici 	<ul style="list-style-type: none"> ■ hlavní název (včetně čísla/názvu části) ■ údaje o odpovědnosti určující jednotlivce a/nebo skupinu(-y) s hlavní odpovědností za obsah ■ první údaj o odpovědnosti vztahující se k vydání ■ první údaj o odpovědnosti vztahující se k doplňkovým údajům o vydání ■ údaje o vydání ■ doplňkové údaje o vydání ■ jméno nakladatele, distributora atd. ■ datum vydání, distribuce atd. ■ hlavní název edice ■ souběžný název resp. souběžné názvy edice¹ ■ první údaj o odpovědnosti vztahující se k edici² ■ číslo v edici

Poznámky:

1. Souběžné názvy edice by měly být zahrnuty v základním záznamu v rozsahu, jaký národní bibliografická agentura považuje za důležitý pro uživatele.
2. Údaje o odpovědnosti pro edici se považují za základní požadavek pouze v případech, kdy samotný název edice není dostačující pro určení edice.

Tabulka 7.5 Určit provedení (pokrač.)

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.5 určit <i>provedení</i> (pokrač.)	<ul style="list-style-type: none"> ■ forma nosiče ■ rozsah nosiče¹ ■ identifikátor <i>provedení</i> ■ foliace (kniha - starý tisk) ■ kolace (kniha - starý tisk) ■ číslování (seriál) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ specifické označení druhu dokumentu ■ rozsah ■ standardní (nebo alternativní) číslo ■ poznámka k fyzickému popisu - foliace ■ poznámka k fyzickému popisu - kolace ■ číslování

Poznámky:

1. Rozsah nosiče se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy může udávat rozdíly mezi dvěma provedeními (např. počet stran).

Tabulka 7.6 Vybrat dílo

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.6 vybrat <i>dílo</i>	<ul style="list-style-type: none"> ■ název <i>díla</i> ■ vztah(y) mezi odpovědnou <i>osobou (osobami) a/nebo korporací (korporacemi) a dílem</i> ■ vztah(y) mezi <i>pojmem (pojmy) atd., který(ě) je (jsou) tématem, a dílem (díly) zahrnutým(i) v provedení</i> ■ forma <i>díla</i> ■ souřadnice (kartografické dílo) ■ vztah mezi <i>dílem</i> a předchozím a/nebo následujícím <i>dílem</i> ■ vztah mezi <i>dílem</i> a <i>dílem</i>, jehož je suplementem ■ vztah mezi <i>dílem</i> a <i>dílem</i>, jehož je doplňkem 	<ul style="list-style-type: none"> ■ názvové záhlaví pro <i>dílo</i> ■ jmenné záhlaví pro <i>osobu (osoby) a/nebo korporaci(-e)</i> s hlavní odpovědností za <i>dílo(a)</i> ■ předmětové heslo (hesla) a/nebo klasifikační znak(y) pro hlavní téma (témata) <i>díla (děl)</i> ■ poznámka k formě <i>díla</i> ■ matematické údaje – souřadnice ■ poznámka k ... bibliografické historii – předchozí/následující <i>dílo</i> ■ poznámka k ... bibliografické historii – suplement ■ poznámka k ... bibliografické historii – doplněk

Poznámky:

1. Vztah mezi *dílem* a jeho předchozím *dílem*, pokračováním, suplementem nebo doplňkem se považuje za základní požadavek pouze tehdy, jestliže vztah mezi entitami je referenční.

Tabulka 7.7 Vybrat vyjádření

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.7 vybrat vyjádření	<ul style="list-style-type: none"> ■ vztah(y) mezi odpovědnou osobou (osobami) a/nebo korporací (korporacemi) a vyjádřením ■ forma vyjádření ■ jazyk vyjádření² ■ jiná rozlišující vlastnost ■ omezení použití vyjádření ■ předpokládaná četnost vydávání (seriál) ■ typ partitury (hudebnina) ■ obsazení vyjádření (hudebnina) ■ měřítko (kartografický obraz/objekt) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ jmenné záhlaví pro osobu (osoby) a/nebo korporaci(-e) s hlavní odpovědností za vyjádření ■ poznámka k formě vyjádření¹ ■ poznámka k jazyku ■ poznámka k jiné rozlišující vlastnosti vyjádření ■ poznámka k omezení použití ■ údaj o periodicitě (četnost vydávání) ■ údaj o hudebním provedení – typ partitury ■ poznámka k obsazení vyjádření ■ matematické údaje – měřítko

Poznámky:

1. Poznámka k formě vyjádření se považuje za základní požadavek pouze pokud nelze zjistit formu vyjádření z jiných údajů v záznamu.
2. Jazyk vyjádření se považuje za základní požadavek pouze pokud je lingvistický obsah vyjádření důležitý.

Tabulka 7.7 Vybrat vyjádření (pokrač.)

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.7 vybrat vyjádření (pokrač.)	<ul style="list-style-type: none"> ■ vztah mezi <i>vyjádřením</i> a předchozím a/nebo následujícím <i>vyjádřením</i>¹ ■ vztah mezi <i>vyjádřením</i> a <i>vyjádřením</i>, jehož je suplementem¹ ■ vztah mezi <i>vyjádřením</i> a <i>vyjádřením</i>, jehož je doplňkem¹ ■ vztah mezi revizí a <i>vyjádřením</i>, z něhož revize vychází¹ ■ vztah mezi úpravou a <i>vyjádřením</i>, z něhož úprava vychází¹ ■ vztah mezi překladem a <i>vyjádřením</i>, z něhož překlad vychází¹ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ poznámka k ... bibliografické historii – předchozí/následující <i>vyjádření</i> ■ poznámka k ... bibliografické historii – suplement ■ poznámka k ... bibliografické historii – doplněk ■ poznámka k ... bibliografické historii – revize ■ poznámka k ... bibliografické historii – úprava ■ poznámka k ... bibliografické historii – překlad

Poznámky:

1. Vztah mezi vyjádřením a jeho předchozím/následujícím vyjádřením, pokračováním, suplementem nebo doplňkem se považuje za základní požadavek pouze tehdy, jestliže vztah je referenční. Jestliže vyjádření nemůže mít vztah k určitému vyjádření, kterému předchází či jehož je pokračováním, suplementem nebo doplňkem, nebo k určitému vyjádření, na jehož základě vznikla revize, úprava nebo překlad, nebo pokud určení výchozího vyjádření není považováno za důležité, vyjádření se může jednoduše propojit s relevantním dílem.

Tabulka 7.8 Vybrat provedení

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.8 vybrat <i>provedení</i>	<ul style="list-style-type: none"> ■ údaje o odpovědnosti ■ označení vydání ■ datum vydání/distribuce ■ forma nosiče ■ materiál¹ ■ rozměr nosiče² ■ faktor zmenšení (mikrodokument) ■ formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam) ■ požadavky na systém (elektronický zdroj) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ údaje o odpovědnosti určující jednotlivce a/nebo skupinu(-y) s hlavní odpovědností za obsah ■ údaje o vydání ■ doplňkové údaje o vydání ■ datum vydání, distribuce atd. ■ specifické označení druhu dokumentu ■ poznámka k fyzickému popisu – materiál ■ rozměr ■ poznámka k fyzickému popisu – faktor zmenšení ■ poznámka k fyzickému popisu – formát promítání ■ poznámka k požadavkům na systém

Poznámky:

1. Materiál se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy může být důležitý pro uživatele (např. nitrátová filmová podložka).
2. Rozměr nosiče se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy může mít význam pro použití přehrávacího zařízení apod. (např. diskety, kazety atd.).

Tabulka 7.9 Získat provedení

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.9 získat <i>provedení</i>	<ul style="list-style-type: none"> ■ název provedení ■ údaje o odpovědnosti ■ označení vydání ■ místo vydání/distribuce ■ nakladatel/distributor ■ datum vydání/distribuce ■ údaje o edici ■ forma nosiče ■ identifikátor <i>provedení</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ■ hlavní název ■ údaje o odpovědnosti určující jednotlivce a/nebo skupinu(-y) s hlavní odpovědností za obsah ■ údaje o vydání ■ doplňkové údaje o vydání ■ místo vydání, distribuce atd. ■ jméno vydavatele, distributora atd. ■ datum vydání, distribuce atd. ■ hlavní název edice ■ první údaj o odpovědnosti vztahující se k edici¹ ■ číslo v edici ■ specifické označení druhu dokumentu ■ standardní (nebo alternativní) číslo

Poznámky:

1. Údaje o odpovědnosti se považují za základní požadavek pouze v případech, kdy samotný název edice je pro určení edice nedostačující.

Tabulka 7.9 Získat provedení (pokrač.)

Umožnit uživateli –	záznam pro národní bibliografii na základní úrovni by měl obsahovat tyto logické atributy a vztahy –	a měl by zahrnovat tyto specifické datové prvky –
7.9 získat <i>provedení</i> (pokrač.)	<ul style="list-style-type: none"> ■ zdroj pro akvizici/oprávnění k přístupu ■ omezení přístupu k provedení ■ foliace (knihy - staré tisky) ■ kolace (knihy - staré tisky) ■ předpokládaná četnost vydávání (seriál) ■ číslování (seriál) ■ způsob přístupu (dálkově přístupný elektronický zdroj) ■ adresa pro přístup (dálkově přístupný elektronický zdroj) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ poznámka vztahující se k ... dostupnosti ■ poznámka vztahující se k omezením přístupu ■ poznámka k fyzickému popisu – foliace ■ poznámka k fyzickému popisu – kolace ■ údaj o periodicitě (četnost vydávání) ■ číslování (seriál) ■ poznámka ke způsobu přístupu – způsob přístupu ■ poznámka ke způsobu přístupu – adresa pro přístup

Poznámky:

1. Zdroj pro akvizici / oprávnění přístupu se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy provedení bude pravděpodobně obtížné získat přes tradiční obchodní zdroje.

7.3 Základní úroveň záznamu pro národní bibliografii

Následuje přehled požadavků na minimum údajů stanovených v tabulkách 7.1 až 7.9, uspořádaných do dvou obecných skupin: popisné prvky a organizační prvky. Obecně řečeno, požadavky na údaje uvedené v těchto dvou skupinách tvoří základní úroveň záznamu pro národní bibliografii doporučenou studijní skupinou.

Datové prvky, které se mohou aplikovat pouze pro podtyp entity, jsou označeny speciálními symboly (např. označuje datový prvek použitelný pouze pro seriály). Podtyp je určen v závorkách uvedených za termínem pro datový prvek.

Popisné prvky

Oblast údajů o názvu a odpovědnosti

- hlavní název (včetně čísla/názvu části)
- souběžný název resp. souběžné názvy¹
- údaj(e) o odpovědnosti určující jednotlivce a/nebo skupinu(-y) s hlavní odpovědností za obsah

Oblast údajů o vydání

- označení vydání
- doplňkové označení vydání

Oblast specifických údajů (nebo druh publikace)

- číslování (seriály)
- ▲ matematické údaje – souřadnice (kartografické dílo)
- ▲ matematické údaje – měřítko (kartografický obraz/objekt)
- Ç údaje o hudebním provedení – typ partitury (hudebnina)

Oblast nakladatelských údajů

- místo vydání, distribuce atd.
- jména nakladatele, distributora atd.
- datum vydání, distribuce atd.

Oblast údajů fyzického popisu

- specifické označení druhu dokumentu
- rozsah²
- rozměr³

Oblast údajů o edici

- hlavní název edice
- souběžný název resp. souběžné názvy edice⁴
- první údaj o odpovědnosti vztahující se k edici⁵

Oblast údajů poznámky

- poznámka k formě *vyjádření*⁶
- poznámka k jazyku⁷
- poznámka k rozlišujícím vlastnostem *vyjádření*
- 📄 údaje o periodicitě (seriály)
- & poznámka k obsazení *vyjádření* (hudebnina nebo zvukový záznam)

- poznámka k vydání a bibliografické historii – pokračování⁸
- poznámka k vydání a bibliografické historii – suplement⁸
- poznámka k vydání a bibliografické historii – doplněk⁸
- poznámka k vydání a bibliografické historii – revize
- poznámka k vydání a bibliografické historii – překlad
- poznámka k vydání a bibliografické historii – dílo na úrovni celku⁹
- & poznámka k vydání a bibliografické historii – úprava (hudební dílo)

- poznámka k fyzickému popisu – materiál¹⁰
- 📖 poznámka k fyzickému popisu – foliace (kniha - starý tisk)
- 📖 poznámka k fyzickému popisu – kolace (kniha - starý tisk)
- 🌀 poznámka k fyzickému popisu – faktor zmenšení (mikrodokumenty)
- 📺 poznámka k fyzickému popisu – formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam)
- 💻 poznámka k požadavkům na systém (elektronické zdroje)

- poznámka vztahující se k vazbě a k dostupnosti – zdroj pro akvizici/přístup¹¹
- poznámka k omezením použití/přístupu

- 💻 poznámka ke způsobu přístupu – způsob přístupu (dálkově přístupné elektronické zdroje)
- 💻 poznámka ke způsobu přístupu – adresa pro přístup (dálkově přístupné elektronické zdroje)

Oblast údajů o standardním (nebo alternativním) čísle a dostupnosti

- standardní (nebo alternativní) číslo

Poznámky:

1. Souběžné názvy by měly být v základním záznamu obsaženy v rozsahu, jaký pokládá národní bibliografická agentura na důležitý pro uživatele.
2. Rozsah nosiče se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy může udávat rozdíly mezi dvěma *provedeními* (např. počet stran). Rozsah *vyjádření* (doba přehrávání/trvání) se považuje za základní požadavek pro zvukové záznamy, filmy a videozáznamy.
3. Rozměry nosiče se považují za základní požadavek pouze v případech, kdy mohou být podstatné pro použití zařízení k přehrávání apod. (např. diskety, kazety atd.).
4. Souběžné názvy edice by měly být v základním záznamu obsaženy v rozsahu, jaký pokládá národní bibliografická agentura na důležitý pro uživatele.)
5. Údaje o odpovědnosti k edici se považují za základní požadavek pouze v případech, kdy samotný název edice je pro určení edice nedostačující.
6. Poznámka k formě *vyjádření* se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy formu *vyjádření* nelze odvodit z jiných údajů v záznamu.
7. Poznámka k jazyku se považuje za základní požadavek pouze v případě, že lingvistický obsah *vyjádření* je důležitý.
8. Poznámky k předchozím/následujícím *dílům* nebo *vyjádřením*, suplementům a doplňkům se považují za základní požadavek pouze v případě, že vztah mezi entitami je referenční.

9. Poznámka ke vztahu mezi *dílem* a "mateřským" *dílem* (tj. na úrovni celku) se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy *dílo* je závislou složkou díla na úrovni celku.
10. Materiál se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy může mít význam pro uživatele (např. nitrátová filmová podložka).
11. Poznámka ke zdroji pro akvizici/oprávnění přístupu se považuje za základní požadavek pouze v případech, kdy *provedení* bude pravděpodobně obtížné získat přes tradiční obchodní zdroje.

Organizační prvky

Jmenná záhlaví

- jmenná záhlaví pro *osoby a/nebo korporace* s hlavní odpovědností za *dílo(-a)*
- jmenná záhlaví pro *osoby a/nebo korporace* s hlavní odpovědností za *vyjádření*

Názvová záhlaví

- názvová záhlaví pro *dílo(-a)*
- doplněk k unifikovanému názvu – jazyk¹
- doplněk k unifikovanému názvu – jiná rozlišující vlastnost
- & doplněk k unifikovanému názvu – obsazení (hudební dílo)²
- & doplněk k unifikovanému názvu – číselné označení (hudební dílo)²
- & doplněk k unifikovanému názvu – tónina (hudební dílo)²
- & doplněk k unifikovanému názvu – údaje o úpravě (hudební dílo)²

Záhlaví pro edici

- záhlaví pro edici

Předmětová hesla / klasifikační znaky jako záhlaví

- předmětová hesla a/nebo klasifikační znaky pro hlavní témata *díla (děl)*

Poznámky:

1. Doplněk k unifikovanému názvu se považuje za základní požadavek pouze v případě, jestliže je potřeba pro rozlišení mezi více *vyjádřeními* téhož *díla* v různých jazycích.
2. Obsazení, číselné označení a tónina se považují za základní požadavek pouze pro hudební díla s nevýznamnými názvy, naznačujícími pouze hudební formu (např. symfonie, koncert atd.)

7.3.1 Použití

Použití základního požadavku podle výše uvedených ustanovení má následující předpoklady:

1. Datový prvek určený jako požadavek pro základní úroveň záznamu se má zahrnout pouze tehdy, pokud jej lze aplikovat pro entitu popsanou v záznamu

(např. jestliže *provedení* popsané v záznamu nemá uvedeny údaje o edici, nebude v záznamu žádný údaj o edici zapsán).

2. I když jsou technické datové prvky jako např. souřadnice pro kartografický obraz či objekt nebo požadavky na systém pro elektronický zdroj určeny jako požadavek pro základní úroveň záznamu, mohou se vynechat, pokud požadovaná informace nemůže být snadno zjištěna prohlídkou entity.
3. Vztah celek/část (např. vztah mezi *dílem* a edicí, k níž *dílo* patří, nebo mezi závislou částí *díla* a jejím "mateřským" *dílem*) je požadavek pro základní úroveň záznamu pouze v případech, kdy se národní bibliografická agentura rozhodne analyzovat rozsáhlejší *dílo*. Základní požadavek neznamená, že všechna *díla* se musí analyzovat na jeho dílčí části.
4. Pokud jsou datové prvky pro rozlišení určitých entit s podobnými vlastnostmi nedostačující, měly by být doplněny dalšími prvky spojenými s entitou tak, jak je uvedeno v tabulkách 6.1 až 6.4 ve sloupci "určit".

Předpokládá se též, že doporučená základní úroveň funkčnosti a požadavky na základní údaje se budou používat jako standard pro záznamy obsažené v národní bibliografii, ale nebudou se nezbytně používat jako absolutní požadavek. Připouští se také, aby si národní bibliografické agentury vybraly pro začlenění do národní bibliografie určité kategorie dokumentů, s nimiž budou zacházet pouze jako s vyčleněnými dokumenty, a vytvoří pro ně svoji minimální úroveň funkčnosti a požadavky na minimální údaje, které nebudou odpovídat požadavkům doporučeným pro základní úroveň záznamu. Jinak řečeno, připouští se, aby národní bibliografické agentury vytvářely pro určité kategorie dokumentů záznamy na úplnější úrovni, než je základní požadavek.

PŘÍLOHA A

Zmapování datových prvků ISBD, GARE a GSARE k logickým atributům

POZNÁMKA

Příloha je strukturována tak, aby odpovídala kapitole 4 – Atributy. Každý odstavec přílohy se týká jedné z entit definovaných v modelu a v každém odstavci je obsažen úplný seznam atributů spojených s entitou. Termíny použité pro určení logických atributů (zapsané **tučně kurzívou**) jsou stejné jako termíny používané v kapitole 4. Pod hlavičkou každého logického atributu je seznam datových prvků ISBD, GARE a GSARE, které spadají do rámce příslušného atributu.

Termíny použité pro datové prvky odpovídají názvům datových prvků použitým v doporučeních ISBD, GARE (*Guidelines for Authority and Reference Entries*) a GSARE (*Guidelines for Subject Authority and Reference Entries*). Pokud je ovšem datový prvek náležející k logickým atributům přesněji definovaný než datový prvek v ISBD, GARE nebo GSARE, je název datového prvku kvalifikován tak, aby vyjadřoval přesněji typ údaje zaznamenaného v datovém prvku, který odpovídá logickému atributu. Například, pod logickým atributem "forma díla" je datový prvek GARE "doplněk k unifikovanému názvu – jiné doplňky" kvalifikován v hranatých závorkách termínem "forma díla", takže udává, že datový prvek odpovídá logickému atributu pouze tehdy, jestliže obsah datového prvku je označení formy díla.

Vedle datových prvků převzatých ze standardů ISBD, GARE a GSARE obsahuje seznam prvků pod každým logickým atributem pole kódovaných údajů z formátu UNIMARC (pokud lze aplikovat). Nejsou zde uvedena pole formátu UNIMARC, která představují textovou formu údajů ISBD, GARE nebo GSARE; jsou zde uvedena pouze doplňková pole, která představují ekvivalentní údaje v kódované formě. Pro každý takový datový prvek se uvádí název pole ve formátu UNIMARC, za ním následuje v závorce číslo pole, identifikátor podpole a pozice znaku v rámci podpole (pokud lze aplikovat). Například "Všeobecné údaje zpracování – kód uživatelského určení (UNIMARC 100 a/17-19)" udává, že kódovaná forma údaje pro "zamýšlené uživatelské určení" je ve formátu UNIMARC zaznamenána v poli 100, podpoli a, pozice znaků 17-19.

1. ATRIBUTY DÍLA

Název díla

Unifikované názvové záhlaví – název díla (včetně názvu části)

Hlavní název (včetně čísla/názvu části)

Forma díla

Doplňěk k unifikovanému názvu – jiné doplňky [forma díla]

Poznámky k povaze, zaměření, literární formě [atd.] – [poznámka vztahující se k formě díla]

Pole kódovaných údajů: kódy formy obsahu [atd.]
(UNIMARC 105 a/4-7, 8, 9, 11-12)

Pole kódovaných údajů: seriály – kód typu informačního pramene [atd.]
(UNIMARC 110 a/3, 4-7)

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – forma kartografického dokumentu
(UNIMARC 124 b)

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – údaj o literárním textu
(UNIMARC 125 b)

Pole kódovaných údajů: hudební interpretace a partitury – forma skladby
(UNIMARC 128 a)

Pole kódovaných údajů: staré tisky a prvotisky – kódy formy obsahu [atd.]
(UNIMARC 140 a/9-16, 17-18, 19)

Datum díla

Doplňěk k unifikovanému názvu – datum [díla]

Jiné rozlišující vlastnosti

Doplňěk k unifikovanému názvu – jiné doplňky

Zamýšlené ukončení

[Není definováno]

Zamýšlené uživatelské určení

Poznámky vztahující se k použití/uživatelskému určení – [poznámka vztahující se k zamýšlenému uživatelskému určení]

Všeobecné údaje zpracování – kód uživatelského určení
(UNIMARC 100 a/17-19)

Souvislost s dílem

Poznámky k povaze, zaměření, literární formě [atd.] – [poznámka vztahující se k souvislostem]

Obsazení (hudební dílo)

Doplněk k unifikovanému názvu – obsazení (pro hudbu)

Číselné označení (hudební dílo)

Doplněk k unifikovanému názvu – číselné označení (pro hudbu)

Tónina (hudební dílo)

Doplněk k unifikovanému názvu – tónina (pro hudbu)

Souřadnice (kartografické dílo)

Matematické údaje – [souřadnice]

Poznámky k oblasti matematických údajů – [poznámka vztahující se k souřadnicím]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – souřadnice
(UNIMARC 123 d-g, i-m)

Ekvinokcium (kartografické dílo)

Matematické údaje – [ekvinokcium]

Poznámky k oblasti matematických údajů – [poznámka vztahující se k ekvinokciu]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – ekvinokcium
(UNIMARC 123 n)

2. ATRIBUTY VYJÁDŘENÍ

Název vyjádření

[Není definován]

Forma vyjádření

Poznámky k povaze, zaměření, literární formě [atd.] – [poznámka vztahující se k formě vyjádření]

Datum vyjádření

Doplněk k unifikovanému názvu – datum (vyjádření)

Datum vydání, distribuce atd. – [datum copyrightu, datum fonogramu atd.]

Poznámky k oblasti údajů o vydání, distribuci atd. – [poznámka vztahující se k datu nahrávky atd.]

Všeobecné údaje zpracování – datum vydání [datum copyrightu, datum fonogramu atd.]
(UNIMARC 100 a/8-16)

Jazyk vyjádření

Doplněk k unifikovanému názvu – jazyk

Poznámka k povaze, zaměření, literární formě [atd.] – [poznámka k jazyku]

Kódy jazyků (UNIMARC 101 a, d-j)

Jiná rozlišující vlastnost

Doplněk k unifikovanému názvu – jiné doplňky [verze, úprava (pro hudbu) atd.]

Rozšiřitelnost vyjádření

[Není definováno]

Možnost revize vyjádření

[Není definováno]

Rozsah vyjádření

Rozsah souboru (elektronický zdroj) – [počet záznamů, příkazů atd.]

Rozsah jednotky – [doba přehrávání/trvání]

Poznámky k ... rozsahu souboru – [poznámka k počtu záznamů, příkazů atd.]

Pole kódovaných údajů: projekční grafika, filmy, videozáznamy [atd.] – délka
(UNIMARC 115 a/1-3)

Pole kódovaných údajů: durata zvukových záznamů
(UNIMARC 127 a)

Sumarizace obsahu

Poznámky vztahující se k obsahu – [přehled obsahu]

Poznámky poskytující anotaci

Souvislost s vyjádřením

Poznámky k povaze, zaměření, literární formě [atd.] – [poznámka vztahující se k souvislosti s vyjádřením]

Kritická reakce na vyjádření

Poznámky k povaze, zaměření, literární formě [atd.] – [poznámka vztahující se ke kritickým reakcím na vyjádření]

Uživatelská omezení k vyjádření

Poznámky vztahující se k ... dostupnosti – [poznámka vztahující se k uživatelským omezením]

Označování posloupnosti (seriál)

[Není definováno]

Předpokládaná pravidelnost vydávání (seriál)

Údaje o periodicitě – [pravidelnost]

Pole kódovaných údajů: seriály - pravidelnost
(UNIMARC 110 a/2)

Předpokládaná četnost vydávání (seriál)

Údaje o periodicitě – [periodicita]

Pole kódovaných údajů: seriály - periodicitu
(UNIMARC 110 a/1)

Typ partitury (hudebnina)

Specifické údaje pro hudebniny – [typ partitury]

Souběžné specifické údaje pro hudebniny – [typ partitury]

Poznámky ke specifickým údajům pro hudebniny – [poznámka vztahující se k typu partitury]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy a hudebniny – typ partitury
(UNIMARC 125 a/0)

Obsazení (hudebnina nebo zvukový záznam)

Poznámky k formě nebo obsazení – [poznámka vztahující se k obsazení (pro hudbu)]

Pole kódovaných údajů: hudební interpretace a partitury – nástroje nebo hlasy
(UNIMARC 128 b-c)

Měřítko (kartografický obraz/objekt)

Matematické údaje – [měřítko]

Poznámky k oblasti matematických údajů - [poznámka vztahující se k měřítku]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – typ měřítka [atd.]
(UNIMARC 123 a-c, h)

Kartografické zobrazení (kartografický obraz/objekt)

Matematické údaje – [kartografické zobrazení]

Poznámky k oblasti matematických údajů – [poznámka vztahující se ke kartografickému zobrazení]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – kartografické zobrazení
(UNIMARC 120 a/7-8)

Znázorňovací technika (kartografický obraz/objekt)

Poznámky k oblasti matematických údajů – [poznámka vztahující se ke znázorňovací technice]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – fyzický rozměr [atd.]
(UNIMARC 121 a/0, 1-2)

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – charakter snímku [atd.]
(UNIMARC 124 a, c)

Interpretace reliéfu (kartografický obraz/objekt)

Poznámky vztahující se k obsahu a tématu – poznámka popisující znázornění reliéfu

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – kódy reliéfu
(UNIMARC 120 a/3-6)

Geodetické, souřadnicové a vertikální měření (kartografický obraz/objekt)

Poznámky k oblasti matematických údajů – [poznámka vztahující se ke geodetickému, souřadnicovému a vertikálnímu měření]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – geodetické vyrovnání
(UNIMARC 121 a/7)

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – sféroid [atd.]
(UNIMARC 131 a-l)

Záznamová technika (snímek dálkového průzkumu)

Poznámky k oblasti matematických údajů – [poznámka vztahující se k technice záznamu]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – záznamová technika
(UNIMARC 124 g)

Speciální vlastnost (snímek dálkového průzkumu)

Poznámky k oblasti matematických údajů – [poznámka vztahující se k vlastnostem snímku dálkového průzkumu]

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – výška senzoru [atd.] (UNIMARC 121 b/0-7)

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – poloha základny [atd.] (UNIMARC 124 d-f)

Technika (grafika nebo projekční grafický obraz)

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k technice]

Pole kódovaných údajů: projekční grafika, filmy, videozáznamy [atd.] – technika (UNIMARC 115 a/9)

3. ATRIBUTY PROVEDENÍ

Název provedení

Hlavní název (včetně čísla/názvu části)

Souběžný název

Poznámky k oblasti údajů o názvu a odpovědnosti – poznámky uvádějící variantní a transliterované názvy

Klíčový název (seriály)

Údaje o odpovědnosti

První údaj o odpovědnosti

Další údaje o odpovědnosti

Poznámky k oblasti údajů o názvu a odpovědnosti – poznámky k údajům o odpovědnosti

Označení vydání

Označení vydání

Souběžné označení vydání

První údaj o odpovědnosti vztahující se k vydání

Další údaje o odpovědnosti vztahující se k vydání

Doplňkové označení vydání

Další údaje o odpovědnosti vztahující se k doplňkovému označení vydání

Poznámky k oblasti údajů o vydání – [poznámka vztahující se k označení vydání]

Místo vydání/distribuce

První údaj o místě vydání a/nebo distribuce

Další údaje o místě vydání a/nebo distribuce

Poznámky k oblasti nakladatelských údajů – [poznámka vztahující se k místu vydání/distribuce]

Kód země vydání nebo výroby
(UNIMARC 102 a-b)

Nakladatel/distributor

Jméno nakladatele a/nebo distributora

Údaj o funkci nakladatele, distributora atd.

Poznámky k oblasti nakladatelských údajů – [poznámka vztahující se k nakladateli/distributorovi]

Datum vydání/distribuce

Datum vydání, distribuce atd.

Poznámky k oblasti nakladatelských údajů – [poznámka vztahující se k datu vydání/distribuce]

Všeobecné údaje zpracování – datum vydání
(UNIMARC 100 a/8-16)

Výrobce

Místo výroby

Jméno výrobce

Datum výroby

Poznámky k oblasti nakladatelských údajů – [poznámka vztahující se k výrobc]

Údaje o edici

Hlavní název edice

Souběžný název edice

Údaje o odpovědnosti vztahující se k edici

Mezinárodní standardní číslování (ISSN) edice

Číslování v rámci edice

Souběžný název subedice

Údaje o odpovědnosti vztahující se k subedici

Mezinárodní standardní číslování (ISSN) subedice

Číslování v rámci subedice

Forma nosiče

Specifické označení druhu dokumentu

Doprovodný materiál – [forma nosiče doprovodného materiálu]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k formě nosiče]

Pole kódovaných údajů: projekční grafika, filmy, videozáznamy – forma dokumentu [atd.]
(UNIMARC 115 a/6, 8, 11-14, 15)

Pole kódovaných údajů: grafika – specifické označení druhu dokumentu
(UNIMARC 116 a/0)

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – forma kartografického dokumentu
(UNIMARC 124 b)

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – forma dokumentu [atd.]
(UNIMARC 126 a/0; b/0)

Pole kódovaných údajů: mikrodokumenty – specifické označení druhu dokumentu
(UNIMARC 130 a/0)

Rozsah nosiče

Rozsah dokumentu

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k rozsahu nosiče]

Materiál

Další údaje fyzického popisu – [materiál]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k materiálu]

Pole kódovaných údajů: textové dokumenty – označení fyzického nosiče
(UNIMARC 106 a)

Pole kódovaných údajů: projekční grafika, filmy, videozáznamy – nosič emulzní vrstvy [atd.]
(UNIMARC 115 a/17, 18; b/4, 6)

Pole kódovaných údajů: grafika – primární nosič [atd.]
(UNIMARC 116 a/1, 2)

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty – fyzický nosič
(UNIMARC 121 a/3-4)

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – druh materiálu
(UNIMARC 126 b/1)

Pole kódovaných údajů: mikrodokumenty – emulze na filmu
(UNIMARC 130 a/8, 10)

Pole kódovaných údajů: staré tisky a prvotisky – nosič
(UNIMARC 140 a/20, 21)

Způsob záznamu

Další fyzické vlastnosti [způsob záznamu]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se ke způsobu záznamu]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – technika záznamu
(UNIMARC 126 a/13)

Rozměry nosiče

Rozměry dokumentu

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k rozměrům nosiče]

Pole kódovaných údajů: projekční grafika, filmy, videozáznamy – šířka nebo rozměry
(UNIMARC 115 a/7)

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – rozměry [atd.]
(UNIMARC 126 a/4, 5)

Pole kódovaných údajů: mikrodokumenty – rozměry
(UNIMARC 130 a/2)

Identifikátor provedení

Standardní (nebo alternativní) číslo

Akvizice zdroje / přístupové oprávnění

Údaje o dostupnosti a/nebo ceně – [akvizice zdroje / přístupové oprávnění]

Údaje o dostupnosti

Poznámky k údajům o vazbě a dostupnosti – [poznámka vztahující se k údajům o dostupnosti]

Údaje o dostupnosti a/nebo ceně – [údaje o dostupnosti]

Omezení přístupu k provedení

Poznámky vztahující se k ... dostupnosti – [poznámka vztahující se k omezení přístupu]

Druh písma (tištěná kniha)

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k druhu písma]

Velikost písma (tištěná kniha)

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k velikosti písma]

Druh písma (tištěná kniha)

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k druhu písma]

Foliace (kniha - starý tisk)

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k foliaci]

Kolace (kniha - starý tisk)

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se ke kolaci]

Status vydávání (seriál)

Poznámky k oblasti číslování – [poznámka vztahující se k ukončení]

Všeobecné údaje zpracování – datum vydání
(UNIMARC 100 a/8)

Číslování (seriál)

Oblast číslování (seriály)

Poznámky vztahující se k oblasti číslování

Rychlost přehrávání (zvukový záznam)

Další fyzické vlastnosti – [rychlost přehrávání]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k rychlosti přehrávání]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy - rychlost
(UNIMARC 126 a/1)

Šířka drážky (zvukový záznam)

Další fyzické vlastnosti – [šířka drážky]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k šířce drážky]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – šířka drážky
(UNIMARC 126 a/3)

Způsob drážkování (zvukový záznam)

Další fyzické vlastnosti – [způsob drážkování]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se ke způsobu drážkování]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – způsob drážkování
(UNIMARC 126 b/2)

Konfigurace pásku (zvukový záznam)

Další fyzické vlastnosti – [konfigurace pásku]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se ke konfiguraci pásky]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – konfigurace pásky
(UNIMARC 126 a/6)

Způsob ozvučení (zvukový záznam)

Další fyzické vlastnosti – [způsob ozvučení]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se ke způsobu ozvučení]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – způsob ozvučení
(UNIMARC 126 a/2)

Speciální přehrávací charakteristika (zvukový záznam)

Další fyzické vlastnosti – [speciální přehrávací charakteristiky]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se ke speciálním přehrávacím charakteristikám]

Pole kódovaných údajů: zvukové záznamy – speciální přehrávací charakteristiky
(UNIMARC 126 a/14)

Barva (obraz)

Další fyzické vlastnosti – [barva]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k barvě]

Pole kódovaných údajů: projekční grafika, filmy, videozáznamy – údaj o barevnosti (UNIMARC 115 a/4)

Pole kódovaných údajů: grafika – údaj o barevnosti (UNIMARC 116 a/3)

Pole kódovaných údajů: kartografické dokumenty (UNIMARC 120 a/0)

Pole kódovaných údajů: mikrodokumenty - údaj o barevnosti (UNIMARC 130 a/7)

Faktor zmenšení (mikrodokument)

Další fyzické vlastnosti – [faktor zmenšení]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k faktoru zmenšení]

Pole kódovaných údajů: mikrodokumenty – faktor zmenšení (UNIMARC 130 a/3, 4-6)

Polarita (mikrodokument nebo projekční grafika, film, videozáznam)

Další fyzické vlastnosti – [polarita]

Pole kódovaných údajů: mikrodokumenty – polarita (UNIMARC 130 a/1)

Generace (mikrodokument nebo projekční grafika, film, videozáznam)

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se ke generaci]

Pole kódovaných údajů: mikrodokumenty – generace (UNIMARC 130 a/9)

Formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam)

Další fyzické vlastnosti – [formát promítání]

Poznámky k oblasti údajů fyzického popisu – [poznámka vztahující se k formátu promítání]

Pole kódovaných údajů: projekční grafika, film, videozáznam – formát promítání [atd.] (UNIMARC 115 a/10, 16, 19)

Požadavky na systém (elektronický zdroj)

Poznámka k požadavkům na systém

Charakteristiky souboru (elektronický zdroj)

Poznámky vztahující se k ... dalším charakteristikám souboru

Způsob přístupu (dálkově přístupný elektronický zdroj)

Poznámka vztahující se ke způsobu přístupu – [způsob přístupu]

Adresa pro přístup (dálkově přístupný elektronický zdroj)

Poznámka vztahující se ke způsobu přístupu – [adresa pro přístup]

4. ATRIBUTY JEDNOTKY

Identifikátor jednotky

[není definován]

Fingerprint

Standardní (nebo alternativní) číslo - [fingerprint]

Původ jednotky

Poznámka vztahující se k výtisku/kopii, která je k dispozici – [poznámka k původu]

Značky/zápisy

Poznámka vztahující se k výtisku/kopii, která je k dispozici – [poznámka ke značkám/zápisům]

Historie výstav

[není definován]

Stav jednotky

Pole kódovaných údajů: staré tisky a prvotisky – kódy stavu exempláře (UNIMARC 141 a/5, 6-7)

Historie ošetření

[není definován]

Plánované ošetření

[není definován]

Omezení přístupu k jednotce

[není definován]

5. ATRIBUTY OSOBY

Jméno osoby

Jmenné záhlaví pro osobu – části jména

Data osoby

Doplňky ke jménu – data narození, úmrtí atd.

Titul osoby

Doplňky ke jménu – šlechtický titul, hodnost, oslovení atd.

Jiné označení spojené s osobou

Doplňky ke jménu – jiné doplňky

6. ATRIBUTY KORPORACE

Jméno korporace

Jmenné záhlaví pro korporaci – části jména

Číslo spojené s korporací

Kvalifikátor – číslo [shromáždění atd.]

Místo spojené s korporací

Kvalifikátor – geografické jméno [místo shromáždění atd.]

Datum spojené s korporací

Kvalifikátor – datum [shromáždění atd.]

Jiné označení spojené s korporací

Kvalifikátor – typ korporace [atd.]

7. ATRIBUTY POJMU

Termín pro pojem

Věcné téma použité jako předmět – předmětové heslo [pojem]

Klasifikační znak

8. ATRIBUTY OBJEKTU

Termín pro objekt

Věcné téma použité jako předmět – předmětové heslo [objekt]

Klasifikační znak

9. ATRIBUTY AKCE

Termín pro akci

Věcné téma použité jako předmět – předmětové heslo [akce]

Klasifikační znak

10. ATRIBUTY MÍSTA

Termín pro místo

Věcné téma použité jako předmět – předmětové heslo [místo]

Klasifikační znak

REJSTŘÍK

Tento rejstřík obsahuje pouze termíny definované speciálně pro účely této studie. Číslo stránky uvedené za termínem udává stránku, na které je termín definován.

- adresa pro přístup (dálkově přístupný elektronický zdroj), 37
- akce*, 22
- alternativní vztah, 59
- analýza entit, 7
- atribut, 8
- atributy
 - pojmu*, 41
 - korporace*, 40
 - provedení*, 31
 - osoby*, 39
 - místa*, 42
 - díla*, 26
 - akce*, 42
 - vyjádření*, 28
 - jednotky*, 38
 - objektu*, 41
- autonomní *dílo*, 50
- barva (obraz), 36
- bibliografický záznam, 6
- číselné označení (hudební *dílo*), 27
- číslo spojené s *korporací*, 41
- číslování (seriál), 36
- data *osoby*, 40
- datum *díla*, 26
- datum spojené s *korporací*, 41
- datum vydání/distribuce, 33
- datum *vyjádření*, 28
- dílčí entita, 23
- dílo*, 14
- druh písma (tištění kniha), 35
- ekvinokcium (kartografické *dílo*), 27
- entita, 7
- faktor zmenšení (mikrodokument), 37
- fingerprint, 38
- foliace (kniha – starý tisk), 35
- forma *díla*, 26
- forma nosiče, 34
- forma *vyjádření*, 28
- formát promítání (projekční grafika, film, videozáznam), 37
- generace (mikrodokument, projekční grafika, film, videozáznam), 37
- geodetické, souřadnicové a vertikální měření (kartografický obraz/objekt), 31
- historie ošetření, 39
- historie výstav, 39
- charakteristiky souboru (elektronický zdroj), 37
- identifikátor *jednotky*, 38
- identifikátor *provedení*, 34
- interpretace reliéfu (kartografický obraz/objekt), 31
- jazyk *vyjádření*, 29
- jednotka*, 19

jméno *korporace*, 40
 jméno *osoby*, 39
 kartografické zobrazení (kartografický obraz/objekt), 30
 kolace (kniha – starý tisk), 35
 konfigurace pásku (zvukový záznam), 36
korporace, 20
 kritická reakce na *vyjádření*, 29
 materiál, 34
 měřítko (kartografický obraz/objekt), 30
 místo spojené s *korporací*, 41
 místo vydání/distribuce, 33
místo, 22
 možnost revize *vyjádření*, 29
 najít, 63
 nakladatel/distributor, 33
 název *díla*, 26
 název *provedení*, 32
 název *vyjádření*, 28
 nezávislé části
 děl, 52
objekt, 21
 omezení přístupu
 k *jednotce*, 39
 k *provedení*, 35
osoba, 19
 označení
 spojené s *korporací*, 41
 spojené s *osobou*, 40
 označení vydání, 33
 označování posloupnosti (seriál), 30
 plánované ošetření, 39
pojmem, 21
 polarita (mikrodokument, projekční grafika, film, videozáznam), 37
 požadavky na systém (elektronický zdroj), 37
 požadavky na základní údaje, 78
 obsazení (hudební *dílo*), 27
 obsazení (hudebnina nebo zvukový záznam), 30
provedení, 17
 předpokládaná četnost vydávání (seriál), 30
 předpokládaná pravidelnost vydávání (seriál), 30
 původ *jednotky*, 38
 referenční *dílo*, 50
 rozlišovací vlastnost
 vyjádření, 29
 díla, 26
 rozměry nosiče, 34
 rozsah nosiče, 34
 rozsah *vyjádření*, 29
 rychlost přehrávání (zvukový záznam), 36
 souborná entita, 23
 souřadnice (kartografické *dílo*), 27
 souvislost
 s *vyjádřením*, 29
 s *dílem*, 27
 speciální přehrávací charakteristika (zvukový záznam), 36
 speciální vlastnost (snímek dálkového průzkumu), 31
 status vydávání (seriál), 36
 stav *jednotky*, 39
 sumarizace obsahu, 29
 šířka drážky (zvukový záznam), 36

technika (grafika nebo projekční grafický obraz), 31
 termín pro *akci*, 42
 termín pro *místo*, 42
 termín pro *objekt*, 41
 termín pro *pojem*, 41
 titul *osoby*, 40
 tónina (hudební *dílo*), 27
 typ partitury (hudebnina), 30
 údaje o dostupnosti, 35
 údaje o edici, 34
 údaje o odpovědnosti, 32
 určit, 63
 uživatelská omezení k *vyjádření*, 30
 věcné vztahy, 47
 velikost písma (tištění kniha), 35
 vybrat, 63
vyjádření, 16
 výrobce, 33
 vztah adaptace

- mezi *vyjádřeními*, 72
- mezi *vyjádřením a dílem*, 57
- mezi *díly*, 51

 vztah doplňku

- mezi *vyjádřeními*, 55
- mezi *vyjádřením a dílem*, 57
- mezi *díly*, 51

 vztah imitace

- mezi *vyjádřeními*, 55
- mezi *vyjádřením a dílem*, 57
- mezi *díly*, 51

 vztah mezi *dílem a vyjádřením*, 44
 vztah mezi *vyjádřením a provedením*, 44
 vztah pokračování

- mezi *vyjádřeními*, 55
- mezi *vyjádřením a dílem*, 57
- mezi *díly*, 50

 vztah překladu, 54
 vztah rekonfigurace, 61
 vztah reprodukce

- mezi *jednotkami*, 61
- mezi *provedením a jednotkou*, 60
- mezi *provedeními*, 58

 vztah revize, 54
 vztah sumarizace

- mezi *vyjádřeními*, 55
- mezi *vyjádřením a dílem*, 57
- mezi *díly*, 51

 vztah suplementu

- mezi *vyjádřeními*, 55
- mezi *vyjádřením a dílem*, 57
- mezi *díly*, 51

 vztah transformace

- mezi *vyjádřeními*, 55
- mezi *vyjádřením a dílem*, 57
- mezi *díly*, 51

 vztah úpravy (hudba), 54
 vztah zkrácení, 54
 vztah, 8
 vztahy celek/část

- na úrovni *vyjádření*, 56

na úrovni *jednotky*, 62
na úrovni *provedení*, 59
na úrovni *díla*, 52
vztahy k *osobám*, 46
vztahy ke *korporacím*, 46
vztahy mezi *díly*, 49
vztahy mezi *jednotkami*, 61
vztahy mezi *provedením a jednotkou*, 60
vztahy mezi *provedeními*, 59
vztahy mezi *vyjádřením a dílem*, 57
vztahy mezi *vyjádřeními*, 54
základní úroveň funkčnosti, 77
základní úroveň záznamu pro národní bibliografii, 92
zamýšlené ukončení, 27
zamýšlené uživatelské určení, 27
závislé části
 díla, 52
záznamová technika (snímek dálkového průzkumu), 31
zdroj akvizice / oprávnění k přístupu, 35
získat, 63
značky/zápisy, 38
znázorňovací technika (kartografický obraz/objekt), 31
způsob drážkování (zvukový záznam), 36
způsob ozvučení (zvukový záznam), 36
způsob přístupu (dálkově přístupný elektronický zdroj), 37
způsob záznamu, 34